

JÄRJESTYKSENVALVOJAN PERUSKURSSI

KOULUTUSAINEISTO

Sisäasiainministeriö on järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 13 §:n 2 momentin nojalla 27.8.1999 vahvistanut koulutusaineiston käytettäväksi 1.9.1999 alkaen toteutettavassa koulutuksessa.

SISÄASIAINMINISTERIÖ
Poliisin ylijohdo

Päivämäärä
27.8.1999

Dnro
SM-1999-613/Tu-53

Kihlakuntien poliisilaitokset

SM:n määräys SM-1999-611/Tu-53; järjestyksenvalvojalain soveltaminen

JÄRJESTYKSENVALVOJAKOULUTUKSEN KOULUTUSAINEISTO

Sisäasiainministeriö on järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 13 §:n 2 momentin nojalla vahvistanut oheisen liitteenä olevan järjestyksenvalvojakoulutuksen koulutusaineiston käytettäväksi 1.9.1999 alkaen toteutettavassa koulutuksessa.

Koulutusaineisto tulee olla kihlakuntien poliisilaitoksissa koulutusta toteuttavien tahojen saatavana poliisin suoritteiden maksullisuudesta annetun sisäasiainministeriön päätöksen mukaista jäljennösmaksua vastaan.

Koulutusaineistosta tulee ruotsinkielinen käännös alkusyksyn aikana.

Koulutusaineistoa kehitetään ja siihen tulee tarvittaessa täydennyksiä ja päivityksiä, jotka tulee saattaa alkuperäisen aineiston hankkineille tiedoksi.

Koulutusaineiston kehittämiseksi pyydetään poliisilaitoksilta ja muilta poliisin yksiköiltä esityksiä kehittämistarpeista.

Poliisiylijohtaja

Reijo Naulapää

Ylikomisario

Matti Launiainen

TIEDOKSI Poliisin lääninjohdot
Liikkuva poliisi
Poliisikoulu
Poliisiammattikorkeakoulu

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Telekopiointi
PL 171 00531 HELSINKI	Säästöpankinranta 2 A	Vaihde (09) 1601	(09)160 2924

SISÄLLYS

1 KURSSIN TAVOITTEET	<u>1</u>
2 YLEISTÄ JÄRJESTYKSENVALVOJAN TEHTÄVISTÄ	<u>1</u>
3 MISSÄ JÄRJESTYKSENVALVOJA TOIMII?	<u>2</u>
4 YLEINEN KOKOUS JA YLEISÖTILAISUUS	<u>2</u>
4.1 YLEINEN KOKOUS - MÄÄRITTELY	<u>2</u>
4.2 YLEISÖTILAISUUS - MÄÄRITTELY	<u>3</u>
4.3 POIKKEUKSET KOKOONTUMISLAIN SOVELTAMISEEN	<u>4</u>
5 KOKOONTUMISEN PERUSPERIAATTEET	<u>4</u>
5.1 Tilaisuuden järjestämisen yleiset periaatteet	<u>4</u>
5.2 Julkisen vallan turvaamis- ja edistämisvelvollisuus	<u>5</u>
6 YLEISET KOKOUKSET	<u>6</u>
6.1 Yleisen kokouksen järjestämisoikeus	<u>6</u>
6.2 Osallistumisoikeus yleiseen kokoukseen	<u>7</u>
6.3 Ilmoitusvelvollisuus	<u>7</u>
6.3.1 Yksittäisten henkilöiden tekemä ilmoitus	<u>8</u>
6.3.2 Ilmoituksen sisältö ja yhteyshenkilö	<u>8</u>
6.4 Yleiset kokouspaikat	<u>9</u>
6.4.1 Kokouspaikkaa koskevat rajoitukset	<u>10</u>
6.4.2 Kokouspaikan siirtäminen ja kulkureitin muuttaminen	<u>11</u>
6.4.3 Kokousvälineet	<u>11</u>
7 YLEISÖTILAISUUDET	<u>12</u>
7.1 Yleisötilaisuuden järjestäminen	<u>12</u>
7.2 Omistajan tai haltijan suostumus	<u>13</u>
7.3 Ilmoitus	<u>13</u>
7.3.1 Poikkeus ilmoitusvelvollisuudesta	<u>13</u>
7.3.2 Ilmoituksen sisältö ja poliisin vaatimat selvitykset	<u>14</u>
7.4 Yleisötilaisuuden kieltäminen	<u>14</u>
7.5 Vastuuvakuutus	<u>15</u>
8 MAJOITUS- JA RAVITSEMISLIIKKEET	<u>15</u>
11 JÄRJESTYKSENPIITO	<u>17</u>
11.1 VASTUU JÄRJESTYKSENPIDOSTA	<u>17</u>
11.1.1 Yleinen kokous ja yleisötilaisuus	<u>17</u>
11.1.2 Majoitus- ja ravitsemisliikkeet	<u>17</u>
11.1.3 Leirintäalueet	<u>18</u>
11.1.4 Matkustaja-alukset	<u>18</u>
11.2 JÄRJESTYKSENVALVOJA	<u>19</u>
11.2.1 Järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen	<u>19</u>
11.2.2 Tilapäinen hyväksyntä	<u>20</u>
11.2.3 Järjestyksenvalvojan tunnus ja kortti	<u>20</u>
11.2.4 Järjestyksenvalvojan asettaminen tehtävänsä	<u>21</u>

11.3 JÄRJESTYKSENVALVOJAN	21
11.3.1 Toimialueet eri alueilla ja paikoissa	22
11.3.2 Laajentavat poikkeukset	22
11.4 JÄRJESTYKSENVALVOJAN TEHTÄVÄ	22
11.4.1 Turvallisuuden varmistaminen toimialueella	23
11.4.2 Sivullisten ja ympäristön turvaaminen	24
11.4.3 Vahinkojen estäminen	24
11.4.4 Ilmoitusvelvollisuus vaarasta, vahingosta tai häiriöstä	25
11.5 YLEISIÄ PERIAATTEITA	25
11.5.1 Toiminnassa noudatettavat periaatteet	25
11.5.2 Suhde järjestäjään / työnantajaan	26
11.5.3 Suhde poliisiin ja muihin viranomaisiin	27
11.6 OIKEUDET JA VELVOLLISUUDET	27
11.6.1 Pääsyn estäminen	27
11.6.2 Poistaminen	29
11.6.3 Kiinniotto	30
11.6.4 Säilöissäpito	31
11.6.5 Kiinniotto matkustaja-aluksella	32
11.7 HENKILÖN JA TAVAROIDEN TARKASTUS	32
11.7.1 Kielletyt esineet ja aineet	32
11.7.2 Kiinniotetun tarkastus	33
11.7.3 Kiellettyjen esineiden ja aineiden poisotto-oikeus	34
11.7.4 Menettely poisotettujen esineiden ja aineiden suhteen	34
11.8 VOIMAKEINOJEN KÄYTTÖ	35
11.8.1 Voimakeinojen käyttötarkoitus	35
11.8.2 Voimakeinojen puolustettavuus	36
11.8.3 Voimankäyttötavat	37
11.8.4 Voimakeinot poliisimiestä avustettaessa	37
11.9 HÄTÄVARJELU	38
11.10 JOKAMIEHEN KIINNIOTTO-OIKEUS	39
11.11 PAKKOTILA	39
11.12 JÄRJESTYKSENVALVOJAN OIKEUDELLINEN ASEMA	39
11.12.1 Voimakeinojen ylittäminen	40
11.12.2 Hätävarjelun liioittelu	40
11.12.3 Virkamiesasema	40
12 YLEISIÄ RIKOKSIA	41
12.1 SYRJINTÄ	41
12.2 HEITTEILLEPANO	42
12.3 PAHOINPITELY	42
12.4 LIEVÄ PAHOINPITELY	42
12.5 VAHINGONTEKO	42
12.6 LIEVÄ VAHINGONTEKO	42
12.7 PETOS	42
12.8 LIEVÄ PETOS	43
12.9 VÄÄRENNYS	43
12.10 LIEVÄ VÄÄRENNYS	43
13 PÄIHTEET	43
13.1 ALKOHOLI	44
13.1.1 Alkoholijuoman anniskelu yleisötilaisuudessa	45
13.2 HUUMEET	45

13.2.1 Huumausaineiden tunnistaminen	45
13.2.2 Tavallisimpien huumausaineiden ominaisuuksia	46
13.2.3 Imppaus	48
13.3 TUPAKKA	49
14 PÄIHTYNYT ASIAKAS	49
15 VÄKIVALTAINEN ASIAKAS	50
15.1 VÄKIVALTAISEN ASIAKKAAN TUNNISTAMINEN	51
15.2 TOIMINTATAKTIIKKAA	52
16 HÄTÄ	52
16.1 HÄLYTYS	52
16.2 HÄTÄENSIAPU	53
16.3 TULIPALO	53
16.3.1 Toimintaohjeet tulipalon sattuessa	54
17 JÄLKIHOITO	54
17.1 RIKOSUHRIPÄIVYSTYS	54
17.2 KRIISIRYHMÄT	54
19 LIITTEET	55

JÄRJESTYKSENVALVOJAN PERUSKURSSI

1 KURSSIN TAVOITTEET

Tavoitteena on, että kurssin läpäissyt järjestyksenvalvoja pystyy toimimaan tavanomaisissa tilaisuuksissa. Peruskurssin suorittamisen jälkeen on mahdollista hankkia lisäkoulutusta erityiskursseilla voimankäyttövälineistä ja niiden käytöstä sekä ensiavusta. Tilaisuuden järjestäjä on velvollinen järjestämisaikan poliisin edellyttämänä perehdyttämään järjestyksenvalvojat tilaisuuden toimeenpanopaikan erityiskysymyksiin ja tiloihin (esimerkiksi musiikkifestivaalit, kansainväliset urheilutilaisuudet ja ravitsemisliikkeet). Esimerkiksi vaativissa yleisötilaisuuksissa edellytetään, että kaikki tai ainakin osa järjestyksenvalvoista on suorittanut asianmukaisen lisäkoulutuksen.

Peruskurssin suorittanut järjestyksenvalvoja ei ole oikeutettu käyttämään voimankäyttövälineitä. Käsirautojen käyttö kuitenkin sallitaan. Myöskään säilöönpano-oikeutta peruskurssin suorittaneella ei ole.

Koulutusvaatimuksen kunkin tilaisuuden osalta ratkaisee paikallinen poliisi.

2 YLEISTÄ JÄRJESTYKSENVALVOJAN TEHTÄVISTÄ

Järjestyksenvalvojalain säätämisen tarkoituksena on ollut lain tasolla todeta miten järjestyksenvalvoja voidaan asettaa, minkälaisiin tehtäviin ja minkälaisin valtuuksin järjestyksenvalvoja tehtäviään suorittaa.

Järjestyksenvalvoja nauttii korkeampaa rikosoikeudellista suojaa. Tämä siksi, että järjestyksenvalvojalla on, paitsi oikeus, myös velvollisuus puuttua ihmisten perusoikeuksiin.

Järjestyksenvalvojan tehtävänä on yleisellä tasolla ilmaistuna huolehtia yleisön tai asiakkaiden turvallisuudesta. Käytännössä tämä tarkoittaa rohkeutta puuttua erilaisiin ongelmiin, joita hän tehtävässään saattaa joutua kohtamaan. Näiden erilaisten ongelmien kirjo on mitä moninaisinkin eikä niitä voi yksityiskohtaisesti luetella. Tyypillisimpiä ongelmia, joissa järjestyksenvalvojan on puututtava tilanteeseen ovat erilaiset pahoinpitelyt tai niiden uhat tai häiritsevä käyttäytyminen. Usein ongelmien taustalla on yleisön liiallinen alkoholin käyttö. Puuttumiskynnys vaihtelee eri tilaisuuksissa huomattavasti; urheilukilpailun yleisö ei yleisesti melullaan häiritse tilaisuuden kulkua, toisin on ääriesimerkkinä sinfoniakonsertissa.

Lisäksi järjestyksenvalvojan on huolehdittava myös siitä, että erilaisista tilaisuuksista ei aiheudu kohtuutonta häiriötä ulkopuolisille. Tämä tulee esiin esimerkiksi kohtuuttomana meluna ja roskaamisena sekä liikenteellisenä häiriönä. Järjestyksenvalvoja voi toimia myös liikenteenohjaajana, mutta tuolloin hänellä tulee olla tässä tehtävässään liikenteenohjaajan varustus sekä paikallisen poliisin tähän tehtävään antama erillinen hyväksyntä.

Myös vartija voi toimia järjestyksenvalvojana.

Sekä vartijan että matkustaja-aluksen merimiehen tulee kuitenkin myös aina olla poliisin järjestyksenvalvojaksi hyväksymä toimiessaan järjestyksenvalvojana.

Järjestyksenvalvojan hyväksyy kotipaikan poliisi.

3 MISSÄ JÄRJESTYKSENVALVOJA TOIMII?

Järjestyksenvalvojista annetun lain 1-2§:n mukaan järjestyksenvalvojat voivat toimia seuraavien säädösten perusteella järjestettävissä tilaisuuksissa tai alueilla:

YLEINEN KOKOUS

kokoontumislaki (530/1999)

YLEISÖTILAISUUS

kokoontumislaki (530/1999)

MAJOITUS- JA RAVITSEMISLIIKKEET

asetus majoitus- ja ravitsemisliikkeistä (727/1991)

LEIRINTÄALUEET

ulkoilulaki (606/1973)

MATKUSTAJA-ALUKSET

merimieslaki (423/1978)

Tässä koulutusmateriaalissa käytetään säädöksistä seuraavia lyhenteitä:

Kokoontumislaki - KL

Järjestyksenvalvojalaki - JVL

Asetus majoitus- ja ravitsemisliikkeistä - MARA

Rikoslaki - RL

Poliisilaki - PoLl

Pakkokeinolaki - PKL

Ulkoilulaki - UL

Merimieslaki - ML

4 YLEINEN KOKOUS JA YLEISÖTILAISUUS

Järjestyksenvalvojan on erotettava toimiiko hän yleisessä kokouksessa vai yleisötilaisuudessa, koska niitä koskevat säännökset eroavat toisistaan.

Lähtökohtana on, että erilaiset yleisölle avoimet tilaisuudet kuuluvat jompaankumpaan laissa säänneltyyn tilaisuusryhmään, yleisiin kokouksiin tai yleisötilaisuuksiin.

4.1 YLEINEN KOKOUS - MÄÄRITTELY

Yleisellä kokouksella tarkoitetaan tässä laissa mielenosoitusta tai muuta kokoontumisvapauden käyttämiseksi järjestettyä tilaisuutta, johon muutkin kuin nimenomaisesti kutsutut voivat osallistua tai jota he voivat seurata. Yleisenä kokouksena ei kuitenkaan pidetä sellaista mielenosoitusta, joka on tarkoitettu ainoastaan yksittäisten henkilöiden mielipiteen ilmaisemista varten.

(KL 2.2 §)

Yleisellä kokouksella tarkoitetaan pääsääntöisesti tilaisuutta, johon yleisöllä on vapaa pääsy (järjestäjä voi asettaa joitakin rajoitteita - yleiseen kokoukseen osallistuminen voi olla esimerkiksi maksullista) ja jossa on kysymys tietojen tai mielipiteiden muodostamisesta,

levittämisestä tai ilmaisemisesta. Yleisenä kokouksena voidaan pitää myös tilaisuutta, jonka tarkoituksena on taiteellinen tai muu itseilmaisuus.

Yleisiä kokouksia ovat muun muassa vaalitulaisuudet sekä erilaiset valistustarkoituksessa järjestettävät tilaisuudet, kulkueet, kuten vappumarssit ja muut mielenosoituskulkueet.

Muut kulkueet ovat yleisötilaisuuksia. Tällaisia ovat muun muassa erilaiset kaupalliset kulkueet kuten joulupukkiparaati tai festivaalin avajaiskulkue.

Tilaisuus voi olla myös sekamuotoinen; siinä voi olla viihteellistä osuutta, jolloin tilaisuutta pidetään joko yleisenä kokouksena tai yleisötilaisuutena sen päätarkoituksen mukaan. Tulkinnessa on tässä suosittava yleistä kokousta, koska se liittyy selkeämmin ihmisten hallitusmuodossa nauttimaan kokoontumisvapauteen.

Mielenosoitusten ja muiden yleisten kokousten muodot saattavat vaihdella paljonkin asian, paikan ja tilanteen mukaan. Mielenosoituksessa kokoontumisen tarkoituksena voidaan pitää julkista mielipiteiden ilmaisua tai vaatimusten esittämistä jostakin asiasta joko halutulle kohderyhmälle tai ennalta määräämättömälle yleisölle.

4.2 YLEISÖTILAIUUUS - MÄÄRITTELY

Yleisötilaisuudella tarkoitetaan tässä laissa yleisölle avoimia huvitilaisuuksia, kilpailuja, näytöksiä ja muita niihin rinnastettavia tilaisuuksia, joita ei ole pidettävä yleisinä kokouksina. Jos tilaisuuteen osallistuminen edellyttää kutsua tai määrätyn yhteisön jäsenyyttä, sovelletaan siihen tämän lain säännöksiä yleisötilaisuudesta, jollei tilaisuutta osanottajien lukumäärän, tilaisuuden laadun tai muiden erityisten syiden perusteella voida pitää luonteeltaan yksityisenä.

(KL 2.3 §)

Yleisötilaisuutena voidaan pitää esimerkiksi erilaisia hui- ja urheilutilaisuuksia, juhlia, tansseja sekä taiteen esittämiseen liittyviä näytöksiä kuten teatteri-, ooppera-, baletti-, sirkus- ja elokuvanäytöksiä sekä konsertteja ja näyttelyitä.

Muut kuin taiteen esittämistä koskevat näytökset ja näyttelyt kuuluvat myös yleisötilaisuuksien ryhmään, tällaisia ovat esimerkiksi erilaiset kaupalliset tilaisuudet kuten messut ja mainostapahtumat, eläinten tai esineiden esittely arvostelua tai myyntiä varten sekä ilmali- ja urheilunäytökset. Yleisötilaisuuksia ovat myös erilaiset kilpailut ja joukkueottelut sekä huvipuisto- ja tivolitapahtumat. Muussa kuin kokoontumisvapauden käyttämistarkoituksessa järjestetyt kulkueet, kuten juhla- ja mainoskulkueet, kuuluvat myös yleisötilaisuuksien ryhmään.

Ravintoloissa ja muissa ravitsemisliikkeissä järjestetään usein erilaisia tilaisuuksia. Tyypillisimpiä ovat tanssit, diskot ja karaokeillat. Näitä ja muita vastaavia voidaan pitää ravintolatoimintaan tavanomaisesti kuuluvina eikä kokoontumislaki tule sovellettavaksi. Jos taas ravitsemisliikkeessä järjestetään normaaliin ravintolatoimintaan kuulumattomia tapahtumia, kokoontumislaki tulee sovellettavaksi. Näin esimerkiksi ravintolassa järjestettävä nyrkkeilyottelu on kokoontumislain alainen tilaisuus.

Leirintäalueilla saatetaan myös järjestää kokoontumislain alaisia yleisötilaisuuksia, esimerkiksi tansseja tai konsertteja.

4.3 POIKKEUKSET KOKOONTUMISLAIN SOVELTAMISEEN

Tätä lakia ei sovelleta julkisyhteisöjen järjestämiin virallisiin tilaisuuksiin eikä uskonnollisten yhdyskuntien tunnusomaiseen toimintaan kuuluviin tilaisuuksiin, jotka järjestetään julkista uskonnonharjoitusta varten yhdyskunnan omissa tai niitä vastaavissa tiloissa.

(KL 2.4 §)

Kokoontumislakia ei sovelleta julkisyhteisöjen järjestämiin virallisiin tilaisuuksiin (julkisyhteisöllä tarkoitetaan muun muassa kuntia ja valtiota). Näitä ovat esimerkiksi puolustusvoimien paraatit, itsenäisyyspäiväjuhlat, kuntien viralliset vuosijuhlat, valtion järjestämät hautajaiset sekä yliopistojen promootiojuhllaisuudet ja lukuvuoden avajaiset kulkueineen. Viralliset tilaisuudet voidaan järjestää viranomaisten välisenä yhteistyönä eikä niihin ole tarpeen ulottaa lain sääntelyä.

Jos taas julkisyhteisö haluaa järjestää muun kuin virallisen tilaisuuden, laki tulee sovellettavaksi. Tällaisia tilaisuuksia ovat muun muassa kuntien järjestämät kulttuuritapahtumat.

Lakia ei sovelleta myöskään uskonnollisen yhdyskunnan tunnusomaiseen toimintaan kuuluviin tilaisuuksiin kuten jumalanpalveluksiin, messuihin, vespereihin, ristisaattoihin ja muihin näihin rinnastettaviin tilaisuuksiin, jotka järjestetään yhdyskunnan omissa tai niitä vastaavissa tiloissa.

Uskonnollisella yhdyskunnalla tarkoitetaan evankelis-luterilaista kirkkoa ja ortodoksista kirkkokuntaa sekä muita uskonnonvapauslain 2 luvun mukaisesti rekisteröityjä uskonnollisia yhdyskuntia.

Muut uskonnollisten yhdyskuntien järjestämät tilaisuudet kuuluvat lain soveltamisalaan. Näitä ovat esimerkiksi ulkona tilapäisissä teltoissa tai urheiluhalleissa järjestettävät satunnaiset uskonnolliset tapahtumat

5 KOKOONTUMISEN PERUSPERIAATTEET

5.1 Tilaisuuden järjestämisen yleiset periaatteet

Yleinen kokous ja yleisötilaisuus on järjestettävä rauhanomaisesti sekä osanottajien tai sivullisten turvallisuutta vaarantamatta ja heidän oikeuksiaan loukkaamatta. Tällaista tilaisuutta järjestettäessä on huolehdittava siitä, ettei kokoontumisesta aiheudu huomattavaa haittaa ympäristölle.

(KL 3.1 §)

Järjestäjä huolehtii tarpeellisista turvallisuustoimenpiteistä tilaisuuksissa, joissa on tarjolla vahingonvaara sekä ottaa huomioon sivullisten oikeudet pyrkien rajoittamaan tilaisuudesta ulkopuolisille aiheutuvan haitan mahdollisimman vähäiseksi. Haitta voi olla häiriötä tai konkreettista vahinkoa.

Sivullisten oikeuksiin kuuluu myös turvattu kotirauha, jota ei saa tilaisuutta järjestettäessä loukata. Kotirauhan loukkaamisena ei kuitenkaan voida pitää tilaisuudesta aiheutuvaa tilapäistä ja kohtuullista häiriötä.

Ympäristöllä tarkoitetaan sekä rakennettua että luonnonvaraista ympäristöä. Periaate edellyttää, että järjestäjä huolehtii tarpeellisista toimenpiteistä huomattavien ympäristöhaittojen estämiseksi. Tarkoitettut haitat voivat olla pysyviä tai ohimeneviä. Järjestäjän tulee huolehtia mahdollisuuksien mukaan myös tilaisuudesta aiheutuvien vähäisempien haittojen rajoittamisesta. Vähäisenä häirtana voidaan pitää esimerkiksi nurmikon tilapäistä talleantumista.

Edellä mainittujen haittojen estämiseksi ja rajoittamiseksi järjestäjä tai poliisi voi asettaa tilaisuuteen järjestyksenvalvojia. Järjestyksenvalvojan tulee toiminnassaan pitää tätä säännöstä eräänä perussäännöksenä työnsä toimintaperiaatteita miettiessään.

Syrjintäkielto

Ketään ei saa yleistä kokousta tai yleisötilaisuutta järjestettäessä asettaa ilman hyväksyttävää syytä eri asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella.
(KL 3.2 §)

Syrjintää voi esiintyä tilanteissa, joissa ilman hyväksyttävää syytä estetään henkilöä osallistumasta yleiseen kokoukseen tai yleisötilaisuuteen.

Syrjintää ei kuitenkaan ole esimerkiksi elokuvanäytäntöön pääsyn rajoittaminen elokuvan luonteen perusteella tiettyä ikärajaa nuoremmilta.

Ikärajoja voi asettaa järjestäjä tai poliisi myös muihin yleisötilaisuuksiin.

Esimerkiksi uskonnollisten yhdyskuntien järjestämät tilaisuudet voivat olla tarkoitettuja vain kyseisen uskonnon omaksuneille.

Mielenosoitukseen osallistuminen esimerkiksi iskulausekylttejä kantaen voi olla rajattu vain tietyn mielipiteen kannattajiin, jolloin mielenosoitukseen osallistuvat vastakkaisen mielipiteen kannattajat muodostavat vastamielenosoituksen.

Viittaus: katso asia 12.1 Yleisiä rikoksia / syrjintä

5.2 Julkisen vallan turvaamis- ja edistämisvelvollisuus

Julkisen vallan on edistettävä kokoontumisvapauden käyttämistä turvaamalla oikeus kokoontua ilman ulkopuolista häiriötä ja luomalla edellytyksiä yleisten kokousten järjestämiselle.
(KL 4 §)

Käytännössä säännös tarkoittaa lähinnä sitä, että kunnat ja valtio ovat myötämielisiä tilojen ja alueiden luovuttamiseksi yleisille kokouksille ja toisaalta sitä, että poliisi turvaa yleisen kokouksen ulkopuolisilta häiriöiltä.

Säännös ei kuitenkaan tarkoita viranomaisten täysin sinisilmäistä turvaavaa asennetta yleisiä kokouksia kohtaan. Yleisten kokousten tulee olla väkivallattomia ja muutoinkin hyväksyttävällä tavalla toteutettuja, jotta ne saavat tämän säännöksen mukaista suojaa.

6 YLEISET KOKOUKSET

6.1 Yleisen kokouksen järjestämisoikeus

Yleisen kokouksen saa järjestää täysivaltainen henkilö, yhteisö ja säätiö. Vajaavaltainen, joka on täyttänyt 15 vuotta, saa järjestää yleisen kokouksen, jollei ole ilmeistä, että hän ei kykene vastaamaan järjestäjälle lain mukaan kuuluvista velvoitteista. Muu vajaavaltainen saa järjestää yleisen kokouksen yhdessä täysivaltaisen henkilön kanssa.

(KL 5 §)

Järjestäjänä voi olla esimerkiksi rekisteröity yhdistys, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö ja osuuskunta tai julkisoikeudellinen yhteisö, kuten valtio, kunta, seurakunta ja ylioppilaskunta.

Oikeustoimikelpoisuutta vailla olevan yhteisen, kuten rekisteröimättömän yhdistyksen, järjestäessä yleisen kokouksen on järjestäjän vastuu viime kädessä yhteisön puolesta toimivilla henkilöillä.

Ulkomaalainen, vaikka hänellä ei olekaan kotipaikkaa Suomessa, on oikeutettu järjestämään yleisen kokouksen. Myös ulkomaiset yhteisöt voivat järjestää yleisen kokouksen Suomessa.

Yleisen kokouksen järjestämisoikeus on sekä 15 vuotta täyttäneillä alaikäisillä että holhottaviksi julistetuilla 15 vuotta täyttäneillä henkilöillä.

Muu vajaavaltainen saa järjestää yleisen kokouksen yhdessä täysivaltaisen henkilön kanssa. Säännös koskee käytännössä alle 15-vuotiaita lapsia.

Järjestämiseen oikeutetuilta vajaavaltaisilta edellytetään kykenevyyttä vastata järjestäjälle kuuluvista velvoitteista. Vajaavaltaisen kykenevyyden arvioi poliisi saatuaan järjestäjän ilmoituksen kokouksesta.

Poliisi voi kieltää yleisen kokouksen järjestämisen vain, jos järjestäjän kykenemättömyys vastata kuuluvista velvoitteista on ilmeistä.

Arviointi on tapauskohtaista ja siinä on otettava huomioon kokouksen luonne, esimerkiksi arvioitu osanottajamäärä ja järjestelyjen laajuus.

Jos on perusteltua aihetta epäillä järjestäjän kykenevyyttä vastaamaan velvoitteistaan, poliisi voi tilanteen arvioimiseksi edellyttää henkilökohtaista käyntiä poliisin toimipisteessä.

Lähtökohtana on kuitenkin 15 vuotta täyttäneen vajaavaltaisen oikeus järjestää yleinen kokous.

Poliisin kieltomahdollisuuden tarkoituksena on suojata vajaavaltaista vastuulta, jonka täyttämiseen hänellä ei ole edellytyksiä.

Kokoontumisvapauden käyttämiselle ei saa asettaa muita rajoituksia kuin sellaisia, jotka ovat säädettyjen lakien mukaisia ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa kansalliselle ja yleiselle turvallisuudelle, yleiselle järjestykselle, väestön terveyden tai moraalin taikka muiden ihmisten vapauksien tai oikeuksien suojelemiselle.

Mikään em. rajoituslausekkeen kohdista ei perustele alaikäisten sulkemista kokonaan järjestämisoikeuden ulkopuolelle.

Missä määrin alaikäinen tarvitsee huoltajansa tai holhoojansa myötävaikutusta järjestääkseen kokouksen, määräytyy lapsen huoltoa ja holhousa koskevien lainsäännösten mukaan.

Lähtökohtana on, että yleiselle kokouksella on aina järjestäjä. Kokouksella voi olla useampikin järjestäjä, jolloin nämä ovat yhteisesti vastuussa järjestäjälle kuuluvista tehtävistä ja velvollisuuksista.

6.2 Osallistumisoikeus yleiseen kokoukseen

Jokaisella on oikeus osallistua yleiseen kokoukseen.
(KL 6 §)

Osallistumisoikeus sisältää oikeuden olla tilaisuudessa läsnä sekä pitää puheita, lausua mielipiteitä tai muulla tavoin ilmaista ajatuksia.

Osallistumisoikeus koskee kaikkia ihmisiä vajaavaltaisuudesta, kansalaisuudesta, kotipaikasta tai muista ominaisuuksista riippumatta.

Säännöksellä ei ole tarkoitettu estää pääsymaksun asettamista edellytykseksi osallistua yleiseen kokoukseen.

6.3 Ilmoitusvelvollisuus

Järjestäjän on tehtävä ulkona yleisellä paikalla järjestettävästä yleisestä kokouksesta suullisesti tai kirjallisesti ilmoitus kokouspaikan poliisille vähintään kuusi tuntia ennen kokouksen alkamista. Myöhemminkin tehtyä ilmoitusta voidaan pitää pätevä, jos kokouksen järjestämisestä ei aiheudu kohtuutonta haittaa yleiselle järjestykselle.
(KL 7.1 §)

Ilmoitusvelvollisuus ei koske sisätiloissa järjestettäviä kokouksia.

Yleisellä paikalla tarkoitetaan alueita, jotka on tarkoitettu yleisesti käytettäväksi tai tosiasiallisesti ovat yleisesti käytössä.

Paikka voi olla yleinen riippumatta siitä, omistaako alueen yksityinen vai julkinen yhteisö.

Erilaisilla yleisessä käytössä olevilla katetuilla alueilla järjestettävät yleiset kokoukset kuuluvat ilmoitusvelvollisuuden piiriin.

On tärkeää, että poliisi saa ennalta tiedon ulkona järjestettävistä kokouksista. Ilmoitusvelvollisuuden tarkoituksena on luoda edellytykset järjestäjän ja poliisin yhteistyölle sekä turvata mahdollisuudet huolehtia kokousten häiriöttömästä kulusta.

Ulkona yleisellä paikalla järjestettävät kokoukset saattavat edellyttää erityisiä liikennejärjestelyjä tai muita poliisin toimenpiteitä ennakolta tai kokouksen aikana.

Ilmoituksen tekee yleisen kokouksen järjestäjä tai tämän edustaja. Kokouksesta ilmoitetaan kirjallisesti tai suullisesti. Kirjallisia ilmoituksia varten poliisilla on erityinen lomake.

Kokouksen järjestämisestä ilmoitetaan kokouspaikan poliisille. Tällä tarkoitetaan paikallispoliisia, jonka toimialueella kokous pääosin järjestetään. Käytännössä tämä tarkoittaa

sitä, että ilmoitus voidaan tehdä sille poliisille, joka vastaa poliisitoiminnasta kyseisellä alueella ilmoituksentekoaikana.

Määräajan tarkoituksena ei ole estää kokoontumisvapauden käyttämistä, vaan varata poliisille riittävästi aikaa valmistautua laissa säädettyjen kokoukseen liittyvien tehtäviensä hoitamiseen.

6.3.1 Yksittäisten henkilöiden tekemä ilmoitus

Ilmoitus voidaan tehdä myös sellaisesta ulkona yleisellä paikalla järjestettävästä mielenosoituksesta, joka on tarkoitettu ainoastaan yksittäisten henkilöiden mielipiteen ilmaisemista varten. Tällöin mielenosoitukseen sovelletaan tämän lain säännöksiä yleisestä kokouksesta 5 §:ää lukuun ottamatta.
(KL 7.2 §)

Yhden tai muutaman hengen mielenosoitukset ulkona yleisellä paikalla eivät lähtökohtaisesti kuulu lain soveltamisalaan (2 § 2 mom.).

Eräiden kokoontumislain säännösten, lähinnä järjestämisoikeutta ja ilmoitusvelvollisuutta koskevien säännösten, ulottaminen näihin tilaisuuksiin ei ole kohtuullista.

Toisaalta ei ole perusteltua sulkea tällaisia mielenosoituksia kokonaan lain tarjoaman turvan ulkopuolelle ainoastaan tilaisuuden osanottajamäärän perusteella.

Kokouspaikkaa koskevilla säännöksillä on keskeinen merkitys myös pienissä mielenosoituksissa. Tämän vuoksi mielenosoituksen järjestäjä voi halutessaan ilmoituksen tekemällä saada tilaisuudelle laissa säädetyn suojan.

6.3.2 Ilmoituksen sisältö ja yhteyshenkilö

Yleistä kokousta koskevan ilmoituksen tulee sisältää seuraavat tiedot:

- 1) kokouksen järjestäjä;
- 2) kokouksen tarkoitus;
- 3) kokouspaikka tai kulkueen reitti;
- 4) kokouksen alkamisaika ja arvioitu päättymisaika;
- 5) järjestäjän asettamat järjestyksenvalvojat; sekä
- 6) kokouksessa käytettävät rakennelmat ja muut erityisvälineet.

Kokouksen järjestäjän on lisäksi nimettävä ilmoituksessa yhteydenpitoa varten henkilö, jonka on oltava poliisin tavoitettavissa kokouksen järjestämistä koskevissa asioissa (yhteyshenkilö).

(KL 8 §)

Kyseessä on vähimmäistiedot, jotka järjestäjän tulee aina ilmoituksessa antaa.

Tiedot ovat välttämättömiä, jotta poliisi kykenee arvioimaan tilaisuuden edellyttämien järjestelyjen tarpeen.

Tarkoituksen ilmoittaminen on tarpeen sen vuoksi, että poliisi voi arvioida, onko kyseessä laissa tarkoitettu yleinen kokous vai yleisötilaisuus.

Kokouspaikkaa tai kulkueen reittiä koskeva tieto on tarpeen eri järjestäjien välisen etusijajärjestyksen määräytymisen kannalta sekä tarkoitettujen poliisin toimenpiteiden vuoksi.

Ilmoituksessa tulee olla tieto käytettävistä rakennelmista ja muista erityisvälineistä. Näitä ovat esimerkiksi suuret telineet tai lavasteet sekä kulkueessa käytettävät kulkuneuvot.

Tavanomaisia kokousvälineitä, kuten lippuja, tunnuksia, julisteita tai äänenvahvistimia ei ilmoituksessa tarvitse mainita.

Erityisen yhteyshenkilön nimeäminen on osoittautunut käytännössä tarpeelliseksi kokouksen järjestämistä koskevia mahdollisia neuvotteluja sekä poliisin ennalta antamien ohjeiden ja määräysten vastaanottamista varten.

Yhteyshenkilönä toimivan on oltava jatkuvasti poliisin tavoitettavissa.

6.4 Yleiset kokouspaikat

Yleisen kokouksen saa järjestää ulkona yleisellä torilla, aukiolla, katualueella tai muussa sellaisessa kokoustarkoitukseen soveltuvassa yleisessä paikassa ilman omistajan tai haltijan lupaa. Omistaja tai haltija voi rajoittaa tällaisen paikan käyttämistä kokoustarkoitukseen, jos kokouksen järjestämisestä on odotettavissa kohtuutonta haittaa omistajalle, haltijalle tai ympäristölle.

(KL 9 §)

Luettelo on esimerkinomainen ja mainittujen alueiden lisäksi voivat tulla kyseeseen muut yleisessä käytössä olevat kokoustarkoitukseen soveltuvat paikat, kuten puistot ja muut virkistysalueet, julkisten rakennusten portaat tai katetut kulkuväylät.

Omistajan tai haltijan suostumusta ei useinkaan erikseen hankita, jos on kyse yleisessä käytössä olevasta alueesta. Alueiden omistajilla tai haltijoilla ei yleensä ole syytä evätä suostumustaan kokouksen järjestämiselle.

Yleiset kokouspaikat ovat yleisessä käytössä olevia alueita, joihin jokaisella on jo muutenkin vapaa pääsy sekä oikeus liikkua ja oleskella siellä.

Pelkästään kaavoitukseen merkitty käyttötarkoitus ei ole ratkaiseva, vaikka sillä voikin olla merkitystä asian arvioimisessa. Viime kädessä asian ratkaisee alueen tosiasiallinen käyttö.

Esimerkiksi sotilasalueet yleisöltä kokonaan suljettuina alueina tai rajavyöhykealueet sekä satama-alueiden ja lentoasemien rajoitetun oleskelun osat eivät kuulu tarkoitettuihin alueisiin.

Hautausmaat sekä luonnonsuojelu- ja muinaismuistoalueet on katsottava pääsääntöisesti kokoustarkoitukseen soveltumattomiksi.

Omistajan ja haltijan oikeuksien suojaamiseksi heillä on mahdollisuus rajoittaa paikan käyttämistä kokoustarkoitukseen, jos kokouksen järjestämisestä on odotettavissa kohtuutonta haittaa omistajalle, haltijalle tai ympäristölle. Omistaja tai haltija voi asettaa paikan käyttöä koskevia ehtoja tai kieltää paikan käytön kokonaan.

Omistajan ja haltijan rajoitusmahdollisuus edellyttää objektiivista perustetta. Kohtuuton haitta rajoitus- tai kieltoperusteena voi käytännössä olla esimerkiksi omaisuudelle tai ympäristölle aiheutuva huomattava vahinko.

Rajoittamisperusteena voi olla myös kokouksesta aiheutuva kohtuuton häiriö omistajan tai haltijan suunnittelevalle paikan erityiselle käytölle.

Yleisen kokouksen järjestämiseen ulkona muualla kuin yleisellä paikalla tarvitaan aina omistajan tai haltijan lupa, kuten myös sisätiloissa järjestettäviin kokouksiin.

6.4.1 Kokouspaikkaa koskevat rajoitukset

Jos samassa paikassa ilmoitetaan järjestettäväksi samanaikaisesti useita yleisiä kokouksia eikä niiden samanaikainen järjestäminen ole mahdollista, etusija on kokousilmoituksen ensimmäisenä tehneellä järjestäjällä, jollei kokouspaikan perinteisestä tai sopimukseen perustuvasta käytöstä muuta johdu. Poliisi voi tällöin osoittaa yhteys henkilöiden kanssa neuvoteltuaan muut kokoukset siirrettäviksi toiseen ajankohtaan tai toiseen, kokouksen tarkoituksen kannalta sopivaan paikkaan.

(KL 10.1 §)

Säännös koskee ainoastaan ulkona olevien yleisten alueiden käyttöä kokoustarkoitukseen, sillä kyse on ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvista, ulkona yleisellä paikalla järjestettävistä kokouksista.

Sisätiloissa järjestettävien yleisten kokousten kokouspaikasta sovitaan paikan omistajan tai haltijan kanssa.

Säännöksessä määrätään ne perusteet, joiden nojalla määräytyy etusija tilanteissa, joissa ilmoitetaan järjestettäväksi samanaikaisesti useita yleisiä kokouksia samassa kokouspaikassa, eikä niiden samanaikainen järjestäminen ole mahdollista. Tällaiset tilanteet voivat koskea esimerkiksi mielenosoitusta ja sen vastamielenosoitusta.

Etusija kokouksen järjestämiseen on pääsääntöisesti kokousilmoituksen ensimmäisenä tehneellä järjestäjällä.

Poliisin tulee tällöin osoittaa muut kokoukset siirrettäviksi toiseen ajankohtaan tai toiseen, kokouksen tarkoituksen kannalta sopivaan paikkaan.

Ensisijaisesti tulee kuitenkin arvioida, onko kokousten samanaikainen järjestäminen mahdollista ja vasta toissijaisesti osoittaa muut kuin etusijan saanut kokous siirrettäviksi toiseen ajankohtaan tai paikkaan.

Ilmoitukseen perustuva etusija väistyy kokouspaikan perinteisen käytön tai käytöstä tehdyn sopimuksen perusteella. Jos kokouspaikalla on järjestetty tietyntä ajankohtana, esimerkiksi vappuna, perinteisesti tietty yleinen kokous, on tällaisen kokouksen järjestäjällä etuoikeus kokouspaikkaan. Perinne voi muodostua jo muutamankin kokouskerran jälkeen.

Säännöksellä estetään kokouspaikan varaaminen kiusanteon tarkoituksessa muuhun kuin säännöksessä tarkoitettuun perinteiseen käyttöön.

Ilmoitukseen perustuva etusija väistyy kokouspaikan käytöstä omistajan tai haltijan kanssa tehdyn sopimuksen perusteella. Paikan omistajalla tai haltijalla on mahdollisuus rajoittaa paikan käyttöä (9 §).

Poliisilla on oikeus rajoittaa tietyin perustein kokouspaikan tai kulkueen reitin valintaa.

6.4.2 Kokouspaikan siirtäminen ja kulkureitin muuttaminen

Jos yleisen kokouksen järjestäminen ilmoitetussa paikassa vaarantaa ihmisten turvallisuutta, aiheuttaa huomattavaa haittaa ympäristölle tai vahinkoa omaisuudelle, häiritsee kohtuuttomasti sivullisia tai liikennettä taikka valtiovierailuun tai julkisyhteisön järjestämään kansainväliseen kokoukseen kuuluvaa tai suojelun tarpeeltaan niihin rinnastettavaa tilaisuutta, poliisi voi yhteyshenkilön kanssa neuvoteltuaan osoittaa kokouksen siirrettäväksi toiseen, kokouksen tarkoituksen kannalta sopivaan paikkaan.
(KL 10.2 §)

Huomattava haitta ympäristölle voi olla esimerkiksi puistoalueella järjestettävästä suuresta kokouksesta aiheutuva nurmikon merkittävä vaurioituminen.

Häiriötä sivullisille voi aiheutua kohtuuttomasta kotirauhan, työnteon tai elinkeinon harjoittamisen häiritsemisestä.

Jonkinasteista häiriötä aiheutuu yleisestä kokouksesta lähes aina. Säännös edellyttääkin, että häiriön voidaan katsoa objektiivisin perustein ylittävän kohtuuden rajat. Kohtuuttomuuden arviointiin vaikuttaa häiriön jatkuvuus, säännöllisyys sekä häiriön voimakkuus.

Kohtuuttomana häiriönä liikenteelle ja elinkeinolle voidaan pitää kokouksen järjestämistä jalkakäytävällä liikkeen edessä jalankulun ja liikkeessä asioinnin estyessä.

Poliisin rajoitusmahdollisuus on tarpeen turvajärjestelyjen vuoksi, jotka saattavat edellyttää esimerkiksi yleisen paikan sulkemista yleisöltä tai sen käytön rajoittamista.

Myös järjestettävä yleisötilaisuus saattaa ohittaa yleisen kokouksen oikeuden. Esimerkiksi kovaäänistä yleistä kokousta (mielenosoitusta) ei hyväksytä häiritsemään esitystä kesäteatterin viereen.

Edellä selvitettyt rajoitusperusteet koskevat kaikkia ulkona yleisellä paikalla järjestettäviä yleisiä kokouksia, siis myös kulkuemuotoisia kokouksia.

Poliisi voi lisäksi liikenteen sujuvuuden sitä vaatiessa ja yhteyshenkilön kanssa neuvoteltuaan määrätä kulkueen reittiä muutettavaksi ottaen kuitenkin huomioon, ettei reitin muutoksella vaaranneta kulkueen tarkoitusta.
(KL 10.3 §)

Kulkueita varten on säädetty lisäksi erityinen rajoitusperuste, joka on 2 momentissa säädettyjä perusteita joustavampi.

Poliisi voi määrätä kulkueen reittiä muutettavaksi liikenteen sujuvuuden sitä vaatiessa sillä liikkuva kulkue häiritsee liikennettä yleensä enemmän kuin paikallaan pysyvä kokous. Kulkueen tarkoitusta ei saa kuitenkaan reitin muutoksella vaarantaa.

6.4.3 Kokousvälineet

Yleisessä kokouksessa saa käyttää julisteita, tunnuksia, äänenvahvistimia ja muita tavanomaisia kokousvälineitä sekä tilapäisiä rakennelmia. Järjestäjän on tällöin huolehdittava siitä, etteivät ne aiheuta vaaraa tai kohtuutonta haittaa osanottajille, sivullisille tai ympäristölle.
(KL 11 §)

Kokoontumisvapauden tosiasiallinen toteutuminen edellyttää mahdollisuutta käyttää tavanomaisia kokousvälineitä. Tilapäisillä rakennelmilla tarkoitetaan esimerkiksi puhujakorokkeita. Luettelo on esimerkinomainen, sillä ennalta on vaikea määritellä tyhjentävästi, millaisia välineitä kulloinkin käytetään. Tavanomaisia kokousvälineitä ovat luettelossa mainittujen lisäksi esimerkiksi liput, kyltit ja banderollit. Mielenosoituksissa tavanomaisesti käytettävillä välineillä on kokoontumisvapauden ohella kiinteä yhteys myös sananvapauteen.

Suoraan lain nojalla käytettävien välineiden tulee kuulua tavanomaiseen kokouksen kulkuun. Esimerkiksi poikkeuksellisten tai suurten rakennelmien sekä vaaraa aiheuttavien telineiden tai lavasteiden käyttö edellyttää edelleen viranomaisten hyväksyntää siten kuin siitä rakennuslainsäädännössä erikseen säädetään.

Tilaisuuden järjestämisen yleiset periaatteet edellyttävät näiden seikkojen huomioon ottamista (3 § 1 mom.).

Sivullisten on kuitenkin siedettävä kokouksesta aiheutuvaa tavanomaista häiriötä.

Kaikkien kokouksesta aiheutuvien vähäisten ympäristöhaittojen estäminen ei ole aina mahdollista.

Poliisi voi antaa ohjeita ja määräyksiä kokousvälineiden käytöstä ottaen kuinkin huomioon, mitä 11 §:ssä säädetään niiden käyttöoikeudesta ja käytössä noudatettavista periaatteista (20 §).

Tilaisuuden järjestäjän on huolehdittava kokousvälineiden ja rakennelmien poistamisesta sekä alueen puhdistamisesta tilaisuuden jälkeen (24 §).

7 YLEISÖTILAISUUDET

7.1 Yleisötilaisuuden järjestäminen

Yleisötilaisuuden saa järjestää täysivaltainen henkilö, yhteisö ja säätiö. Vajaavaltainen saa järjestää yleisötilaisuuden yhdessä täysivaltaisen henkilön kanssa.

Yleisötilaisuutta ei saa järjestää pitkäperjantain, ensimmäisen pääsiäispäivän eikä ensimmäisen joulupäivän aattoillasta kello 18 alkaen kahdenkymmenen neljän tunnin aikana, ellei poliisi hakemuksesta myönnä tähän lupaa.

(KL 12 §)

Yleisötilaisuuksien järjestämisoikeus poikkeaa vajaavaltaiten osalta yleisen kokouksen järjestämisoikeudesta. Vajaavaltainen saa järjestää yleisötilaisuuden ainoastaan yhdessä täysivaltaisen henkilön kanssa.

Säännöksessä mainittuina kirkollisina juhlapyhinä yleisötilaisuuden voi järjestää vain poliisin myöntämällä luvalla. Käytännössä lupia tultaneen myöntämään esimerkiksi joihinkin erityistä häiriötä ympäristölleen ja ulkopuolisille aiheuttamattomiin urheilukilpailuihin tai sisätiloissa järjestettäviin konsertteihin. Sen sijaan esimerkiksi ulkoilmarock-konserttiin luvan myöntäminen lienee vaikeampaa.

Viittaus: katso liitteenä oleva sisäasiainministeriön ohje kokoontumislain soveltamisesta

7.2 Omistajan tai haltijan suostumus

Yleisötilaisuuden järjestäjän on hankittava järjestämispaikan omistajan tai haltijan suostumus paikan käyttämiseen tilaisuutta varten.
(KL 13.1 §)

Säännös koskee sekä ulkona että sisätiloissa olevia järjestämispaikkoja.

Suostumuksen hankkimismenettelystä ei ole erityisiä säännöksiä, sillä kyse on sopimuksenvaraisesta asiasta.

7.3 Ilmoitus

Järjestäjän on tehtävä yleisötilaisuuden järjestämisestä kirjallinen ilmoitus järjestämispaikan poliisille vähintään viisi vuorokautta ennen tilaisuuden alkamista. Poliisi voi hyväksyä myöhemminkin tehdyn ilmoituksen, jos tilaisuuden järjestämisestä ei aiheudu haittaa yleiselle järjestykselle eikä määräajan laiminlyönti vaikeuta kohtuuttomasti poliisille lain mukaan kuuluvien tehtävien täyttämistä.
(KL 14.1 §)

Yleisötilaisuuksien järjestäminen on joko ilmoituksenvaraista tai vapaata.

Huomattava on, että useiden järjestyksen ja turvallisuuden tai ympäristön kannalta vaarallisten tai haitallisten yleisötilaisuuksien tai ohjelmien järjestäminen edellyttää ilmoituksen lisäksi eräiden muiden ilmoitusten tekemistä tai lupien hakemista. Viranomaiset voivat antaa näiden ilmoitusten perusteella tai lupapäätöksessään määräyksiä tilaisuuden järjestämisestä.

Usean poliisipiirin alueella järjestettävästä yleisötilaisuudesta, kuten erilaisista moottorikilpailuista, tehdään ilmoitus sille paikallispoliisille, jonka alueella merkittävin osa tilaisuudesta järjestetään. Ilmoitus voi koskea myös useita tai toistuvia saman järjestäjän samassa paikassa järjestämiä keskenään samanlaisia yleisötilaisuuksia, kuten musiikki- ja tanssitilaisuuksia, erilaisia näytöksiä tai huvipuistotapahtumia.

Ilmoitus voidaan tehdä kuitenkin korkeintaan vuodeksi kerrallaan.

7.3.1 Poikkeus ilmoitusvelvollisuudesta

Ilmoitusta ei tarvitse kuitenkaan tehdä sellaisesta yleisötilaisuudesta, joka osanottajien vähäisen määrän, tilaisuuden luonteen tai järjestämispaikan vuoksi ei edellytä toimenpiteitä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai sivullisille ja ympäristölle aiheutuvan haitan estämiseksi taikka erityisiä liikennejärjestelyjä.
(KL 14.2 §)

Kyse voi olla sekä sisätiloissa että ulkona järjestettävistä tilaisuuksista. Toimenpiteet ja järjestelyt voivat olla sekä järjestäjän että poliisin suorittamia.

Toimenpiteet järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi voivat koskea esimerkiksi poliisin hyväksymien järjestyksenvalvojien asettamista, tilaisuuden ohjelmanumeroihin liittyviä turvallisuustoimenpiteitä tai järjestämispaikan rajaamista muulta käytöltä.

Toimenpiteet sivullisille tai ympäristölle aiheutuvan haitan estämiseksi voivat puolestaan koskea sivullisten kotirauhan turvaamista tai omaisuuden vahingoittumisen estämistä taikka

varautumista suureen yleisömäärään riittäville puhtaanapitojärjestelyillä. Erityiset liikennejärjestelyt voivat koskea muun muassa paikoitusalueiden varaamista osanottajien käyttöön tai liikenteen ohjaamista normaaleista liikenneväylistä poikkeavalla tavalla.

Ilmoitusvelvollisuuden rajoittamisen tarkoituksena on karsia turhia järjestäjän velvollisuuksia ja siten helpottaa järjestyksen ja turvallisuuden kannalta ongelmattomien yleisötilaisuuksien järjestämistä.

Ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle jäävät esimerkiksi sisätiloissa vakituisesti järjestettävät näyttelyt, elokuva-, teatteri- ja oopperanäytökset sekä sellaiset konsertit, joihin ei ole tarpeen asettaa järjestyksenvalvoja. Viranomaisilla ei ole tarvetta erityisesti ohjata tällaisten tilaisuuksien järjestämistä.

Esimerkiksi elokuvateatterit saattavat kuitenkin nykyisin olla hyvinkin laajoja, jopa kymmeniä saleja käsittäviä kokonaisuuksia. Joissakin tällaisissa tilanteissa järjestelyjen asianmukainen hoitaminen saattaa edellyttää esimerkiksi järjestyksenvalvojen määräämistä.

7.3.2 Ilmoituksen sisältö ja poliisin vaatimat selvitykset

Ilmoituksen sisällöstä on voimassa, mitä 8 §:ssä säädetään yleistä kokousta koskevasta ilmoituksesta. Poliisi voi vaatia tarvittaessa selvityksiä myös muista yleisötilaisuuden järjestämiseen liittyvistä seikoista.
(KL 14.3 §)

Poliisin vaatimia selvityksiä voivat olla esimerkiksi järjestämispaikan omistajan tai haltijan suostumus paikan käyttöön sekä muun lainsäädännön edellyttämät tilaisuuden järjestämiseen liittyvät ilmoitukset, luvat tai toimenpiteet.

Ennen asian ratkaisemista poliisi pyytää usein myös lausuntoa eräiltä muilta viranomaisilta, kuten esimerkiksi pelastus-, ympäristö-, terveydensuojelu-, rakennusvalvonta- ja liikenteensuunnitteluviranomaiselta sekä turvatekniikan keskukselta.

7.4 Yleisötilaisuuden kieltäminen

Poliisilla on oikeus kieltää yleisötilaisuuden järjestäminen, jos muut toimenpiteet eivät ole riittäviä ja jos on ilmeistä, että:

- 1) tilaisuuden järjestäminen on lainvastaista tai sen järjestämisessä rikotaan olennaisesti tätä lakia tai sen nojalla annettuja määräyksiä;
  - 2) järjestystä ja turvallisuutta ei voida ylläpitää;
  - 3) tilaisuuden järjestäminen aiheuttaa vaaraa terveydelle tai vahinkoa omaisuudelle;
- tai
- 4) tilaisuuden järjestäminen aiheuttaa huomattavaa haittaa sivullisille tai ympäristölle.

(KL 15 §)

Poliisi voi kieltää yleisötilaisuuden järjestämisen ennakolta tietyillä laissa tyhjentävästi säädetyillä perusteilla.

Poliisin tulee ensisijaisesti ohjata yleisötilaisuuksien järjestämistä antamalla järjestäjälle ohjeita ja määräyksiä (20 §). Jos toimenpiteet eivät ole riittäviä ja on ilmeistä, että tietyt laissa säädetyt perusteet täyttyvät, poliisi voi kieltää tilaisuuden järjestämisen kokonaan.

Tilaisuuden järjestäminen on lainvastaista, jos siinä on kyse rangaistavan teon tekemisestä tai muuten lainvastaisesta toiminnasta.

Tilaisuuden järjestäminen ilman järjestämispaikan omistajan tai haltijan suostumusta on myös lainvastaista.

Tilaisuus voidaan kieltää, jos on ilmeistä, että sen järjestämisessä rikotaan olennaisesti kokoontumislakia tai poliisin antamia määräyksiä.

Merkitykseltään vähäinen säännösten tai määräysten noudattamatta jättäminen ei muodosta perustetta järjestämiskielolle.

Poliisin määräyksien olennaisena rikkomisena voidaan pitää esimerkiksi sitä, että järjestäjä jättää ottamatta edellytetyn vastuuvakuutuksen (16 §) tai kun järjestäjä ei aseta järjestyksenvalvoja poliisin määräyksen mukaisesti.

7.5 Vastuuvakuutus

Jos tilaisuuden järjestämisestä voi aiheutua vahinkoa henkilölle tai omaisuudelle, poliisi voi määrätä yleisötilaisuuden järjestämisen edellytykseksi, että järjestäjällä on riittävä vastuuvakuutus mahdollisen korvausvelvollisuutensa varalta.

(KL 16 §)

Vakuutus tullaan vaatimaan yleensä sellaisissa näytöksissä, nopeuskilpailuissa tai kilpailuun verrattavissa olevissa näytösajoissa taikka muissa yleisötilaisuuksissa, joissa katsojille, toimihenkilöille tai ulkopuolisille voi aiheutua henkilöön tai omaisuuteen kohdistuvaa vahingonvaaraa.

Muita vakuutuksen vaativia tilaisuuksia ovat lento- ja laskuvarjohyppynäytökset sekä -kilpailut, erilaiset moottorikilpailut ja näytösajot sekä ravi- ja ratsastuskilpailut.

Viittaus: katso liitteenä oleva sisäasiainministeriön ohje kokoontumislain soveltamisesta.

8 MAJOITUS- JA RAVITSEMISLIIKKEET

Tätä asetusta sovelletaan:

1) ansiotarkoituksessa tapahtuvaan kalustettujen huoneiden pitämiseen vieraiden majoittamista varten (majoitusliike); ja

2) ansiotarkoituksessa tapahtuvaan ruoan tai virvokkeiden tarjoamiseen asiakkaille sitä varten varatussa huoneistossa tai paikassa (ravitsemisliike).

Majoitusliikkeestä voidaan käyttää sen toiminnan laatua kuvaavaa nimitystä kuten hotelli, matkustajakoti, retkeilymaja, täysihoitola tai lomakeskus taikka muuta vastaavaa nimitystä.

Ravitsemisliikkeestä voidaan käyttää sen toiminnan laatua kuvaavaa nimitystä kuten ravintola tai kahvila taikka muuta vastaavaa nimitystä.

Kioskeista on noudatettava, mitä niistä erikseen säädetään.

(MARA 1 §)

Ravitsemisliikkeen saa avata aikaisintaan kello viisi ja sen saa pitää auki kello kahteen.

Uusia asiakkaita saa vastaanottaa ravitsemisliikkeeseen viimeistään 30 minuuttia ennen liikkeen sulkemisaikaa.

(MARA 4 §)

Liikkeen tulee olla tyhjä asiakkaista sulkemisajankohtana.

Ravitsemisliikkeen saa pitää auki kello kahden ja viiden välisenä aikana, milloin aukioloajan pidennys matkailuliikenteen takia, työmatkalla tai työssä olevia varten taikka muusta syystä on tarpeellista sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen vaikuttavat seikat huomioon ottaen perusteltua. Aukioloajan pidennys koskee sellaista kahvilaa tai vastaavia palveluja tarjoavaa ravitsemisliikettä, jossa ei sanottuna aikana anniskella alkoholijuomia.

Alkoholijuomia anniskelevan ravitsemisliikkeen saa pitää auki enintään kello neljään sen mukaan kuin anniskeluluvan myöntävä viranomainen päättää anniskeluajan jatkamisesta kello puoli kahden jälkeen siitä erikseen annettujen säännösten ja määräysten nojalla.

(MARA 5 §)

Liikkeellä, jolla on alkoholijuomien anniskeluaikaa pidennetty kello 01.30:n jälkeen, ei ole mahdollisuutta käyttää liikettä ns. yökahvilatoimintaan anniskeluajan päättymisen ja kello viiden välillä.

Liikkeen sijaintipaikan poliisille on viimeistään kaksi viikkoa ennen 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua aukioloajan pidennystä tehtävä kirjallinen ilmoitus, joka sisältää seuraavat tiedot:

- 1) aukioloajan pidennyksen peruste;
- 2) aukioloajan pidennys, jota liikkeessä on tarkoitus noudattaa;
- 3) aiotaanko pidennettyä aukioloaikaa noudattaa toistaiseksi, määräajan vai tietyn tilaisuuden tai tapahtuman ajan;
- 4) koskeeko aukioloajan pidennys koko liikettä, sen osastoa vai muutoin yksilöityä liikkeen osaa.

Poliisi voi ilmoituksen perusteella antaa yksityiskohtaisia määräyksiä liikkeen harjoittamisesta sanottuna aikana ja tarvittaessa kieltää aukioloajan pidennyksen, jos pidennykseen ei ole 5 §:n 1 momentin mukaisia edellytyksiä.

(MARA 5a §)

Poikkeavan aukioloajan hyväksyminen vaatii häiriöttömän liikepaikan, jonka läheisyydessä on mm. pysäköintitilaa tai muuta matkailua palvelevia toimintoja. Liikkeessä tulee yleensä olla myös pelkästään järjestyksen säilymisestä vastaavaa henkilöstöä.

Elintarvikeliikkeeseen, kuten ravitsemisliikkeeseen, ei saa päästää koiria, kissoja tai muita eläimiä lukuun ottamatta ulkotilaa, jossa tarjoillaan ainoastaan juomia. Näkövammaisten käyttämien opaskoirien pääsy asiakastiloihin on kuitenkin sallittu (Terveydensuojeluasetus 32 §).

Liikkeen ilmanvaihdon tulee täyttää kyseiselle liikkeelle annetut normit

11 JÄRJESTYKSEN PITO

11.1 VASTUU JÄRJESTYKSEN PIDOSTA

11.1.1 Yleinen kokous ja yleisötilaisuus

Yleisen kokouksen ja yleisötilaisuuden järjestäjän on huolehdittava järjestyksen ja turvallisuuden säilymisestä sekä lain noudattamisesta tilaisuudessa. Samat velvollisuudet kuuluvat myös yleisen kokouksen puheenjohtajalle, jos sellainen valitaan.
(KL 17 §)

Säännöksessä korostetaan järjestäjän ensisijaista vastuuta järjestyksenpidosta.

Järjestäjän tulee ryhtyä ennakolta järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin. Järjestäjä voi esimerkiksi tarvittaessa asettaa järjestyksenvalvoja ilman että niitä poliisi on vielä vaatinut.

Turvallisuuden kannalta ongelmallisissa tilaisuuksissa, kuten tilapäisissä tiloissa järjestettävissä tilaisuuksissa tai moottoriurheilutapahtumissa, järjestäjän tulee ryhtyä tarvittaviin paloturvallisuutta ja pelastustoimintaa koskeviin toimenpiteisiin.

Järjestäjän ja puheenjohtajan on myös kiellettävä tilaisuudessa teot, jotka ovat ilmeisesti rangaistavia, sekä kehotukset niihin.

Järjestäjän ja puheenjohtajan tulee tarvittaessa välittää osanottajien tietoon poliisin antamat näitä koskevat ohjeet ja määräykset. Erityisen tärkeää on, että järjestyksenvalvoja on myös näistä hyvin tietoinen.

Puheenjohtajan valitseminen ei ole pakollista. Huomattava osa järjestettävistä yleisistä kokouksista on mielenosoituksia, joissa puheenjohtaja ei ole välttämätön.

Puheenjohtajan valinta tulee kyseeseen lähinnä sellaisissa yleisissä kokouksissa, joiden tarkoituksena on keskustella ja tehdä päätöksiä. Jos puheenjohtaja valitaan, vastaa hän tässä pykälässä tai lain 21 §:n 1 momentissa säädettyistä velvollisuuksista järjestäjän ohella.

Järjestäjän ja puheenjohtajan velvollisuuksien olennainen laiminlyönti rangaistaan kokoontumisrikkomuksena (KL 26 §).

11.1.2 Majoitus- ja ravitsemisliikkeet

Tämän asetuksen 1 §:n 1 momentissa tarkoitetun majoitus- ja ravitsemisliiketoiminnan tulee tapahtua vastaavan hoitajan valvonnassa ja johdolla. Vastaavana hoitajana voi toimia yksityinen liikkeenharjoittaja tai muu luonnollinen henkilö.
(MARA 6 §)

Vastaava hoitaja vastaa liikehuoneiston haltijan eli liikkeenharjoittajan poissa ollessa myös liikehuoneiston käyttöturvallisuudesta (Pelastustoimilaki 23 §).

Liikkeessä, jossa suoritetaan alkoholijuomien anniskelua, tulee vastaavan hoitajan lisäksi olla vastaavan hoitajan sijaisia tarpeellinen määrä, jotka anniskeluluvan haltija määrää. Anniskeluluvan haltija sekä anniskelupaikan vastaava hoitaja ja hänen sijaisensa ovat velvollisia huolehtimaan siitä, että anniskelupaikassa noudatetaan tämän lain säännöksiä (Alkoholilaki

23 §). Anniskeluluvan haltijan määräys vastaavasta hoitajasta ja tämän sijaisista tulee olla nähtävillä anniskelupaikassa (Asetus alkoholijuomista 27a §).

Majoitus- ja ravitsemisliikkeen harjoittajalla sekä liikkeen henkilökunnalla on, milloin siihen on järjestyksenpidon tai liikkeen toiminta-ajatuksen vuoksi aiheutta, oikeus evätä asiakkaaksi pyrkivältä pääsyyn liikkeeseen ja olla tarjoilematta ruokaa ja virvokkeita sekä tarpeen vaatiessa poistaa asiakas liikkeestä.
(MARA 10.1 §)

11.1.3 Leirintäalueet

Leirintäalue on sijoitettava ja rakennettava ja sitä on hoidettava niin, ettei sen käyttö:

- 1) aiheuta haittaa tai vaaraa terveydelle;
- 2) vahingoita luontoa;
- 3) aiheuta ympäristön pilaantumista tai roskaantumista;
- 4) vähennä merkittävästi ympäristön viihtyisyyttä;
- 5) vaaranna liikenneturvallisuutta; eikä
- 6) loukkaa muulla näihin rinnastettavalla tavalla yleistä etua.

Leirintäalue on sijoitettava siten, ettei se vaikeuta rakennuslaissa tarkoitettujen kaavojen toteuttamista.

Leirintäalueella on lisäksi noudatettava, mitä palo- ja henkilöturvallisuudesta sekä terveydellisten haittojen ehkäisemisestä erikseen säädetään ja määrätään.

Ympäristöministeriö antaa tarvittaessa tarkemmat määräykset leirintäalueen ja tilapäisen leirintäalueen vähimmäisvaatimuksista
(UL 19 § (1994/1343))

Leirintäalueen pitäjä voi asettaa järjestyksenvalvoja valvomaan järjestystä ja turvallisuutta leirintäalueella ja sen välittömässä läheisyydessä. Leirintäalueen sijaintipaikan paikallispoliisi voi tarvittaessa antaa leirintäalueen pitäjälle määräyksiä järjestyksenvalvojen asettamisesta. Järjestyksenvalvojan kelpoisuusvaatimuksista, koulutuksesta, valtuuksista ja velvollisuuksista säädetään järjestyksenvalvojista annetussa laissa (533/ 1999).

(UL 22.1 § (1999/534))

11.1.4 Matkustaja-alukset

Sen lisäksi, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, merilain 15 luvussa tarkoitettua matkustajien kuljetusta suorittavan aluksen päällikkö voi asettaa järjestyksenvalvoja valvomaan järjestystä ja turvallisuutta aluksella ja sen välittömässä läheisyydessä. Tässä momentissa tarkoitettujen järjestyksenvalvojen kelpoisuusvaatimuksista, koulutuksesta, valtuuksista ja velvollisuuksista säädetään järjestyksenvalvojista annetussa laissa (533/ 1999).

(Merimieslaki 74.3 § (1999/535))

Matkustaja-aluksen päällikkö vastaa järjestyksestä ja turvallisuudesta aluksella ja sen välittömässä läheisyydessä. Hän voi asettaa järjestyksenvalvoja tähän tehtävään.

11.2 JÄRJESTYKSENVALVOJA

11.2.1 Järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen

Järjestyksenvalvojaksi saadaan hyväksyä tehtävään sopiva täysivaltainen henkilö, joka on saanut sisäisestä turvallisuudesta vastaavan ministeriön hyväksymän koulutuksen. Järjestyksenvalvojan hyväksyy hänen kotikuntansa paikallispoliisi enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Poliisi voi peruuttaa hyväksymisen henkilöltä, joka ei enää täytä järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen edellytyksiä.
(JVL 10.1 §)

Henkilön kotipaikan paikallispoliisin antama järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen on voimassa koko valtakunnan alueella.

Henkilö on oikeutettu vastaanottamaan järjestyksenvalvojatehtävän missä tahansa Suomessa, eikä hyväksymistä poikkeustapauksissakaan rajoiteta tietyn työnantajan tai toimeksiantajan järjestämiin tilaisuuksiin.

Järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen voidaan antaa korkeintaan viideksi vuodeksi kerrallaan. Tämä mahdollistaa sen, että järjestyksenvalvojaksi hyväksytyt henkilökohtaista sopivuutta tehtävään valvotaan säännöllisin väliajoin.

Henkilön sopivuus järjestyksenvalvojaksi riippuu pääasiassa sellaisista hänen henkilöönsä liittyvistä seikoista, joita on vaikea määritellä laissa täsmällisesti.

18 vuoden vähimmäisiän lisäksi vaaditaan, että järjestyksenvalvojaksi hyväksyttävä hallitsee itseään ja omaisuuttaan.

Järjestyksenvalvojaksi hyväksyttävän on suoritettava hyväksytysti sisäasiainministeriön vahvistama järjestyksenvalvojan koulutus eli järjestyksenvalvojan peruskurssi.

Sisäisestä turvallisuudesta vastaava ministeriö voi hyväksyä tarkoitukseen myös muun kuin ammattitutkintojärjestelmän puitteissa järjestettävän koulutuksen.

Ministeriö voi hyväksyä koulutukseksi myös esimerkiksi paikallispoliisin henkilöstön tai urheiluseurojen toimeenpanemia järjestyksenvalvojakursseja.

Sekä ensi kertaa, että uudelleen hyväksyttävältä järjestyksenvalvojalta vaadittavaan koulutukseen voidaan määrätä sisältymään teoriakoe ja käytännön ammattitaitoa osoittava näyttökoe.

Järjestyksenvalvojan hyväksymisen peruuttamisen tulee perustua yhtä painaviin sellaisiin syihin, joilla anomus järjestyksenvalvojaksi hyväksymisestä voidaan hylätä.

Tällaisia syitä ovat esimerkiksi toistuvat poliisin suorittamat säilöönnotot päihtymyksen vuoksi sekä henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset kuten pahoinpitelyt, tai huumausaine- ja omaisuusrikokset.

Peruuttamisen voi toimittaa se poliisiviranomainen, joka on todennut edellytysten puuttumisen.

11.2.2 Tilapäinen hyväksyntä

Tilaisuuden laajuus ja luonne huomioon ottaen sekä muusta erityisestä syystä tilaisuuden toimeenpanopaikan paikallispoliisi voi hyväksyä järjestyksenvalvojaksi yksittäiseen tilaisuuteen myös henkilön, jolla ei ole 1 momentissa tarkoitettua koulutusta.
(JVL 10.2 §)

Poliisi voi hyväksyä järjestyksenvalvojan myös tilapäisesti.

Tilapäiseksi järjestyksenvalvojaksi hyväksymiseltä vaaditaan samanlaista henkilökohtaista sopivuutta kuin varsinaisesti hyväksyttävältä järjestyksenvalvojalta.

Hyväksyttäessä järjestyksenvalvojaa tilapäisesti on otettava huomioon tilaisuuden laajuus ja luonne.

Tilapäisiä järjestyksenvalvojia käytetään erityisesti laajoissa yleisötilaisuuksissa, joissa järjestyksenvalvojia tarvitaan niin monta, ettei sinne saada koulutettuja järjestyksenvalvojia riittävästi. Tällaisissa tilaisuuksissa on oltava koulutettuja järjestyksenvalvojia riittävä määrä, jotta pystytään toimimaan ammattitaitoisesti myös ongelmatilanteissa.

Hyväksyminen on aina voimassa vain siinä tilaisuudessa, jota varten se on myönnetty.

Hyväksyminen tapahtuu kokoontumislaissa tarkoitetun ilmoitusmenettelyn yhteydessä.

Majoitus- ja ravitsemisliikkeissä, matkustaja-aluksilla ja leirintäalueilla tarvittavien järjestyksenvalvojen määrä on arvioitavissa niiden normaalin toiminnan laajuuden perusteella. Kyseisten toimintojen harjoittajien voidaan sen vuoksi edellyttää hankkivan tarpeellisen määrän koulutettuja järjestyksenvalvojia. Tilapäisten järjestyksenvalvojen hyväksyminen on kuitenkin mahdollista, jos näissä yksittäistapauksessa järjestetään jokin säännönmukaiseen toimintaan verrattuna suurempaa järjestyksenpitotarvetta aiheuttava tilaisuus.

Hyväksymispäätöksessä voidaan myös määrätä, että tilaisuudessa tulee olla nimeltä mainittujen tilapäisten järjestyksenvalvojen lisäksi tietty lukumäärä tehtävään varsinaisesti hyväksytyjä järjestyksenvalvojia.

11.2.3 Järjestyksenvalvojan tunnus ja kortti

Tämän lain mukaisesti järjestyksenvalvojaksi asetetulla henkilöllä tulee tehtävää suorittaessaan olla sisäisestä turvallisuudesta vastaavan ministeriön vahvistama näkyvä tunnus. Muulla henkilöllä ei ole oikeutta tämän tunnuksen käyttämiseen.

Järjestyksenvalvojaksi 10 §:n 1 momentin mukaisesti hyväksytyllä henkilöllä on tehtävää suorittaessaan oltava poliisin antama järjestyksenvalvojakortti, joka on pyydettyä esitettävä. Edellä 10 §:n 2 momentissa tarkoitettulla järjestyksenvalvojalla on vastaavasti oltava ja hänen on pyydettyä esitettävä jäljennös päätöksestä, jolla hänet on hyväksytty tehtäväänsä.
(JVL 11 §)

Tunnuksen käyttämiseen on oikeutettu vain poliisin järjestyksenvalvojaksi joko varsinaisesti tai tilapäisesti hyväksymä henkilö, joka on asianmukaisesti asetettu järjestyksenvalvojaksi johonkin sellaiseen tehtävään, johon lainsäädäntö liittää järjestyksenvalvojan valtuudet ja velvollisuudet.

Järjestyksenvalvojan on pidettävä tehtävässään mukana myös poliisin myöntämää järjestyksenvalvojakorttia tai tilapäisen järjestyksenvalvojan poliisin asiasta kyseistä tilaisuutta varten tekemää määräystä/päätöstä. Pyydettyessä tämä kortti on esitettävä. Sisäasiainministeriö on antanut järjestyksenvalvojan tunnuksesta määräyksen.

Viittaus: katso liitteenä oleva sisäasiainministeriön määräys järjestyksenvalvojalain soveltamisesta

11.2.4 Järjestyksenvalvojan asettaminen tehtävänsä

Järjestyksenvalvojaksi saadaan asettaa tehtävään suostuva henkilö, jonka poliisi on hyväksynyt järjestyksenvalvojaksi siten kuin 10 §:ssä säädetään.
(JVL 2.1 §)

Järjestyksenvalvojaksi ei siis ketään voida pakottaa, vaan tehtävä edellyttää henkilön suostumusta. Tosin "pakko" voi perustua henkilön tekemään työsopimukseen, jossa työksi on määritelty järjestyksenvalvojan tehtävät. Suostumukselle ei ole määritelty määrämuotoa. Pätevän suostumuksen olemassaololla on ratkaiseva merkitys arvioitaessa tehtävän suorituspaikalta pois jääneen järjestyksenvalvojan siviili- ja rikosoikeudellista vastuuta.

Jos henkilöä ei ole hyväksytty järjestyksenvalvojaksi, hänellä ei tietenkään ole mitään järjestyksenvalvojalle kuuluvia oikeuksia.

Lisäksi henkilö, joka käyttää järjestyksenvalvojan tunnuksia olematta hyväksytty järjestyksenvalvoja, syyllistyy järjestyksenvalvojalain mukaiseen järjestyksenvalvontarikkomukseen, josta rangaistukseksi on säädetty sakkoa.

11.3 JÄRJESTYKSENVALVOJAN

Toimialue määritellään jokaisessa järjestyksenvalvojaksi asettamiseen oikeuttavassa säädöksessä erikseen.

Toimeenpanopaikan välitön läheisyys on käytännössä katsottava sellainen tilaisuuden luonteesta ja laajuudesta riippuva alue, jonne tilaisuuden olennaiset vaikutukset järjestyksen ja turvallisuuden kannalta ulottuvat, taikka alue, jolla tapahtuvilla toiminnoilla on olennaista vaikutusta järjestykseen ja turvallisuuteen sekä tilaisuudessa että sinne saapuvien ja sieltä poistuvien käyttämällä kulkureiteillä.

Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että ravitsemisliikkeeseen jonottavat henkilöt ovat järjestyksenvalvojan valvonnan kohteena. Järjestyksenvalvojan on huolehdittava siitä, että jonossa ei synny epäjärjestystä ja että jono ei kohtuuttomasti häiritse muuta jalankulkuliikennettä ja muita ohikulkijoita.

Toisena vastaavana esimerkkinä voi mainita tanssipaikan läheisen pysäköintialueen, joka on varattu tansseihin saapuneille, ja jossa tansseihin saapuvat kokoontuvat väliajoilla.

11.3.1 Toimialueet eri alueilla ja paikoissa

1. Yleiset kokoukset

Varsinainen paikka siten laajennettuna, ettei fyysinen kontakti ole ulkopuolisten kanssa mahdollista.

2. Yleisötilaisuudet

Varsinainen paikka, sekä siihen kuuluvat muut alueet, kuten kulkutiet ja pysäköintialueet. Yleensä alue, jonne tilaisuuden johdosta jonkin syyn vuoksi tullaan. Toimialueen välitön läheisyys vaihtelee tapahtuman kulun ja etenemisen mukaan. Aloitettaessa ja lopetettaessa alue on yleensä laajempi.

3. Majoitus- ja ravitsemisliike

Varsinainen liiketoiminta-alue sekä välitön läheisyys, joka yleensä on suppea, kattaen kuitenkin kiinteistön kohdan myös ulkopuolelta - joskus jopa laajemmaltakin.

4. Leirintäalue

Yleensä maastoon merkitty, ja usein aidattu alue. Välitön läheisyys on alue, jolta voidaan häiritä alueelle majoittuneita.

5. Matkustaja-alueet

Alus, sekä sen välitön läheisyys. Välittömänä läheisyytenä pidetään esimerkiksi satamassa oleva terminaaliputkea aluksen ollessa satamassa.

11.3.2 Laajentavat poikkeukset

Kaikissa kohteissa laajentavan poikkeuksen tekee jokin erityinen syy kuten:

1. rikoksen- / häiriön aiheuttajan kiinnisaamiseen liittyvä kiinniottotilanne (rikoksentehtäjän kiinniotto on pakkokeinolain 1 §:n mukaisen jokamiehen kiinniotto-oikeuden käyttämistä)
2. kohteen rakenteissa tapahtunut vaaraa aiheuttava tilanne, jonka johdosta yleisöä joudutaan ohjaamaan ja pitämään loitolla (esim. tulipalo, tuhoamisuhka, tapahtunut muu onnettomuus jne.)
3. liikenteen tilapäinen ohjaustarve

11.4 JÄRJESTYKSENVALVOJAN TEHTÄVÄ

Järjestyksenvalvojan tehtävänä on ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta sekä estää rikoksia ja onnettomuuksia siinä tilaisuudessa tai sillä alueella, jonne hänet on 1 §:n 1 momentissa mainitun säädöksen nojalla asetettu järjestyksenvalvojaksi (toimialue).
(JVL 2.2 §)

Tämä säännös selvittää sen, missä tapauksissa ja millä edellytyksillä järjestyksenvalvoja voi käyttää jäljempänä esitettäviä toimivaltuuksiaan.

Järjestyksenvalvoja voi käyttää valtuuksiaan vain ylläpitääkseen järjestystä ja turvallisuutta tai estääkseen rikoksia ja onnettomuuksia.

Toimivaltuuksien käyttämisen tulee siis palvella yllä olevassa säännöksessä ilmaistuja tarkoituksia. Järjestyksenvalvoja ei näin ollen ole oikeutettu käyttämään mitään toimivaltuuksistaan esimerkiksi pelkästä "virkauntoisuudesta".

Järjestyksenvalvojan tehtävä ja toimivaltuudet ovat voimassa siinä tilaisuudessa tai toimialueella, jonne hänet on kussakin tapauksessa säädöksen nojalla (1 § 1 mom.) asetettu järjestyksenvalvojaksi esim. yleisötilaisuuden toimeenpanopaikalla ja sen välittömässä läheisyydessä.

Kuten edellä on esitetty, järjestyksenvalvojan tehtävä on huolehtia myös siitä, että tilaisuudesta ei aiheudu kohtuutonta haittaa ulkopuolisille.

11.4.1 Turvallisuuden varmistaminen toimialueella

Järjestyksenvalvojan on erityisesti valvottava, ettei hänen toimialueellaan vaaranneta kenenkään turvallisuutta. Järjestyksenvalvojan on viipymättä ilmoitettava tietoonsa tulleista turvallisuutta ilmeisesti vaarantavista seikoista tilaisuuden järjestäjälle tai alueen haltijalle ja ryhdyttävä heti turvallisuuden säilyttämiseksi tarvittaviin kiireellisiin toimenpiteisiin kuten yleisön varoittaminen ja ohjaaminen pois vaara-alueelta sekä vaaran aiheuttajan poistaminen.

Jos tilaisuuden järjestäjän tai alueen haltijan ja järjestyksenvalvojan toimenpiteet vaaran estämiseksi eivät ole olleet riittäviä, järjestyksenvalvojan on ilmoitettava turvallisuutta vaarantavista seikoista poliisille ja tarpeen vaatiessa pelastusviranomaiselle. (JVL 4 §)

Järjestyksenvalvojan ensisijaisena tehtävänä on siis huolehtia henkilöiden turvallisuudesta. Tämä ei edellytä mihinkään huimiin sankaritekoihin ryhtymistä oman hengen tai terveyden uhalla, mutta edellyttää kuitenkin selvästi suurempaa toimimisvelvollisuutta kuin mitä kansalaisvelvollisuus edellyttää. Kun vaara uhkaa hän ei saa olla ensimmäisenä pakenemassa vaan pelastamassa ja auttamassa muita, ellei vaara ole aivan ylivoimainen.

Kun järjestetään jokin tilaisuus tai ollaan muutoin tilaisuudessa, jossa järjestyksenvalvoja käytetään, vastuu henkilöiden turvallisuudesta on ensisijaisesti alueen haltijalla ja tilaisuuden järjestäjällä mutta myös järjestyksenvalvojalla.

Koska alueen haltijalla ja tilaisuuden järjestäjällä on myös vastuu turvallisuudesta, on järjestyksenvalvojan ilmoitettava vaarasta heille. Jos on kyse kiireellisestä tilanteesta, on ensin autettava ja sitten vasta ilmoitettava.

Ennen järjestyksenvalvojatehtävään ryhtymistä tuleekin selvittää, miten on mahdollista varoittaa yleisöä ja ohjata heidät pois alueelta sekä missä ovat erilaiset pelastus-, alkusammutus- ja ensiapuvälineet sekä miten muutoin pelastamiseen on varauduttu.

Viime kädessä, elleivät muut keinot enää auta, asiasta on ilmoitettava poliisille ja tarpeen mukaan myös pelastusviranomaisille (esimerkiksi tulipalo tai henkilövahinko).

Huomaa, että velvollisuus ilmoittaa viranomaiselle ei riipu tilaisuuden järjestäjän tai alueen haltijan kannanotosta. Nämä tahot saattavatkin olla joissakin tapauksissa haluttomia ilmoittamaan ongelmista viranomaiselle pelätessään esimerkiksi, että seuraavassa tilaisuudessa ehdot tiukkenevat tai tilaisuuden järjestäminen vastaavalla tavalla jopa kielletään ja taloudellinen hyöty jää näin saamatta.

11.4.2 Sivullisten ja ympäristön turvaaminen

Järjestyksenvalvojan on valvottava, ettei tilaisuudesta aiheudu vaaraa eikä kohtuutonta häiriötä sivullisille, liikenteelle taikka kotirauhalle.
(JVL 5.1 §)

Tämä säännös koskee erityisesti tilaisuuksia, joihin järjestyksenvalvoja on asetettu

Järjestyksenvalvojan, (sekä myös alueen haltijan ja siellä toimeenpantavan tilaisuuden järjestäjän) on otettava huomioon myös muiden kuin tilaisuuteen osallistuvien edut.

Ulkopuolisille ei saa aiheuttaa minkäänlaista vaaraa. Häiriöiden ei saa olla ulkopuolisille kohtuuttomia.

Vaikeita intressivertailuja tulee esimerkiksi melun suhteen. Kohtuullisuusarviointiin vaikuttaa lähinnä melun laatu, taso sekä kellonaika. Kansalaisten ärsytyskynnys melun suhteen vaihtelee huomattavasti. Monissa tilaisuuksissa melutasoa tarkkaillaan teknisin laittein, mikä helpottaa järjestyksenvalvojan työtä. Valtioneuvosto on antanut melutason ohjearvoista päätöksen (993/1992).

Meluntorjunnasta saattaa ympäristöviranomaisen myös antaa omia määräyksiään meluntorjuntalain mukaisen meluilmoituksen johdosta. Järjestyksenvalvojan tulee selvittää päätöksen sisältö.

Liikennejärjestelyt tulee hoitaa joustavasti niin, että muu liikenne ei häiriinny. Pysäköintialueita on varattava riittävästi ja liikenteenohjaajia tulee olla tarpeen mukaan.

Liikennejärjestelyistä saattaa poliisi tai tienpitäjä antaa myös määräyksiä, joiden sisältö tulee selvittää.

11.4.3 Vahinkojen estäminen

Järjestyksenvalvojan tulee toimialueellaan myös valvoa, ettei toisten omaisuutta vahingoiteta eikä aiheuteta ympäristölle muuta vahinkoa kuin mitä voidaan pitää hyväksyttävänä tilaisuuden tarkoitus ja muut olosuhteet huomioon ottaen.
(JVL 5.2 §)

Säännöksessä edellytetään, että järjestyksenvalvoja huolehtii siitä, että toisten omaisuutta ei vahingoiteta lainkaan. Säännös siis edellyttää, että järjestyksenvalvojan on pyrittävä estämään kaikenlainen toisen omaisuuden vahingoittaminen.

Ympäristövahinkojen osalta säännös on taas suhteellinen. On tilaisuuksia, joissa ei voida välttää jonkinasteista ympäristön vahingoittumista. Tämä tulee esiin esimerkiksi suurissa ulkona järjestettävissä yleisötilaisuuksissa, kuten rock-konserteissa, joissa puiston nurmikkoalueet väistämättä yleensä kärsivät jonkin verran vahinkoa. Yleensä tästä on kuitenkin sovittu tilaisuuden järjestäjän ja alueen haltijan/omistajan välisellä korvaussopimuksella.

Jätelain 20 §:n mukaan tilaisuuden järjestäjä on velvollinen puhdistamaan roskaantunut alue. Tähän ongelmaan on syytä varautua riittävin roska-astioin.

Paikalla tulee olla myös terveydensuojeluviranomaisen määräämä määrä hyväksytyjä saniteettitiloja.

11.4.4 Ilmoitusvelvollisuus vaarasta, vahingosta tai häiriöstä

Järjestyksenvalvojan on viipymättä ilmoitettava tietoonsa tulleista 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista seikoista tilaisuuden järjestäjälle tai alueen haltijalle sekä ryhdyttävä heti toimenpiteisiin vaaran, vahingon tai häiriön estämiseksi.

Jos tilaisuuden järjestäjän tai alueen haltijan ja järjestyksenvalvojan toimenpiteet 1 ja 2 momentissa tarkoitetun vaaran, häiriön tai vahingon estämiseksi eivät ole olleet riittäviä, järjestyksenvalvojan on ilmoitettava vaarasta, häiriöstä tai vahingosta poliisille ja tarpeen vaatiessa pelastusviranomaiselle.

(JVL 5.3 § ja 5.4 §)

Joutuessasi toimimaan vaaran tai häiriön ehkäisemiseksi ulkopuoliselle, liikenneongelmien johdosta, kotirauhan häiritsemisen vuoksi, omaisuuden vahingoittamisen estämiseksi tai ympäristövahingon ehkäisemiseksi, ilmoita asiasta aina tilaisuuden järjestäjälle tai alueen haltijalle. Tämä siksi, että näillä tahoilla on usein käytettävissään joitain tehokkaampia keinoja ongelmien estämiseksi. Tilaisuuden järjestäjä tai alueen haltija voi esimerkiksi hankkia lisätyövoimaa tai antaa uusia toimintaohjeita järjestyksenvalvojille.

Järjestyksenvalvojan on myös itse välittömästi ryhdyttävä toimenpiteisiin säännöksessä mainittujen ongelmien estämiseksi.

Usein on syytä varautua kyseisiin ongelmiin myös niin, että yleisöä voidaan tehokkaasti opastaa, esimerkiksi kovaäänisin tai äänentoistolaittein.

Jos toimenpiteet tilanteen korjaamiseksi eivät ole olleet riittäviä, asiasta on ilmoitettava poliisille ja tarpeen vaatiessa pelastusviranomaiselle (ks. edellinen säännös).

11.5 YLEISIÄ PERIAATTEITA

11.5.1 Toiminnassa noudatettavat periaatteet

Järjestyksenvalvojan on toiminnassaan asetettava etusijalle sellaiset toimenpiteet, jotka edistävät yleisön turvallisuutta.

Järjestyksenvalvojan on toimittava asiallisesti ja tasapuolisesti sekä sovinnollisuutta edistäen. Järjestyksenvalvojan tulee ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta toimialueellaan.

Järjestyksenvalvojan toimenpiteet on suoritettava aiheuttamatta suurempaa vahinkoa tai häirtää kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi.

(JVL 3 §)

Työssään järjestyksenvalvojan tulee toimia asiallisesti ja puolueettomasti sekä sovinnollisuutta edistäen.

Käyttäessään hänelle laissa säädettyjä toimivaltuuksia hänen on noudatettava suhteellisuuden, lievimmän keinon ja vähimmän haitan periaatteita.

Edellä mainitussa säännöksessä korostetaan sitä, että järjestyksenvalvojan tärkein tehtävä on huolehtia yleisön turvallisuudesta. Esimerkiksi järjestäjän taloudelliset edut eivät saa ohittaa tätä.

Säännös on sisällöltään hyvin samanlainen kuin poliisin toimintaa ohjaavat säännökset. Säännöksen oikea tulkinta edellyttää hyvää tilannearviota; riittääkö, että neuvon asiakasta vai pitääkö suorittaa kiinniotto, vai tulisiko toimia jotenkin siltä väliltä (tahaton yleisöltä kielletyllä alueella oleskelu ilman välitöntä uhkaamassa olevaa vaaraa - neuvo ensin; meneillään oleva pahoinpitely- suorita kiinniotto).

Koko järjestyksenvalvojainstituution arvostus ja tehtävien kitkaton hoitaminen tulevaisuudessa edellyttää tämän säännöksen oikeaa seuraamista ja tulkintaa. Myös yksittäisessä tapahtumassa saattaa järjestyksenvalvojien toimintatapa, jota yleisö yleisesti ja perustellusti pitää paheksuttavana ja liian jyrkkäotteisena aiheuttaa vaarallisiakin yhteenottoja yleisön ja järjestyksenvalvojain välillä.

Aivan samoin kuin jokainen luo oman mielikuvansa poliisista, samoin luodaan kuva järjestyksenvalvojasta - olet siis toiminnallasi vastuussa koko ammattikunnasta!

Joissakin tilanteissa saattaa olla tarpeen jonkun suuremman edun suojaamiseksi puuttua jonkun oikeuteen, esimerkiksi omaisuuteen. Tällaisessa tapauksessa vahinkoa ei saa aiheuttaa yli sen, mikä on tarpeen tehtävän hoitamiseksi. Tällainen tilanne on esimerkiksi silloin, kun joudutaan tulipaloa pakoon juoksevan yleisön edestä pakoreitiltä väkivalloin siirtämään ajoneuvoja sivuun.

11.5.2 Suhde järjestäjään / työnantajaan

Järjestyksenvalvojan asettaminen

Yleisen kokouksen tai yleisötilaisuuden järjestäjä voi asettaa järjestyksenvalvojia, joiden kelpoisuusvaatimuksista, valtuuksista ja velvollisuuksista säädetään järjestyksenvalvojista annetussa laissa (533/1999). Oikeudesta keskeyttää yleinen kokous tai yleisötilaisuus taikka määrätä se päätymään on kuitenkin voimassa, mitä tässä laissa säädetään.
(KL 18 §)

Järjestyksenvalvojalle kuuluu eräitä yksilön perusoikeuksien kannalta keskeisiä toimivaltuuksia, joita järjestäjällä tai puheenjohtajalla ei ole.

Tämä perustuu erityiseen järjestyksenvalvojien hyväksymismenettelyyn, jossa poliisi arvioi ehdotetun henkilön sopivuuden tehtävään. Järjestyksenvalvoja saa koulutuksen tehtävänsä ja hänen tulee läpäistä koulutukseen liittyvä koe.

Jos järjestäjä tai puheenjohtaja haluaa kohdistaa tiettyjä toimia esimerkiksi yleisötilaisuuden tai yleisen kokouksen häiritsijöihin, hänen on käännettävä järjestyksenvalvojan tai poliisin puoleen. Järjestyksenvalvojalla on toimivaltuuksiensa käytössä itsenäinen harkintavalta suhteessa järjestäjään tai puheenjohtajaan.

Järjestyksenvalvojien asettaminen ei kuitenkaan siirrä järjestäjältä tai puheenjohtajalta vastuuta tilaisuuden järjestyksenpidosta ja turvallisuudesta.

Järjestyksenvalvojien asettaminen on lähtökohtaisesti vapaaehtoista, mutta poliisi voi antaa yleisen kokouksen tai yleisötilaisuuden järjestäjää sitovia määräyksiä järjestyksenvalvojista.

Poliisin määräykset voivat koskea asettamisvelvollisuuden lisäksi muun muassa järjestyksenvalvojien lukumäärää.

11.5.3 Suhde poliisiin ja muihin viranomaisiin

Viranomaisten antamat käskyt ja määräykset sekä lain mukainen toiminta

Järjestyksenvalvojan on toimittava laissa ja asetuksessa annettujen säännösten mukaisesti ja noudatettava poliisin sekä pelastus ja muiden viranomaisten etukäteen tai tilaisuuden aikana antamia käskyjä ja määräyksiä.
(JVL 2.3 §)

Poliisi ja pelastusviranomaiset voivat antaa käskyjä ja määräyksiä liittyen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen sekä rikosten ja onnettomuuksien estämiseen, etukäteen ja tilaisuuden aikana.

Muu käskyjen ja määräysten antamiseen oikeutettu viranomainen voi olla esimerkiksi terveystai ympäristöviranomainen oman toimialansa puitteissa.

Järjestyksenvalvojan työnantajan tai toimeksiantajan on huolehdittava siitä, että järjestyksenvalvoja saa tiedon viranomaisten antamista käskyistä ja määräyksistä. Hänen tulee saada tutustua mm. ehtoihin, jotka poliisi mahdollisesti on asettanut kokoontumisilmoituksen johdosta tekemässään päätöksessä.

Selvää on, että järjestyksenvalvojan tulee oma-aloitteisestikin selvittää, mitä mahdollisia määräyksiä viranomainen on tilaisuutta varten asettanut. Ilman tällaista tietoa järjestyksenvalvojan on mahdotonta hoitaa tehtävänsä asianmukaisesti.

Joissakin tapauksissa saattaa olla ongelmallista, jos tilaisuuden toimeenpanija ei halua noudattaa viranomaisen antamia määräyksiä ja käskyttää järjestyksenvalvojaa vastoin näitä määräyksiä. Viranomaisen antamat määräykset menevät aina järjestäjän tai järjestyksenvalvojan muun esimiehen antaman ristiriitaisen käskyn edelle.

Poliisilla ja pelastusviranomaisella on virkatehtävässään vapaa pääsy yleiseen kokoukseen ja yleisötilaisuuteen (19 §).

11.6 OIKEUDET JA VELVOLLISUUDET

Järjestyksenvalvojia koskevat oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa yleisessä kokouksessa, yleisötilaisuuksissa, majoitus- ja ravitsemisliikkeissä, leirintäalueilla ja matkustaja-aluksilla.

11.6.1 Pääsyn estäminen

Järjestyksenvalvojan on estettävä pääsy toimialueelleen henkilöltä, jonka päihtymyksensä, käyttäytymisensä tai varustautumisensa vuoksi on perusteltua syytä epäillä vaarantavan siellä järjestystä tai turvallisuutta taikka joka ei ole täyttänyt sinne pääsyn edellytykseksi asetettua ikää.
(JVL 6.1 §)

Säännöksessä luetellaan ehdottomat kiellot päästä henkilö alueelle.

Useimmiten ongelmat tässä suhteessa liittyvät päihteisiin. Päihtymys sinänsä ei vielä ole ehdoton este päästä tilaisuuteen, mutta mikäli päihtynyt käyttäytyy siten, että on pelättävissä järjestyksen tai turvallisuuden olevan uhattuna, pääsy on estettävä. Useimmiten tämä ilmenee

aggressiivisena käyttäytymisenä, uhoamisena tai vastaavana. Kannattaa myös muistaa, että häiriön aiheuttaja on yleensä vaikeampi poistaa alueelta kuin estää hänen sinne pääsynsä.

Henkilön käyttäytymisestä saattaa muutoinkin olla nähtävissä uhka järjestykselle, vaikka hän ei olekaan päihtynyt. Päihtymys ei siis ole edellytys sille, että henkilöltä tästä syystä estetään pääsy alueelle.

Sisään pyrkivän varustuksesta voidaan myös päätellä hänen uhkaansa järjestykselle ja turvallisuudelle. Hän saattaa olla varustautunut sellaisin välinein, joiden hallussapito sinänsä ei ole rangaistavaa, mutta jota hän saattaa käyttää väkivaltaisesti.

Mikäli kaikki olosuhteet ovat yhtä aikaa olemassa (päihtymys, käytös, varustautuminen) yksittäisen seikan vaikuttavuuden ei tarvitse olla niin korkea. Henkilöä voidaan pitää uhkana näiden seikkojen yhteisvaikutuksesta.

Mikäli alueelle pyrkivä henkilö ei ole täyttänyt sinne pääsemisen edellytykseksi asetettua vähimmäisikää, pääsy alueelle on myös estettävä.

Vähimmäisikärajan on saattanut asettaa tilaisuuden järjestäjä tai poliisi. Järjestäjä on saattanut asettaa ikärajan esimerkiksi siksi, että esitettävä ohjelma ei ole sopiva nuorelle tai lapselle tai poliisi esimerkiksi siksi, että tilaisuus kestää myöhään yöhön.

Viittaus: katso osia 14, päihtynyt asiakas ja osio 15 väkivaltainen asiakas

Pääsyn estämisen laajennus

Järjestyksenvalvojalla on lisäksi oikeus estää pääsy toimialueelleen henkilöltä:

- 1) jonka aikaisemman käyttäytymisensä perusteella on syytä epäillä vaarantavan siellä järjestystä tai turvallisuutta;
- 2) joka ei täytä ehtoja, jotka tilaisuuden järjestäjä tai alueen haltija on asettanut sinne pääsemiselle, ottaen kuitenkin huomioon, mitä rikoslaisissa (39/1889) säädetään syrjinnästä; tai
- 3) jonka on syytä epäillä pitävän hallussaan esineitä tai aineita, joiden hallussapito siellä on lain taikka tilaisuuden järjestäjän tai poliisin asettamien ehtojen mukaan kielletty. (JVL 6.2 §)

Tässä säännöksessä on lueteltu harkinnanvaraiset pääsyn estämisen syyt. Henkilön pääsy voidaan estää, mikäli hänen aikaisemman käyttäytymisensä perusteella on syytä epäillä vaarantavan tilaisuuden järjestystä tai turvallisuutta. Henkilön käyttäytyminen ei siis vielä hänen pyrkiessään toimialueelle aiheuta vaaraa järjestykselle tai turvallisuudelle, mutta aikaisemmat kokemukset ovat osoittaneet, että hän saattaa aiheuttaa vaaraa. Hänet on esimerkiksi usein jouduttu poistamaan yleisötilaisuudesta tai ravitsemisliikkeestä. Pääsyn estäminen tällä perusteella on ennalta estävä toimenpide, jota ei kuitenkaan saa käyttää rangaistuksenluonteisesti.

Pääsyn estämiseen tällä perusteella ei ole aihetta esimerkiksi silloin, kun henkilö on kerran aikaisemmin aiheuttanut päihtyneenä järjestyshäiriön, mutta hän pyrkii nyt selvin päin tilaisuuteen, jossa hänellä ei ole mahdollisuutta alkoholin nauttimiseen.

Tilaisuuden järjestäjä tai alueen haltija on saattanut asettaa ehtoja tilaisuuteen pääsemiseksi. Selvää on, että jos henkilö ei maksa määrättyä sisäänpääsymaksua, hänen pääsytään voidaan estää.

Ravitsemisliikkeenharjoittaja on myös saattanut asettaa ikärajan asiakkailleen. Tämä eroaa muusta tilaisuuden ehtona olevasta ikärajasta. Ravitsemisliikkeeseen voidaan harkinnanvaraisesti päästää myös henkilö, joka ei täytä ravintolan ikärajaa. Mutta, jos ikärajan on asettanut viranomainen esimerkiksi ravintolassa esitettävän ohjelman johdosta, ikäraja on ehdoton.

Asetetut ehdot eivät saa olla syrjiviä. Rikoslain syrjintää koskevan säännöksen mukaan ehto ei ilman hyväksyttävää syytä saa liittyä rotuun, kansalliseen tai etniseen alkuperään, ihonväriin, kieleen, sukupuoleen, ikään perhesuhteisiin, sukupuoliseen suuntautumiseen tai terveydentilaan, taikka uskontoon yhteiskunnalliseen mielipiteeseen, poliittiseen tai ammatilliseen toimintaan tai näihin rinnastettaviin seikkoihin. Syrjintäsäännös edellyttää, että luetellut seikat eivät muutoinkaan saa vaikuttaa järjestyksenvalvojan suhtautumiseen henkilöön tehtävässään.

Pääsy voidaan estää, jos on epäiltävissä, että henkilö pitää hallussaan esineitä, joiden hallussapito on lain, tilaisuuden järjestäjän tai poliisin asettamien ehtojen mukaan kielletty.

Pääsyn estäminen edellyttää henkilöön kohdistuvaa konkreettista epäilyä, jonka todennäköisyysasteen ei kuitenkaan tarvitse olla suuri.

Epäily voi perustua esimerkiksi ruumiinrakenteesta poikkeaviin vaatetuksen ulkonemiin, käsien asentoon tai aikaisempaan kielletyn tavarahan hallussapitoon.

Kokoontumislaissa kielletyiksi esineiksi on mainittu ampuma-aseet, räjähdysaineet, teräaseet tai muut sellaiset esineet tai aineet, joita on perusteltua aihetta epäillä voitavan käyttää henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen tekemiseen. Huumausainelaisissa huumausaineen hallussapito on kielletty. Poliisi on määräyksellään saattanut kieltää esimerkiksi alkoholin tuomisen tilaisuuteen.

Kokoontumislain 23 §:n 4 momentin perusteella järjestäjä tai poliisi voi myös tilaisuuden luonteen vaatiessa asettaa pääsyn ehdoksi, että henkilö alistuu mukanaan olevien tavaroidensa tarkastukseen sen toteamiseksi, ettei hänellä ole mukanaan esineitä tai aineita, joiden tuominen tilaisuuteen on kielletty.

Vaikka esimerkiksi tilaisuuden järjestäjä on asettanut tarkastukseen alistumisen tilaisuuteen pääsyn ehdoksi, tilaisuuteen pyrkivää ei tällaisessakaan tapauksessa voi pakottaa alistumaan tarkastukseen hän voi joko tyytyä siihen, ettei häntä päästetä tilaisuuteen, tai osoittaa vapaaehtoisesti, ettei kiellettyjä esineitä ja aineita ole eikä pääsyn estämiseen siten ole aihetta. Järjestäjä on saattanut järjestää myös tavaroiden tilapäisen säilytyksen tätä tarkoitusta varten.

11.6.2 Poistaminen

Järjestyksenvalvojalla on oikeus poistaa toimialueeltaan henkilö, joka:

- 1) päihtyneenä häiritsee siellä järjestystä tai muita henkilöitä;
- 2) uhkaavasti esiintyen, meluamalla tai väkivaltaisuuksella häiritsee järjestystä tai vaarantaa turvallisuutta siellä; tai
- 3) huomautuksesta huolimatta jättää noudattamatta järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseksi annetun tarpeellisen käskyn.

(JVL 7.1 §)

Ennen säännöksessä mainittuihin toimenpiteisiin ryhtymistä henkilölle on huomautettava asiasta. Tässä toteutuu järjestyksenvalvojalain 3 §:n mukainen “ensisijaisesti neuvoin kehotuksin ja käskyin”.

Toimialuetta koskevien turvallisuusmääräysten ja -ohjeiden muu kuin törkeä rikkominen ei yleensä sellaisenaan aiheuta konkreettista vaaraa, joten tällaisissa tapauksissa on kohtuullista ennen enempää toimenpiteitä varmistautua siitä, että toimialueella oleva henkilö on tietoinen ohjeista ja hän on ymmärtänyt ne oikein.

1-kohdan mukaisen päihtyneen poistaminen edellyttää säännöksen mukaan päihtymyksen lisäksi myös häiriötä järjestykselle tai muille henkilöille. Häiriön aste puuttumiskynnyksen suhteen vaihtelee eri tilaisuuksissa; sinfoniakonsertti – jalkapallo ottelu.

Milloin kysymys on yleisötilaisuudesta, kussakin tapauksessa on tilaisuuden luonteen mukaan arvioitava, onko esimerkiksi tiedottomassa tilassa olevan päihtyneen katsottava jo tällä perusteella aiheuttavan tässä tarkoitettua häiriötä. Joka tapauksessa henkilöä, joka on sellaisessa kunnossa, ettei pysty itse huolehtimaan itsestään, ei voi jättää oman onnensa nojaan. Järjestyksenvalvojan on otettava vastuu myös hänen turvallisuudestaan ja saattaa hänet ensi sijassa ensiapu- tai lääkintähenkilöstön huostaan ja hoidettavaksi.

Konkreettista vaaraa aiheuttavaan turvallisuusohjeiden rikkomiseen järjestyksenvalvoja voi puuttua momentin 2 kohdan nojalla.

Momentin 2 kohdan soveltamiseen on vaikea antaa tarkempia ohjeita. Tilanteen arvioiminen voi perustua vain yleiseen elämäkokemukseen. Milloin uhkaava esiintyminen, meluaminen tai väkivaltainen käyttäytyminen “ei sovi kuvaan”, on siihen puututtava. Edellytetään siis, että käytös häiritsee järjestystä tai vaarantaa turvallisuutta.

Viittaus: katso osio 15, väkivaltainen asiakas

Kuten aikaisemmin on esitetty, järjestyksenvalvojan on ensikädessä opastettava, neuvottava, ohjattava ja määrättävä. Ellei määräyskään riitä, voidaan epäkohtaan puuttua säännöksessä mainituin jyrkemmin toimenpitein.

Henkilön elämäntapoihin perustuvat epäilyt eivät oikeuta toimenpiteisiin, vaan toimenpiteiden tulee perustua hänen senhetkiseen konkreettiseen käyttäytymiseensä.

Ensisijaisena toimenpiteenä – elleivät neuvot, kehotukset ja käskyt tehoa – on henkilön poistaminen toimialueelta. Poistaminen riittää yleensä lopettamaan sen vaaran tai häiriön, jonka vuoksi toimenpiteeseen on ryhdytty.

Paikalta poistaminen on mahdollista myös yleisestä kokouksesta.

11.6.3 Kiinniotto

Jos paikalta poistaminen on ilmeisesti riittämätön toimenpide eikä häiriötä tai vaaraa voida muutoin poistaa, järjestyksenvalvojalla on oikeus ottaa henkilö kiinni, jos kiinniottaminen on välttämätöntä muille henkilöille tai omaisuudelle aiheutuvan vakavan vaaran torjumiseksi. Kiinni otettu on viipymättä luovutettava poliisin haltuun. Oikeutta henkilön kiinniottamiseen järjestyksenvalvojalla ei kuitenkaan ole yleisessä kokouksessa. (JVL 7.2 §)

Järjestyksenvalvojan itsenäiseen toimivaltaan ei sisälly oikeutta päättää henkilön vapauteen kohdistuvista toimenpiteistä, vaan kiinniotto-oikeuden tarkoituksena on henkilön poistumisen estäminen siihen asti, kunnes poliisi on paikalla ja päättää, miten kiinni otetun suhteen menetellään. Poliisiin on siis näissä tapauksissa otettava välittömästi yhteyttä.

Poliisilain mukaan poliisi saa ottaa henkilön säilöön mm. kaikissa niissä tapauksissa, joissa järjestyksenvalvojalla lain mukaan on oikeus ottaa henkilö kiinni hänen poliisin haltuun luovuttamista varten.

Järjestyksenvalvojalla ei ole oikeutta henkilön kiinniottamiseen eikä säilöön ottamiseen yleisessä kokouksessa. Toimivalta näihin toimenpiteisiin on vain poliisilla, joten jos järjestyksenvalvoja katsoo, että kiinnioton tai säilössä pidon edellytykset ovat olemassa, on otettava välittömästi yhteys poliisiin.

11.6.4 Säilössäpito

Jos kiinni otettua ei voida viipymättä luovuttaa poliisille, järjestyksenvalvojalla on poliisin suostumuksella ja sisäisestä turvallisuudesta vastaavan ministeriön antamia ohjeita noudattaen oikeus pitää hänet säilössä enintään neljä tuntia kiinniottamisesta, kuitenkin enintään siihen asti kun tilaisuus on päättynyt ja yleisö poistunut tai kun kiinniottamisen peruste on muutoin lakannut.

(JVL 7.3 §)

Järjestyksenvalvojan peruskurssin hyväksytysti suorittaneella ei ole säilöönpano-oikeutta, ellei hän ole saanut asianmukaista erityiskoulutusta.

Kiinniotettua ei ole käytännössä läheskään aina mahdollista luovuttaa poliisin haltuun välittömästi. Kiinniotettu voidaankin pitää säilössä, kunnes hänet on luovutettu poliisin haltuun.

Vapaudenmenetyksen harkitseminen on poliisin asiana heti kiinnioton jälkeen. Säilössäpito edellyttää poliisin tapauskohtaisesti antamaa suostumusta. Tämän vuoksi poliisiin on siis välittömästi otettava yhteyttä asian ratkaisemiseksi. Poliisi voi antaa suostumuksensa vapaamuotoisesti eli suullinenkin suostumus on riittävä.

Säilössäpito ei saa jatkua kauemmin kuin sen peruste on olemassa. Vaikka säilöönotto jo luonteensa vuoksi estää kiinni otettua jatkamasta vaaran tai häiriön aiheuttamista sillä hetkellä, säilössäpidolle on lainmukainen peruste niin kauan kuin henkilö vapaaksi päästessään ilmeisesti ryhtyy uudelleen käyttäytymään kiinniottoon oikeuttavalla tavalla.

Säilössäpidon ehdoton enimmäisaika on kuitenkin neljä tuntia kiinniottamisesta.

Säilössäpito yleisötilaisuuden toimeenpanopaikalla ei kuitenkaan saa kestää kauemmin kuin siihen asti, kun tilaisuus on päättynyt ja yleisö poistunut.

Koska kiinniotto ei ole mahdollinen yleisessä kokouksessa, säilöönottokaan ei ole mahdollinen.

Järjestyksenvalvojan on säilössäpidon enimmäisajan kuluttua päästettävä henkilö vapaaksi, jollei poliisi ole häntä siihen mennessä noutanut.

Säilössäpidossa on noudatettava sisäisestä turvallisuudesta vastaavan ministeriön antamia ohjeita. Erityisen tärkeätä on, että säilöön otettua valvotaan koko ajan ja että hänen säilöönpanoaikansa on kirjattu. Toimenpiteet on tehtävä todisteellisesti niin, että siihen osallistuu vähintään kaksi henkilöä. Työturvallisuussyistäkin tulee pyrkiä siihen, että sekä kiinniottoon, paikalta poistamiseen että säilöönottoon ryhdyttäessä varaudutaan riittävällä henkilöstöllä. Yksin toimenpiteeseen ryhtymistä tulee välttää.

Milloin toimenpiteitä joudutaan kohdistamaan päihtyneeseen, joka ei kykene huolehtimaan itsestään, häntä ei tule poistaa paikalta. Asianmukainen menettely edellyttää, että henkilöstä otetaan vastuu.

Viittaus: katso liitteenä oleva sisäasiainministeriön määräys järjestyksenvalvojalain soveltamisesta.

11.6.5 Kiinniotto matkustaja-aluksella

Tämän lain nojalla aluksella kiinni otettu saadaan kuitenkin aluksen päällikön määräyksestä pitää säilössä, kunnes alus seuraavan kerran saapuu satamaan, jolle kiinniottamisen peruste ole sitä ennen lakannut.
(JVL 7.4 §)

Aluksella säilössäpidosta päättää aluksen päällikkö, jolle järjestyksenvalvojan on siis ilmoitettava välittömästi kiinniotetun säilöönottotarpeesta.

Olosuhteista riippuen ei aina ole mahdollista myöskään saada välittömästi yhteyttä poliisiin, joka antaisi luvan kiinniotetun säilössäpitoon.

Poliisin suostumuksella ei ole käytännön merkitystä tapauksissa, joissa henkilö kiinniottamisen perusteen lakattua päästetään vapaaksi vielä aluksen ollessa merellä, varsinkaan jos tapaukseen ei ole liittynyt mitään muutakaan, mikä vaatii poliisin jälkikäteisiä toimenpiteitä.

Kiinnioton tapahduttua aluksella ei neljän tunnin ehdotonta ylärajaa toimenpiteelle ole. Säilössäpito aluksella saa jatkua niin kauan kuin kiinniottamisen peruste on olemassa. Säilössäpidon on kuitenkin päätyttävä viimeistään aluksen saavuttua seuraavaan matkareitillään olevaan satamaan.

Säilössä ollut henkilö voidaan aluksen saapuessa satamaan vapauttamisen lisäksi myös luovuttaa poliisille. Poliisi ratkaisee, ottaako se henkilön huostaansa.

Kiinniotto-oikeuden ohella järjestyksenvalvojalla on myös pakkokeinolain 1 luvun 1 §:ssä säädetty jokamiehen kiinniotto-oikeus.

Viittaus: katso asia 11.10, jokamiehen kiinniotto-oikeus.

11.7 HENKILÖN JA TAVAROIDEN TARKASTUS

11.7.1 Kielletyt esineet ja aineet

Järjestyksenvalvojalla on oikeus metallinilmiasinta tai muuta sellaista teknistä laitetta käyttäen tarkastaa toimialueelleen pyrkivä tai siellä oleva henkilö sen varmistamiseksi, ettei hänellä ole yllään tai mukanaan sellaisia esineitä tai aineita, joilla voitaisiin aiheuttaa vaaraa järjestykselle tai turvallisuudelle taikka joiden hallussapito toimialueella on kielletty lain tai sen nojalla annetun määräyksen mukaan. Tilaisuuden järjestäjän tai poliisin kokoontumislain 23 §:n 4 momentin mukaan antaman määräyksen nojalla tai jos muusta syystä on perusteltua aihetta epäillä, että henkilöllä on hallussaan tällaisia esineitä tai aineita, saadaan henkilö ja hänen mukanaan olevat tavarat tarkastaa myös muulla sopivalla tavalla.
(JVL 8.1 §)

Järjestyksenvalvojan on erotettava toisistaan käsitteet henkilön tarkastus ja toisaalta hänen mukanaan olevien tavaroiden tarkastus.

Säännös antaa järjestyksenvalvojalle oikeuden tarkastaa henkilö hänen hallussaan mahdollisesti olevien vaarallisten esineiden ja aineiden toteamiseksi. Tämä oikeus koskee sekä toimialueelle pyrkivän että alueella jo olevan henkilön tarkastamista.

Tarkastuksen suorittamiseksi henkilö voidaan määrätä kulkemaan esimerkiksi metallinilmaisimen kautta. Myös muita teknisiä tähän tarkoitukseen kehitettyjä laitteita voidaan käyttää.

Tarkastuksen tavoitteiden kannalta ei ole asianmukaista kohdistaa röntgensäteilyä henkilöön. Sen sijaan röntgenlaitetta tai muuta vastaavaa laitetta saadaan käyttää henkilöllä mukanaan olevan irtaimen omaisuuden tarkastamiseen, jolloin esimerkiksi laukkuja ei muulloin kuin erityisen aiheen ilmaantuessa ole tarpeen avata eikä tutkia niiden sisältöä tarkoin.

Henkilön mukana olevat tavarat voidaan tarkastaa muullakin sopivalla tavalla esimerkiksi avaamalla laukku, kun siihen on perusteltua aihetta.

Jos järjestäjä tai poliisi on kokoontumislain 23 §:n 4 momentin olosuhteissa, tilaisuuden luonne huomioon ottaen päätyntä siihen, että yleiseen kokoukseen tai yleisötilaisuuteen saapuvilla voi olla hallussaan lain nojalla kiellettyjä esineitä tai aineita, järjestyksenvalvojalla on oikeus ja velvollisuus tilaisuuden järjestäjän tai poliisin määräyksestä tarkastaa sinne saapuvat henkilöt sekä heidän mukana olevat irtaimet tavarat kuten laukut. On huomattava, että tämän säännöksen mukainen määräys voidaan antaa ainoastaan yleiseen kokoukseen ja yleisötilaisuuteen, ei siis majointi- tai ravitsemisliikkeeseen, leirintäalueelle eikä matkustaja-alukseen.

Kun poliisi tai tilaisuuden toimeenpanija on antanut määräyksen tarkastaa tai muutoin on perusteltua aihetta epäillä henkilöllä olevan kiellettyjä esineitä tai aineita tarkastus voidaan teknisten laitteiden lisäksi suorittaa myös muulla sopivalla tavalla, esimerkiksi vaatteiden päältä tunnustelemalla. Vaihtoehtoisesti voidaan henkilöä pyytää esimerkiksi tyhjentämään taskunsa tai avaamaan takkinsa. Ellei henkilö tähän suostu, järjestyksenvalvoja voi estää tilaisuuteen pääsyn.

Viittaus: katso liitteenä oleva sisäasiainministeriön määräys järjestyksenvalvojalain soveltamisesta

11.7.2 Kiinniotetun tarkastus

Järjestyksenvalvojalla on 7 §:n 2 momentissa tarkoitettuna kiinnioton yhteydessä oikeus tarkastaa kiinni otettu sen varmistamiseksi, ettei tällä ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla tämä voi vaarantaa säilöäpidon taikka aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille.
(JVL 8.2 §)

Toimenpiteen tarkoituksena on parantaa järjestyksenvalvojen työturvallisuutta, varmistaa kiinni otettujen pysyminen järjestyksenvalvojan huostassa sekä estää kiinni otettua aiheuttamasta vaaraa itselleen tai muille, erityisesti muille samanaikaisesti säilöänotetuille.

Järjestyksenvalvojalla ei ole oikeutta henkilönkatsastusta vastaaviin toimenpiteisiin, joissa on kysymys henkilön ruumiin tarkastamisesta tai siihen kohdistuvasta tutkimuksesta. Kiellettyä on

siten esimerkiksi ruumiin onteloiden tarkastaminen. Sallittua on tarkastaa esimerkiksi vaatteiden ja ihon välinen alue ja peruukki, mutta ei esimerkiksi tekojäsentä.

Järjestyksenvalvojan on otettava huomioon, että toiminnan asiallisuutta koskevasta vaatimuksesta johtuu, että jos tarkastus on perusteellinen, tarkastuksen suorittajan on oltava samaa sukupuolta kuin tarkastettava.

On luonnollista, että tarkastus kiinniottotilanteessa ei kaikissa tilanteissa voi olla kovin perusteellinen. Tarkoitus tässä tilanteessa on lähinnä huolehtia siitä, että kiinniolo ja kuljetus ovat turvallisia (turvallisuustarkastus). Sen sijaan säilöönpanotarkastuksen on oltava perusteellisempi.

Viittaus: katso liitteenä oleva sisäasiainministeriön määräys järjestyksenvalvojalain soveltamisesta.

Tarkastuksen suorittaminen:

Tarkastuksen käytännön suorittaminen selvitetään järjestyksenvalvojen kouluttajan mallisuorituksen avulla.

11.7.3 Kiellettyjen esineiden ja aineiden poisotto-oikeus

Järjestyksenvalvojalla on oikeus ottaa pois tarkastuksessa tavatut 1 ja 2 momentissa tarkoitettut esineet ja aineet. Järjestyksenvalvojalla on myös oikeus ottaa pois hänen toimialueellaan olevalta henkilöltä tarkastuksessa tai muuten löydetty esine tai aine, jota voidaan käyttää henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen tekemiseen tai sellaisella rikoksella uhkaamiseen taikka jonka tuominen alueelle on muuten lain tai sen nojalla annetun määräyksen mukaan kielletty.

(JVL 8.3 §)

Poisottamisessa on otettava huomioon sekä välittömästi laissa säädetyt että tilaisuuden järjestäjän tai poliisin antamat lakiin perustuvat kiellot (kokoontumislaki 23 §), esimerkiksi alkoholi.

Poisotto-oikeus on voimassa myös eräissä sellaisissa tapauksissa, joissa järjestyksenvalvojalla ei ole oikeutta suorittaa tarkastusta sen toteamiseksi, onko henkilöllä hallussaan pois otettavia esineitä tai aineita. Milloin järjestyksenvalvoja on jatkuvan näköhavainnon tai muun luotettavan seikan perusteella voinut varmuudella todeta henkilön piilottaneen hallussaan yhä olevan kielletyn esineen tai aineen tiettyyn taskuunsa, järjestyksenvalvoja saa poisotto-oikeuden olemassa ollessa ottaa esineen tai aineen myös sieltä sen estämättä, etteivät henkilön tarkastamisen edellytykset täyty.

Jos järjestyksenvalvoja on varma siitä, että henkilöllä on hallussaan kielletty esine tai aine tietyssä paikassa, hän voi aina ottaa sen pois.

11.7.4 Menettely poisotettujen esineiden ja aineiden suhteen

Pois otetut esineet ja aineet on viipymättä luovutettava poliisille taikka, jollei siihen ole lain mukaan estettä, palautettava omistajalleen tai haltijalleen hänen poistuessaan paikalta.

(JVL 8.4 §)

Omaisuus on palautettava omistajalleen tai haltijalleen hänen poistuessaan paikalta, jollei siihen ole lain mukaan estettä. Näin ollen palauttaa ei voi ampuma-asetta, räjähdysainetta, teräasetta tai muuta sellaista esinettä tai ainetta, jota on perusteltua aihetta epäillä voitavan käyttää henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen tekemiseen.

Menettämisseuraamus koskee edelleen vaarallisia esineitä ja aineita mutta ei päihdyttäviä aineita (kokoontumislaki 27 §).

Milloin järjestyksenvalvoja on ottanut pois laillisesti valmistetut tai maahantuodut alkoholijuomat niiden hallussapitoon ikänsä puolesta oikeutetulta henkilöltä, ne on palautettava tälle hänen poistuessaan paikalta.

11.8 VOIMAKEINOJEN KÄYTTÖ

Peruskurssin hyväksytysti suorittanut ei ole oikeutettu käyttämään voimankäyttövälineitä. Käsirautojen käyttö kuitenkin sallitaan.

11.8.1 Voimakeinojen käyttötarkoitus

Järjestyksenvalvojalla on tehtävänsä suorittaessaan oikeus henkilön pääsyn estämiseksi, paikalta poistamiseksi, kiinniottamisen toimittamiseksi, kiinni otetun tarkastamiseksi tai pakenemisen estämiseksi, esineen tai aineen poisottamiseksi taikka esteen poistamiseksi käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina.
(JVL 9.1 §)

Voimakeinojen käyttö järjestyksenvalvojan tehtävässä ei milloinkaan ole itsetarkoitus, vaan voimankäytön tarkoituksena on varsinaisen tehtävän suorituksen turvaaminen.

Eryteisesti voimankäyttöä harkittaessa tulee ottaa huomioon 3 §:n säännös, jonka mukaan "ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyn". Jos esimerkiksi voimankäytön ennustettavissa olevat seuraukset aiheuttaisivat suurempia kustannuksia, vahinkoa tai terveyden vaaraa kuin toimenpiteellä on tarkoitus estää, voimakeinojen käytöstä on luovuttava. Toisaalta tilanne saattaa olla niin kiireellinen ja vaarallinen, että voimakeinoin on heti turvauduttava. Muutoinkin voimakeinojen käytöstä saattaa joissakin tapauksissa olla syytä luopua. Tällainen syy voi olla esimerkiksi rikkomuksen vähäisyys.

Säännöksen luettelo voimakeinojen käytön mahdollistavista tilanteista on tyhjentävä (Huomioi kuitenkin hätävarjelu, jokamiehen kiinniotto-oikeus ja pakkotila, joista esitys toisaalla). Säännös siis määrittää sen normaaleja kansalaisoikeuksia pitemmälle menevän voimankäyttöoikeuden, joka järjestyksenvalvojalla tehtävää suorittaessaan on nimenomaan tehtävänsä perusteella.

Esteen poistamisella tarkoitetaan säännöksessä esimerkiksi esineen tai henkilön estämistä järjestyksenvalvojaa hoitamasta tehtäviään tai onnettomuustilanteessa poistumistien tukkivaa ajoneuvoa.

Kyseessä on usein tilanne, jossa järjestyksenvalvoja on tehtävässään sekä oikeutettu että velvollinen puuttumaan jonkun oikeuksiin. Järjestyksenvalvojalla onkin oltava aina lakiin perustuva toimivalta siihen toimenpiteeseen, jonka toteuttamiseksi voimakeinoja käytetään.

Voimakeinojen käytön tulee olla tarpeellista tehtävän hoitamiseksi. Jos tavoitteeseen päästään muita, lievempiä keinoja käyttäen, on turvauduttava niihin. Jos taas näyttää siltä, että

tavoitteeseen ei päästä voimakeinoja käyttäenkään, on niistä luovuttava. Voimakeinoja on käytettävä oikea-aikaisesti; ei ennaikaisesti eikä liian myöhään, kun vastarinta on jo päättynyt. Esimerkiksi kiinnioton tultua turvallisesti hoidetuksi ja kun kiinniotettu on turvallisesti järjestyksenvalvojen hallinnassa eikä hän enää käyttäydy uhkaavasti, on voimakeinoista luovuttava.

Voimakeinoihin turvautumisen kynnys ei saa olla matalampi vaikka henkilöä kohtaan aikaisemmin on jouduttu käyttämään voimakeinoja. Sen sijaan tarkempaan varautumiseen voimakeinojen käyttöön tilanne antaa aiheen.

Voimakeinot voivat kohdistua niin henkilöön kuin omaisuuteenkin.

Voimakeinojen käyttöön ryhdyttäessä sen edellytysten on oltava käsillä tai välittömästi uhkaamassa.

Sallitun voimankäyttöoikeuden ylittämisen vaikutuksesta menettelyn rangaistavuuteen säädetään rikoslain 3 luvun 9 §:n 2 momentissa.

Järjestyksenvalvoja voi ryhtyä ankarampiin voimakeinoihin - kiinniottoon ja säilöissäpitoon - vain silloin, jos välitön turvautuminen niihin poliisin toimenpiteitä odottamatta on välttämätöntä esimerkiksi paikalta poistettavan muille henkilöille tai omaisuudelle aiheuttaman vakavan vaaran takia.

11.8.2 Voimakeinojen puolustettavuus

Voimakeinojen puolustettavuutta arvioitaessa on otettava huomioon tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus, käytettävissä olevat voimavarat sekä muut tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttavat seikat.
(JVL 9.2 §)

Voiman käyttöä rajoittavia periaatteita

Myös voimakeinojen käytössä on noudatettava järjestyksenvalvojaa koskevia yleisiä periaatteita.

Tehtävä on pyrittävä hoitamaan vähimmän haitan periaatteella ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin.

Voimankäytön on oltava tarpeellista; voimaa voidaan käyttää vasta kun muut keinot eivät auta.

Järjestyksenvalvoja voi ryhtyä ankarampien voimakeinojen käyttöön vain jos poliisin toimenpiteitä ei ole mahdollista odottaa ja henkilöille tai omaisuudelle aiheutetaan vakavaa vaaraa.

Laissa on mahdotonta yksityiskohtaisesti luetella minkälaisia voimakeinoja voidaan pitää puolustettavina erilaisissa tilanteissa, koska tapaukset ovat niin yksilöllisiä. Siksi voimankäytön puolustettavuus on aina harkittava tilannekohtaisen kokonaisarvion perusteella.

Kokonaisarvostelussa huomioon otettavina seikkoina mainitaan erityisesti tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus ja käytettävissä olevat voimavarat.

Nämäkin voivat vaikuttaa kokonaisarvostelussa hyvin eri suuntiin riippuen muista huomioon otettavista seikoista. Esimerkiksi voimavarojen vähyys saattaa joissakin vaarallisissa ja nopeissa tilanteissa olla seikka, joka puoltaa voimakeinojen voimakkaampaa käyttöä.

Voimavarat saattavat olla joissakin tapauksissa täysin riittämättömät. Voimakeinoista tuleekin tällöin luopua kokonaan. Samanlainen on tilanne, jossa vähäiset voimavarat eivät mahdollista jokaiseen vähäiseen rikkeeseen puuttumista.

Toisaalta on muistettava, että tilaisuuden järjestäjän tulee varautua tapahtumaan riittävällä määrällä järjestyksenvalvoja, jolloin voimakeinojen voimakkaampaan käyttöön ei voimavarojen vähäisyyden perusteella ole aihetta.

Voimankäytöllä tulee puuttua vain suoritettavan toimenpiteen kohteena olevan henkilön oikeuksiin.

On vain hyvin poikkeuksellisesti ajateltavissa, että tehtävän suorittaminen voi edellyttää puuttumista sivullisten oikeuksiin.

Voimankäytön tulee ensisijaisesti kohdistua henkilön sijasta esineeseen, kuten henkilön käyttämään vaaralliseen välineseen.

Voimankäyttötavan tulee olla yleisesti hyväksyttävä, seurauksiltaan ennustettava ja suoritusvarma.

Voimaa käyttävällä henkilöllä tulee vaadittavan harkintakyvyn lisäksi olla riittävät koulutukselliset, fyysiset ja taidolliset edellytykset voimakeinojen käyttämiseen.

11.8.3 Voimankäyttötavat

Voimakeinoina voidaan käyttää ruumiinvoimia sekä voimankäyttövälineitä.

Ruumiinvoimien käyttöä on itsepuolustuskeinot, sidonta- ja kuljetusotteet. On vältettävä vaarallisia otteita, kuten kuristusotteet, iskut ja potkut.

Järjestyksenvalvojan voimankäyttövälineitä ovat muun muassa käsiraudat, patukka ja kaasusumutin. Joissain tapauksissa voimankäyttövälineenä voi olla myös koira. Voimankäyttövälineitä saa pitää hallussaan ja käyttää järjestyksenvalvontatehtävässä ainoastaan sisäasianministeriön hyväksymän koulutuksen saanut henkilö. Käsirautojen käyttö on kuitenkin sallittu kaikille hyväksytyille järjestyksenvalvojille.

11.8.4 Voimakeinot poliisimiestä avustettaessa

Järjestyksenvalvojan avustaessa poliisia on lisäksi voimassa, mitä poliisilain (493/1995) 27 §:ssä säädetään poliisimiestä tilapäisesti avustavan henkilön oikeudesta voimakeinojen käyttöön.
(JVL 9.3 §)

Sillä, joka poliisimiehen pyynnöstä tai tämän suostumuksella tilapäisesti avustaa poliisimiestä tilanteessa, jossa on välttämätöntä turvautua sivullisen voimakeinoapuun erittäin tärkeän ja kiireellisen poliisin virkatehtävän suorittamisessa, on oikeus

poliisimiehen ohjauksessa sellaisten välttämättömien voimakeinojen käyttämiseen, joihin poliisimies toimivaltansa nojalla hänet valtuuttaa.
(PoL 27.3 §)

Järjestyksenvalvojan avustaessa poliisia hänen toimivaltuutensa voivat laajentua poliisin antamien ohjeiden perusteella siitä, mitä ne ovat pelkästään hänen oman tehtävänsä nojalla. Näin ollen poliisi voi esimerkiksi yleisötilaisuudessa antaa järjestyksenvalvojalle käskyjä, jotka sisältävät laajemmat oikeudet voimakeinojen käyttöön kuin järjestyksenvalvojalla muutoin on.

11.9 HÄTÄVARJELU

Jos joku, suojellaksensa itseään tahi toista taikka omaansa tai toisen omaisuutta aloitetulta tahi kohta päätä uhkaavalta oikeudettomalta hyökkäykseltä, on tehnyt teon, joka, vaikka muuten rangaistava, oli hyökkäyksen torjumiseksi välttämätön; älköön häntä tästä hätävarjeluksesta rangaistukseen tuomittako.
(RL 3:6 §)

Hätävarjelulla tarkoitetaan jokaisen oikeutta suojella itseään tai toista, omaansa tai toisen omaisuutta välittömästi uhkaavaa tai jo alkanutta, mutta ei vielä päättynyttä oikeudenvastaista hyökkäystä vastaan tekemällä sen torjumiseksi välttämätön vastatoimen hyökkääjää kohtaan.

Voimankäyttö ja hätävarjelu liittyvät käytännön tilanteissa toisiinsa. Voimankäyttöoikeus ja hätävarjelu ovat kuitenkin toisistaan erillisiä oikeudellisia käsitteitä.

Järjestyksenvalvojalla on tehtävästään johtuvien toimivaltuuksien lisäksi kaikille kansalaisille yleisesti kuuluva oikeus hätävarjeluu.

Myös hätävarjelussa ruumiinvoimien tai voimavälineiden käyttö on ajoitettava oikein: ei liian aikaisin eikä liian myöhään kostotoimenpiteenä. "kohtapäät uhkaava tai jo aloitettu, mutta ei vielä päättynyt hyökkäys".

Hätävarjelun sallittuun määrään vaikuttaa etuvertailuun perustuva suhteellisuusperiaate, joskaan ei samassa määrin kuin voimakeinoja käytettäessä.

Toimenpiteiden oltava perusteltuja ja kohtuullisia keskivertokansalaisen näkökulmasta katsottuna.

Järjestyksenvalvojalta odotetaan tehtävässään ammattitaitoa ja keskimääräistä parempaa malttia kuin yksityishenkilöltä.

Puolustettavat oikeushyvät:

Hätävarjelulla voidaan puolustaa seuraavia omia ja toisen oikeushyviä:

- henki ja terveys
- ruumiillinen koskemattomuus
- vapaus
- omaisuus
- kotirauha

11.10 JOKAMIEHEN KIINNIOTTO-OIKEUS

Jokamiehen kiinniotto-oikeus. Jokainen saa ottaa kiinni verekseltä tai pakenemasta tavatun rikoksentehtäjän, jos rikoksesta saattaa seurata vankeutta tai rikos on lievä pahoinpitely, näpistys, lievä kavallus, lievä luvaton käyttö, lievä vahingonteko tai lievä petos. (1995/213)

Jokainen saa ottaa kiinni myös sen, joka viranomaisen antaman etsintäkuulutuksen mukaan on pidätettävä tai vangittava.

Kiinni otettu on viipymättä luovutettava poliisimiehelle. (PKL 1 §)

Rikoslain 3:8.4 §:ssä säädetään oikeudesta voimakeinojen käyttämiseen, jos kiinniotettu tekee vastarintaa.

11.11 PAKKOTILA

Jos joku, pelastaakseen itseään tahi toista taikka omaansa tai toisen omaisuutta pakottavasta vaarasta, on tehnyt rangaistuksenalaisen teon, ja jos pelastus ilman sitä olisi ollut mahdoton; tutkikoon oikeus, teon ja asianhaarain mukaan, onko hän teostaan jääpä rankaisematta, vai onko hän siitä ansainnut täyden tahi 2 §:n 1 momentin mukaan vähennetyn rangaistuksen.

(RL 3:10 §)

Pakkotilanteessa on oikeus toista oikeutta vastassa, kun taas hätävarjelutilanteessa on oikeus ja vääräys vastakkain, vääryyden joutuessa väistymään.

Pakkotilanteessa joku joutuu tekemään teon, joka on rikos ja josta on määrätty rangaistus. Tekijä tuomitaan tekonsa mukaiseen rangaistukseen ellei kyseessä ole pakkotila.

Vaaran tulee lain mukaan olla pakottava ja sellainen, että pelastuminen siltä olisi ollut mahdoton ilman pakkotilatekoa. Vaaran tulee olla myös välitön ja tilanteen tulee yleensä olla edistynyt sille asteelle, että oikeuden menetys on viivytyksettä uhkaamassa.

Oikeusjärjestelmämme mukaan pakkotilassa tehty teko on oikeudenmukainen, jos pelastettu etu on uhrattua etua huomattavasti suurempi. Kuitenkin, jos henkilön etua uhkaa vaara sen taholta, jonka oikeushyvä joudutaan uhraamaan, saavat oikeushyvät olla yhtä suuriakin ja jopa uhrattu etu suurempi kuin pelastettu etu.

11.12 JÄRJESTYKSENVALVOJAN OIKEUDELLINEN ASEMA

Järjestyksenvalvoja, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta jättää noudattamatta 2 §:n 3 momentissa, 4 tai 5 §:ssä taikka 6 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuutensa, on tuomittava, jollei muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta, järjestyksenvalvontarikkomuksesta sakkoon.

Järjestyksenvalvontarikkomuksesta on tuomittava myös se, joka käyttää 11 §:n 1 momentissa tarkoitettua järjestyksenvalvojan tunnusta olematta sen käyttöön oikeutettu.

Järjestyksenvalvojan vastustamisesta säädetään rangaistus rikoslaissa. (JVL 12 §)

Järjestyksenvalvojalle voidaan määrätä rangaistus, jos hän:

- jättää noudattamatta poliisin, pelastusviranomaisen tai jonkun muun viranomaisen tilaisuutta varten antaman käskyn tai määräyksen taikka
- laiminlyö toimintavelvollisuutensa
  - toimialueellaan olevien henkilöiden turvallisuuden varmistamiseksi taikka
  - sivullisten oikeuksien ja ympäristön suojaamiseksi
- sallii henkilön pääsyn toimialueelleen
  - vaikka tämän päihtymyksestä, käyttäytymisestä tai varustautumisesta voidaan perustelluin syin päätellä vaarantavan järjestystä tai turvallisuutta siellä
  - vaikka tämä ei täytä pääsyn edellytykseksi säädettyä ikää

Järjestyksenvalvontarikkomus on rangaistava vain tahallisenä tai törkeänä huolimattomuudesta.

Järjestyksenvalvojan tunnuksen luvaton käyttö on myös rangaistavaa. Myös järjestyksenvalvojaksi hyväksytty henkilö syyllistyy tähän rikkomukseen, jos hän käyttää sanottua tunnusta olematta asianmukaisesti asetettu toimimaan järjestyksenvalvojana juuri kyseisessä tilanteessa.

Järjestyksenvalvontarikkomukseen yllyttämisestä on tuomittava se, jonka on selvitetty saaneen toisen henkilön ryhtymään tälle luovuttamansa järjestyksenvalvojatunnuksen oikeudettomaan käyttöön.

11.12.1 Voimakeinojen ylittäminen

Milloin 8 tai 8 a §:ssä taikka poliisilain 27 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa on käytetty ankarampia voimakeinoja kuin sanottujen pykälien mukaan voidaan pitää puolustettavina, saadaan rangaistusta teon moitittavuutta vähentävien erityisten syiden perusteella alentaa niin kuin 1 momentissa säädetään taikka, jos siihen on erittäin painavia syitä, tekijä kokonaan vapauttaa rangaistuksesta.
(RL 3:9.2 § (1995/496))

11.12.2 Hätävarjelun liioittelu

Jos joku 6 tai 7 §:ssä mainituissa tapauksissa on tehnyt teon, joka ei ole ollut hyökkäyksen torjumiseksi, kotirauhan suojaamiseksi tai omansa takaisin ottamiseksi välttämätön, on tekijä tuomittava hätävarjelun liioittelusta tuomioistuimen harkinnan mukaan joko täyteen tai 2 §:n 1 momentin mukaan alennettuun rangaistukseen. Jos olosuhteet olivat sellaiset, ettei hän voinut mieltänsä malttaa, häntä ei saa rangaistukseen tuomita.
(RL 3:9.1 § (1967/621))

11.12.3 Virkamiesasema

Virkamiehellä tarkoitetaan tässä laissa:

1) henkilöä, joka on virka- tai siihen rinnastettavassa palvelussuhteessa valtioon, kuntaan, kuntainliittoon tai muuhun kuntien yhteistoimintaelimeen, evankelisluterilaiseen kirkkoon tai ortodoksiseen kirkkokuntaan tai niiden seurakuntaan tai seurakuntien yhteistoimintaelimeen, tai Ahvenanmaan maakuntaan taikka Suomen Pankkiin, kansaneläkelaitokseen tai muuhun itsenäiseen valtion laitokseen, työterveyslaitokseen, kunnalliseen eläkelaitokseen tai kunnalliseen työmarkkinalaitokseen;

2) kunnanvaltuutettua ja muuta yleisillä vaaleilla valittua 1 kohdassa mainitun julkisyhteisön edustajiston jäsentä, ei kuitenkaan kansanedustajaa edustajantoimessaan, samoin kuin 1 kohdassa tarkoitetun julkisyhteisön tai laitoksen toimielimen, kuten kunnanhallituksen, lautakunnan, johtokunnan, komitean, toimikunnan ja neuvottelukunnan, jäsentä sekä muuta 1 kohdassa tarkoitetun julkisyhteisön tai laitoksen luottamushenkilöä; ja

3) henkilöä, joka lain, asetuksen tai niiden nojalla annetun määräyksen perusteella muussa kuin 1 kohdassa tarkoitetussa yhteisössä käyttää julkista valtaa sekä henkilöä, joka mainitulla perusteella muuten kuin yhteisössä käyttää julkista valtaa.

Julkisyhteisön työntekijällä tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, joka on työsuhteen perusteella 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun julkisyhteisöön tai laitokseen. (RL 2:12 § (1989/792))

Järjestyksenvalvoja käyttää laajoja yksilön vapautteen ja itsemääräämisoikeuteen puuttuvia toimivaltuuksia, kuten henkilön tarkastus, paikalta poistaminen, kiinniotto ja säilöäpito. Hänellä on tehtävässään lisäksi voimankäyttöoikeus. Oikeustieteessä tätä kutsutaan julkisen vallan käyttämiseksi.

Koska järjestyksenvalvojalle on annettu tällainen poikkeuksellinen valta, jota käyttävät yleensä ovat virkamiehiä, heidän on oltava teoistaan myös laajemmassa vastuussa kuin tavalliset kansalaiset. Tämän vuoksi heidät rinnastetaan rikosoikeudellisessa mielessä virkamiehiin. (RL 2:12 §1 mom. 3 k).

Jos järjestyksenvalvoja syyllistyy tehtävässään virheelliseen menettelyyn, esimerkiksi pitää henkilöä yli neljä tuntia säilössä tai käyttää tehtävässään voimakeinoja, jotka eivät ole puolustettavia, hän saattaa muun rikosoikeudellisen vastuun (esimerkiksi vapauden riisto RL 25:1 § ja pahoinpitely RL 21:5 §) lisäksi joutua rikosoikeudellisesti vastuuseen myös esimerkiksi tuottamuksellisesta virkarikoksesta (RL 40:11 §).

Periaatteessa kaikki virkamiehiä koskevat rikossäännökset voivat järjestyksenvalvojan kohdalla tulla sovellettaviksi.

Virkamiesvastuu rikosoikeudellisessa mielessä kohdistuu järjestyksenvalvojiin vain heidän hoitaessaan järjestyksenvalvojatehtäviä.

Toisaalta järjestyksenvalvojia suojaa RL 17:6 §:n säännös, jonka mukaan järjestystä ylläpitävän henkilön vastustaminen on säädetty rangaistavaksi.

12 YLEISIÄ RIKOKSIA

12.1 SYRJINTÄ

Syrjintä. Joka elinkeinotoiminnassa, ammatin harjoittamisessa, yleisöpalvelussa, virkatoiminnassa tai muussa julkisessa tehtävässä taikka julkista tilaisuutta tai yleistä kokousta järjestettäessä ilman hyväksyttävää syytä

1) ei palvele jotakuta yleisesti noudatettavilla ehdoilla,

2) kieltäytyy päästämästä jotakuta tilaisuuteen tai kokoukseen tai poistaa hänet sieltä taikka

3) asettaa jonkun ilmeisen eriarvoiseen tai muita olennaisesti huonompaan asemaan rodun, kansallisen tai etnisen alkuperän, ihonvärin, kielen, sukupuolen, iän, perhesuhteiden, sukupuolisen suuntautumisen tai terveydentilan taikka uskonnon, yhteiskunnallisen mielipiteen, poliittisen tai ammatillisen toiminnan tai muun näihin

rinnastettavan seikan perusteella, on tuomittava, jollei teko ole rangaistava työsyryntänä, syrjinnästä sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.
(RL 11:9 §)

12.2 HEITTEILLEPANO

Heitteillepano. Joka saattaa toisen avuttomaan tilaan tai jättää sellaiseen tilaan henkilön, josta hän on velvollinen huolehtimaan, ja siten aiheuttaa vaaraa tämän hengelle tai terveydelle, on tuomittava heitteillepanosta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.
(RL 21:14 § (1995/578))

12.3 PAHOINPITELY

Pahoinpitely. Joka tekee toiselle ruumiillista väkivaltaa taikka tällaista väkivaltaa tekemättä vahingoittaa toisen terveyttä, aiheuttaa toiselle kipua tai saattaa toisen tiedottomaan tai muuhun vastaavaan tilaan, on tuomittava pahoinpitelystä sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

(RL 21:5 § (1995/578))

12.4 LIEVÄ PAHOINPITELY

Lievä pahoinpitely. Jos pahoinpitely, huomioon ottaen väkivallan, ruumiillisen koskemattomuuden loukkauksen tai terveyden vahingoittamisen vähäisyys taikka muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksenteijä on tuomittava lievästä pahoinpitelystä sakkoon.

(RL 21:7 § (1995/578))

12.5 VAHINGONTEKO

Vahingonteko. Joka oikeudettomasti hävittää tai vahingoittaa toisen omaisuutta, on tuomittava vahingonteosta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Vahingonteosta tuomitaan myös se, joka toista vahingoittaakseen oikeudettomasti hävittää, turmelee, kätkee tai salaa tietovälineelle tallennetun tiedon tai muun tallennuksen.
(RL 35:1 § (1990/769))

12.6 LIEVÄ VAHINGONTEKO

Lievä vahingonteko. Jos vahingonteko, huomioon ottaen vahingon vähäisyys tai muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksenteijä on tuomittava lievästä vahingonteosta sakkoon.

(RL 35:3 § (1990/769))

12.7 PETOS

Petos. Joka, hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä taikka toista vahingoittaakseen, erehdyttämällä tai erehdyttä hyväksi käyttämällä saa toisen tekemään tai jättämään tekemättä jotakin ja siten aiheuttaa taloudellista vahinkoa

erehtyneelle tai sille, jonka eduista tällä on ollut mahdollisuus määrätä, on tuomittava petoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Petoksesta tuomitaan myös se, joka 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa tietojenkäsittelylaitteeseen vääriä tietoja syöttämällä tai koneelliseen tietojenkäsittelyyn muuten puuttumalla vääristää tietojenkäsittelyn lopputuloksen ja siten aiheuttaa toiselle taloudellista vahinkoa.

Yritys on rangaistava.
(RL 36:1 § (1990/769))

12.8 LIEVÄ PETOS

Lievä petos. Jos petos, huomioon ottaen tavoitellun hyödyn tai aiheutetun vahingon määrä taikka muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksentehtyjä on tuomittava lievästä petoksesta sakkoon.

(RL 36:3 § (1990/769))

12.9 VÄÄRENNYS

Väärennys. Joka valmistaa väärän asiakirjan tai muun todistuskappaleen tai väärentää sellaisen käytettäväksi harhauttavana todisteena taikka käyttää väärää tai väärennettyä todistuskappaletta tällaisena todisteena, on tuomittava väärennyksestä sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

(RL 33:1 § (1990/769))

12.10 LIEVÄ VÄÄRENNYS

Lievä väärennys. Jos väärennys, huomioon ottaen todistuskappaleen laatu tai muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksentehtyjä on tuomittava lievästä väärennyksestä sakkoon.

(RL 33:3 § (1990/769))

13 PÄIHTEET

Päihdyttävillä aineilla tarkoitetaan alkoholijuomia ja muita päihtymistarkoituksessa käytettäviä aineita.

Huumausaineiden hallussapito on aina kiellettyä (HuumausaineL 3 § ja RL 50: 1§) Kokoontumislaki ei kiellä päihdyttävien aineiden hallussapitoa yleisissä kokouksissa eikä yleisötilaisuuksissa. Järjestäjä tai poliisi voi kuitenkin tilaisuuskohtaisesti kieltää hallussapidon, kun järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sitä edellyttää.

13.1 ALKOHOLI

Alkoholilaki määrittelee nauttimiskiellot seuraavasti (AlkoholiL 58 §):

1. alkoholijuomien vähittäismyyntipaikassa sekä muussa avoimessa kauppaliikkeessä;
2. ravitsemisliikkeessä ja muussa paikassa, missä yleisölle maksusta pidetään saatavana ruokaa tai virvokkeita;
3. huoneistossa tai muussa paikassa, johon on järjestetty julkinen tilaisuus;
4. kotimaan liikenteen aluksessa, junassa, linja-autossa sekä muussa yleisön käytettävänä olevassa kulkuneuvossa.

Näissä paikoissa ei paikan omistaja tai henkilökuntaan kuuluva taikka tilaisuuden toimeenpanija tai järjestyksenvalvoja ei saa sallia alkoholijuoman nauttimista. Kyseessä ovat siis henkilön mukanaan tuomat omat juomat, ei tilaisuudessa tarjottavat. Henkilöllä voi siis olla hallussaan alkoholijuomia esimerkiksi ravitsemisliikkeessä, mutta nauttiminen on kiellettyä.

Milloin muussa kuin 2 kohdan yleisessä huoneistossa järjestetään suljettu eli yksityistilaisuus, alkoholijuoman nauttiminen on sallittua, mikäli tilaisuuden järjestäjä on tehnyt asiasta ilmoituksen poliisille.

Alkoholijuoman poisottaminen, haltuunotto ja hävittäminen

Mikäli järjestäjä tai poliisi on kieltänyt päihdyttävien aineiden hallussapidon yleisessä kokouksessa tai yleisötilaisuudessa päihdyttävä aine saadaan ottaa pois, mutta palautettava takaisin tilaisuuden päätyttyä tai henkilön poistuttua alueelta, mikäli aine on muuten laillinen ja henkilö ikänsä puolesta oikeutettu pitämään sitä hallussaan. Muuten se on luovutettava poliisille.

Alkoholijuoman hallussapito (AlkoholiL 34 §)

- ainoastaan laillisesti valmistettua ja maahan tuotua alkoholijuomaa saa pitää hallussa
- kahdeksantoistavuotias (18) saa pitää hallussaan mietoja (enintään 22 %) alkoholijuomia
- Kaksikymmentävuotias (20) saa pitää hallussaan väkeviä alkoholijuomia

Luonnollisesti edellisestä seuraa, ettei myöskään voi nauttia kiellettyjä alkoholijuomia.

Anniskelupaikan järjestys

Päihtynyttä ei saa päästää anniskelupaikkaan. Asiakas, joka käyttäytyy häiritsevästi tai jonka päihtymys on selvästi havaittavissa, on poistettava anniskelupaikasta. Anniskeltu alkoholijuoma on nautittava anniskelualueella. Alkoholijuoman vähittäismyynti tai muu pois kuljettaminen anniskelupaikasta on kielletty.

Poliisi valvoo yleistä järjestystä alkoholipitoisten aineiden vähittäismyynti- ja anniskelupaikoissa. Muun valvonnan hoitavat tuotevalvontakeskus ja lääninhallitukset.

13.1.1 Alkoholijuoman anniskelu yleisötilaisuudessa

Alkoholijuomien anniskeluun tulee saada tilapäinen lupa tai tilapäinen anniskelualueen laajennuslupa. Anniskelualueena ei voi tulla kyseeseen koko yleisötilaisuuden järjestämisalue, vaan siitä erilleen rajattu oma osansa, joka ei voi olla esimerkiksi yleinen kilpailukatsomo. Tilapäisissä paikoissa tulee aina suorittaa tehostettua asiakasvalintaa ja -valvontaa. Lisäksi tulee valvoa, ettei anniskeltuja alkoholijuomia päästä viemään pois anniskelualueelta.

13.2 HUUMEET

Huumausaineiden hallussapito ja käyttö ovat rikoksia. Huumausainerikokset tulee aina ilmoittaa poliisille. Mikäli havaitsee epäiltyä huumausainerikollisuutta, on hyvä tehdä havaintoja siitä mitä on tapahtunut, ketä on ollut mukana, minne on laitettu huumausaineita, onko ollut esillä rahaa ja varmistaa tekijöiden tuntomerkkejä. Mikäli järjestyksen valvoja puuttuu tilanteeseen ennen poliisin paikalle tuloa on huomioitava tilanteeseen liittyvä erittäin suuri työturvallisuusriski. Tekijöillä on hallussaan usein teräaseita, piikkejä ym. huumausaineiden käyttöön liittyviä välineitä, joita voidaan käyttää hyökkäykseen kiinnijäämisen estämiseksi. Lisäksi huumausaineiden käyttäjät pyrkivät usein hävittämään kaiken todistusaineiston tapahtumasta, mikäli heitä ei valvota koko ajan tarkasti. Poliisitutkinnan kannalta on mahdollisuuksien mukaan eristettävä tekijät toisistaan, siten ettei todisteiden hävittämisen vaaraa pääse syntymään.

Muista kuitenkin työturvallisuus ennen kaikkea!

Huumausaineiden käyttäjien keskuudessa on levinnyt muun muassa C-hepatiittia, joka tarttuu likaisten neulojen välityksellä. Mikäli saat neulanpiston kehoosi, ota välittömästi yhteyttä terveydenhuoltoon.

Tavallisessa puheessa huumeella tarkoitetaan useimmiten hasiksen ja marihuanan, amfetamiinin tai heroiinin kaltaisia huumausaineita. Suomessa huumausaineina pidetään niitä aineita, jotka ovat erikseen lueteltu huumausaineita koskevissa säädöksissä. Huumeongelman kannalta aineiden kemiallinen koostumus ei ole kuitenkaan olennaista, vaan käyttötapa huumaantumistarkoituksessa. Erilaisia lääkeaineita käytetään hyvin yleisesti väärin huumaantumistarkoituksessa eli on kyse huumausaine rikoksesta.

13.2.1 Huumausaineiden tunnistaminen

Huumausaineen käyttäjä

Vilkaisu ulkonäköön ei useinkaan paljasta huumeiden käyttöä. Joskus ulkonäkö ja käyttäytyminen antaa viitteitä, jotka saattavat olla ensiarvoisen tärkeitä, kun osataan kiinnittää huomio oikeisiin tunnusmerkkeihin. Huumausaineen käyttäjältä voi aina odottaa täysin arvaamatonta käyttäytymistä (esimerkiksi täysin rauhallisesta ja uneliaasta erittäin aggressiiviseksi). Kaikkein vaarallisin tilanne on silloin, kun huumeisiin ei ole osattu varautua ollenkaan. Aineet jättävät käyttäjänsä aina joitakin merkkejä, joiden havaitseminen ja tunnistaminen auttavat käyttäjän kanssa tekemisiin joutuvaa pitämään tilanteen hallinnassaan. Kun osataan tehdä havaintojen perusteella oikeita johtopäätöksiä, tuntee käyttäjäkin olonsa turvalliseksi, vaikka ei olisikaan halukas yhteistyöhön. Järjestyksenvalvojan on hyvä tietää, mitä voi olla vastassa ja ennen kaikkea, osata lukea henkilöä ja tämän käytöstä ja varautua vastarintaan. Huumausaineiden käyttäjän kanssa tekemisiin joutuvan on syytä pystyä

tunnistamaan aine tai esine mahdollisesti huumausaineen käyttöön liittyväksi ja osattava näin varautua tilanteeseen. Huumausaineenkäyttäjä on erittäin epäilevä, jopa vainoharhainen, arvaamaton, epäluotettava ja uskomattoman nopea ja häikäilemätön, kun kiinnijäämisen uhka on konkreettisesti olemassa.

TUNNUSMERKKEJÄ

Käytös:

- käyttäytyy omituisesti - ei kuitenkaan vaikuta humalaiselta
- liikkuu hermostuneesti, tahattomia liikkeitä
- poikkeuksellisen vilkas, masentunut tai pelokas
- ruokahaluton (amfetamiinin tms. käyttäjä)
- ahmii makeaa

Silmät:

- seisovat, lasimaiset: - lääkkeet
- pupillit laajentuneet: - amfetamiinit, kokaiini, kannabis
- pupillit supistuneet: - opiaatit
- valkuaiset punottavat: - kannabis

Suu:

- kuiva - lähes kaikki aineet
- kuolaava ;

Mukana:

- huumeiden käyttäjällä on aina teräase: kääntöveitsi, stiletti, puukko, mattoveitsi yms. - usein myös ase
- käyttövälineitä: ruiskut, neulat, folio, piippu / silumi

Muuta:

- lusikat, tulitikut / sytytin,
- vaa'at;
- liuottimia: vettä, sitruuna- tai askorbiinihappoa
- pakkaustarvikkeita: talouskelmua, alumiinifoliota, muovia
- taskun pohjalla, laukussa, kotona / autossa tavaroissa katkottuja tupakoita, filttäreitä yms.

13.2.2 Tavallisimpien huumausaineiden ominaisuuksia

KANNABIS: Marihuana, hasis, hasisöljy

Marihuana

- kasvirouhetta. Muistuttaa kuivattua maustetta (oregano)
- ulkomainen muistuttaa yleensä väriltään ja rakenteeltaan kuivaa heinää: väri haalistuneen vihreä ja sisältää selvästi havaittavia kukintoja ja usein myös siemeniä
- kotimainen on yleensä kirkkaamman vihreää, kukintoja on vähemmän eikä siemeniä esiinny lainkaan

Hasis

- hartsimaista (joskus jauhoista) levyä, kakkua, paloja
- väri vaihtelee vihertävän ruskeasta melkein mustaan
- haju on makean pihkainen ja se voimistuu lämmitettäessä, jo kämmenen lämpö riittää
- tuore hasiskakku tuoksuu kuin tuoreita kuusihalkoja täynnä oleva puuvaja
- hasispala on yleisimmin pakattu muovikelmuun, pieneen muovipussiin, tupakka-askin sellofaaniin tai kertakäyttöpala esimerkiksi bussilipun muovin alle

Kannabisöljy / hasisöljy

- tummaa tahmeaa öljyä, jossa on hasikselle tyypillinen haju
- öljy on yleensä niin tahmeaa, että pakkaus voi olla foliosta taiteltu paketti, muovi tms., josta aine on helppo kaapia talteen

AMFETAMIINI

- vaaleaa jauhetta tai tahnaa
- väri, kosteus ja rakeisuus vaihtelevat. Valmistusmenetelmästä riippuen puhtaan valkoisesta punertavaan tai kellertävään joskus jopa ruskeaan tai mustaan
- nesteenä yleensä väritön mutta jauheen väri saattaa värjätä myös nesteen
- amfetamiinilla on useimmiten tyypillinen haju, jonka kerran nuuhkaistuaan pystyy varsin hyvin muistamaan. Markkinoilla yhä enemmän myös täysin hajuttomia jauheita
- jauhe pakataan pieneen muovipussiin, muovipussin leikattuun kulmaan, talousmuoviin, folioon, sarkapaperiin, paperitaitokseen tms.
- tiivis pakkaus teipataan muovi- tai alumiiniteipillä

EKSTAASI - FANTASY

- jauheena, kapseleina, tabletteina, aine on amfetamiinin sukuinen
- tabletit voivat näyttää tavalliselta pehmeäpintaiselta vitamiinipilleriltä
- kuvallisia tabletteja, joissa on kuvana: puraisu omena = "omppu", "apple" fidodido, playboy, lintu yms.

METAMFETAMIINI

- jauheena, pillereinä, kapseleina (amfetamiinin sukuinen tavallaan amfetamiinijohdannainen)

OPIAATIT (Heroiini, morfiini, oopiumi)

Heroiini

- harmaan valkoista jauhetta, ruskehtavaa jauhetta, ruskehtavaa rakeista jauhetta
- ruskehtavaa vaaleaa kokkareista massaa, tasaista valkoista harmahtavaan vivahtavaa jauhetta
- haju on etikkamaisen pistävä
- nesteenä valmiiksi liuotettuna
- vatsa- ja peräsuolipaketti pakataan muutamaan sisäkkäiseen kondomiin
- pakkaus kuten amfetamiini

Heroiini ei liukene veteen - paitsi syntetttinen heroiini (Smack, vaaleaa kokkareista tai jauhetta). Henkilöllä, jolla on hallussaan heroiinia, on yleensä myös liuottimena sitruuna- tai askorbiinihappoa tai sitruunalimettä.

Morfiini

- harmaan valkoista jauhetta
- esiintyy myös pillereinä
- pakkaus kuten amfetamiini

Oopiumi

- mustaa kokkareista massaa

KOKAIINI

- kevyttä puhtaan valkoista jauhetta. Mitä puhtaampaa sitä kiteisempää
- pakkaus kuten amfetamiini

Kokaiini / crack

- vaalean ruskehtavan (punertavaa) kovaa kiinteää massaa
- Suomessa hyvin harvinaista - toistaiseksi muutama satunnainen takavarikko

LSD

- Väritön, hajuton ja mauton neste
- esiintynyt eri muotoisina ja värisinä pillereinä, myös värittöminä liivatetta muistuttavana
- nykyään yleensä pieninä huokoisina paperikuvina, joihin neste on imeytetty
- mikroina, muistuttaa lyijykynän lyijystä katkottuna pienen pieniä paloja

SIENET

- pieniä kuivattuja sieniä kokonaisina tai murskattuina

KHAT

- tuoreita kasvinversoja
- isompina määrinä niputettuna ja käärittynä tuoreisiin banaaninlehtiin
- Suomessa esiintynyt vain somalien ja heidän kanssaan pyörivien suomalaisten, lähinnä nuorten tyttöjen, keskuudessa

LÄÄKKEET

- lääkkeitä liikkuu eniten tabletteina, joskus murtosaaliina ampulleja
- omissa pakkauksissaan
- irrallisina paketteina (tällöin tunnistaminen on vaikeaa, mikäli ko. henkilö ei ole yhteistyöhaluinen)
- hormonivalmisteet liikkuvat markkinoilla samoissa hintaluokissa ja osaksi samoilla markkinoilla, mutta eivät kuulu huumausainerikoksina tutkittaviin juttuihin

Älä koskaan koskettele äläkä maista tai haista epäilemääsi ainetta tai sen pakkauskääreitä. Sinulle riittää, kun näet ja epäilet aineen olevan huumausainetta. Poliisi tutkii myöhemmin tarkemmin aineen laadun. Käsittele varoen hansikkaat kädessä pakkauksia, älä avaa tai riko, niistä on saatavilla sormenjälkiä aineen käsittelijöiltä.

13.2.3 Impkaus

Teknisiä liuottimia (esimerkiksi bensiiniä, liimaa, lakkoja, puhdistusaineita, tolueeneja, tusseja, maaleja, sytytinkaasuja) käytetään päihteinä haistelemalla eli impaamalla. Aineet aiheuttavat alkoholihumalaa muistuttavan tilan, jonka aikana esiintyy myös harhanäkyjä ja aggressiivisuutta (väkivalta ilman syytä ym.). Käyttäjäkunta yleensä syrjäytyneitä nuoria, joilla ei ole varaa

alkoholiin tai varsinaisiin huumausaineisiin. Aineita on helpompi hankkia, koska ovat tavallisia hyötykulutusaineita ja ostettavissa kaikista kaupoista ja huoltoasemilta.

Lyhytaikainen impin käyttäminen säännöllinen käyttö saattaa vakaviin ongelmiin ja pysyviin sekä fyysisiin että psyykkisiin haittoihin.

13.3 TUPAKKA

Tupakkatuotteiden myyntiä ja käyttöä sekä mainontaa säätelee Laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi.

Tupakkatuotteiden tai tupakointivälineiden myynti tai luovutus muutoin on kiellettyä henkilölle, joka on kahdeksaatoista vuotta nuorempi. Suussa käytettävää nuuskaa tai mälliä ei saa myydä eikä muutoin luovuttaa elinkeinotoiminnassa. Rangaistuksena on tupakan myyntirikkomuksesta sakkoa. Pykälät säätelevät myyjän vastuuta vaikutettaessa nuorison tupakointiin. Vaikka siis myynti on kiellettyä alle 18-vuotiaille, niin hallussapito ei ole.

Tupakointi on kielletty

1. päiväkotien lapsille ja oppilaitosten oppilaille tarkoitetuissa sisätiloissa sekä niiden pääasiassa 18 - vuotta nuoremmille tarkoitetuilla ulkoalueilla;
2. virastojen tai viranomaisten sekä niihin verrattavien julkisten laitosten yleisölle ja asiakkaille varatuissa sisätiloissa;
3. sisätiloissa järjestettävissä yleisissä tilaisuuksissa, joihin yleisölle on esteetön pääsy;
4. yleisten kulkuneuvojen sisätiloissa; sekä
5. työyhteisöjen yhteisissä ja yleisissä sekä asiakkaille tarkoitetuissa sisätiloissa.

Tupakointirikkomuksesta voidaan tuomita sakkoa

Tupakointi on laissa määritelty seuraavasti: tupakointi on tupakkatuotteen käyttämistä nautintoaineena.

Järjestyksenvalvojan tehtävänä on valvoa toimialueellaan myös tupakointia ja myös viimekädessä poistaa henkilö, joka ei kielloista huolimatta lopeta tupakointia.

Tupakkalaki (765/94) muutoksineen koskee myös ravitsemisliiketoimintaa. Sen viimeisin muutos tulee voimaan 1.3.2000, ja asettaa tällöin tupakoinnille kiellon koskemaan ravitsemisliikkeiden baaritisejä ja pelitiloja. Jos ravitsemisliikkeessä on tarjoilualaa yli 50 m², niin tupakoiville voidaan varata pinta-alasta enintään 50 %, kuitenkin 1.7.2001 saakka alle 100 m² tarjoilutiloissa 70 % pinta-alasta. Eräissä tapauksissa muutostyöt voivat kestää enintään 1.7.2003 saakka.

14 PÄIHTYNYT ASIAKAS

Päihtynyt henkilö -käsite ilmenee sekä alkoholilain 23 §:ssä että lain järjestyksenvalvojista 6 §:ssä. Kummassakin tarkoitetaan joko alkoholista tai muusta huumausaineesta, sitä käytettyään, sellaiseen tilaan tullutta henkilöä.

Sosiaali- ja terveysministeriön alaisen sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen laatimassa oppaassa "Alkoholiasiat ravintolassa", päihtyneellä henkilöllä tarkoitetaan seuraavaa.

Päihtymys tulee olla selvästi havaittavissa, ja sen tuntomerkkeinä tulee kyseeseen erilaiset toiminnalliset häiriöt kuten

- horjuminen
- sammaltava tai kovaääninen puhe
- epävarmat ja haparoivat liikkeet
- nuokkuminen
- lasittunut katse

Päihtyneen henkilön arvostelukyky on voimakkaasti heikentynyt. Tämän vuoksi hän on arvaamaton eikä hänen seuraavaa aikomustaan voi ennakoida.

Päihtynyt saa helposti aikaiseksi häiriötilanteen, esimerkiksi silloin, kun hän ottanut (vahingossakin) toisen asiakkaan alkoholijuoma-annoksen tai horjuessaan tönii toisia, astuu näiden varpaille jne.

Kaikenlaisten haittojen ja häiriöiden välttämiseksi päihtynyt henkilö on poistettava heti, kun päihtymys on hänessä selvästi havaittavissa.

Poistaminen tulee hoitaa hienovaraisesti, mutta päättävästi.

Jos asiakas on vahvasti päihtynyt eikä kykene huolehtimaan itsestään, henkilöstä on vastuussa paikassa toimiva järjestyksenvalvoja. Myös tapahtuman järjestäjällä tai liikkeenharjoittajalla on huolehtimisvelvollisuus. Huolehtimatta jättäminen saattaa johtaa rikoslaissa rangaistavaksi säädettyyn heitteillepanoon.

Juopunutta henkilöä tarkistettaessa on varmistettava, ettei kysymyksessä ole päihtymistilaa muistuttava sairaus. Tämän johdosta on erityisesti tarkastettava henkilöllä mahdollisesti olevat sairaustilojen tunnistamista helpottavat tunnukset. Epäiltäessä sairauskohtausta tai lääkeaineen ja alkoholin yhteisvaikutuksesta syntyntä myrkytystilaa, henkilö on toimitettava lääkintäviranomaisten tarkastettavaksi.

Mikäli kohdehenkilönä on lapsi tai muuten pienikokoinen henkilö, tila-arvioinnin tekeminen on erityisen tärkeää. Lapsi saattaa joutua hengenvaaralliseen tilaan verensokerin laskettua alkoholin nauttimisen seurauksena.

15 VÄKIVALTAINEN ASIAKAS

Väkivaltaisen tai ainakin uhkaavasti käyttäytyvän asiakkaan kohtaaminen on tänä päivänä yhä useamman ammattiryhmän ongelma. Tällaisia ammattiryhmiä poliisiin lisäksi on mm. sosiaali- ja terveydenhuollossa, julkisessa liikenteessä, majoitus- ja ravitsemisliikkeissä, valtion ja kunnan virastoissa, pankeissa, kauppaliikkeissä ja jopa kirjastoissa ja museoissa. Käytännöllisesti katsoen missä tahansa ja milloin tahansa voimme kohdata henkilöitä, jotka eriyistä käyttäytyvät ympäristöön nähden väkivaltaisesti tai ainakin sitä uhkaavasti.

Näin ollen on aivan varmaa, että järjestyksenvalvojan tehtävissä toimiva tulee myöskin kohtaamaan työssään tällaisia ihmisiä.

Mistä sitten johtuu, että nykyisin joukossamme on entistä enemmän ihmisiä, jotka ovat potentiaalinen uhka ympäristölleen?

Tähän lienee kaksi perussyytä; yhteiskunnallinen ja yksilöllinen epävarmuus ja viime vuosien lainsäädäntökehitys.

Yhteiskunnallinen ja yksilöllinen epävarmuus; Erittäin pitkään kestänyt suuri työttömyys, jatkuva muuttoliike suurimpiin asutuskeskuksiin, rikkinäiset perhesuhteet sekä kova kilpailu niin opiskelupaikoista kuin työpaikoista ja lopulta koko elämisestä selviytymisessä ovat aiheuttaneet kovia paineita yksilötasolla. Vaikuttaa siltä, että liian usein purkutie näistä paineista on erilaisten päihteiden lisääntyvä käyttö ja mielenterveysongelmat. Tämä on johtanut siihen, että joukossamme on melkoinen joukko ihmisiä ja osa heistä on hyvinkin nuoria, jotka ovat syrjäytyneet muusta yhteiskunnasta ja joiden elämä pyörii erilaisten päihteiden ympärillä päivästä toiseen. Tulevaisuuden odotuksia heillä ei juurikaan ole. Näitä ihmisiä on joukossamme varsin paljon ja se on otettava järjestyksen valvonnassa huomioon.

Viime vuosien lainsäädäntökehitys; Viime vuosina vapautteen kohdistuvien pakkokeinojen osalta lainsäädäntö on selvästi kehittynyt siihen suuntaan, että erilaisten pakkokeinojen käyttökynnys on noussut ja määräajat ovat lyhentyneet. Tällaisia, viime vuosina muuttuneita lakeja ovat esimerkiksi esitutkintaan ja rikosprosessiin liittyvät lait, poliisilaki, päihdehuoltolaki ja mielenterveyslaki. Tämä kehitys on johtanut siihen, että henkilöt, jotka ennen olivat eri syistä menettäneet vapautensa, ovat nyt meidän joukossamme. Tämän suuntainen kehitys on vain hyväksyttävä, sillä yksilön vapaus arvostetaan nykyisin niin tärkeäksi oikeushyväksi, että siihen voidaan puuttua vain painavista syistä.

15.1 VÄKIVALTAISEN ASIAKKAAN TUNNISTAMINEN

Suoranaisen väkivaltaisen käyttäytymisen tai uhkailun lisäksi ihmisessä näkyy "viestejä", mitkä kertovat oikein ymmärrettynä hänen aikomuksistaan, tunteistaan ja asenteistaan. Tätä viestintää kutsutaan non-verbaaliseksi viestinnäksi eli sanattomaksi viestinnäksi, elekieleksi.

Kommunikoinnin eli viestinnän kokonaisuus koostuu sanojen sisällöstä, äänen voimasta ja painosta sekä ulkoisesta esiintymisestä eli ulospäin näkymisestä. Sanojen sisällön osuus on tutkimusten mukaan noin 7 %, äänen osuus on noin 38 % ja ulkoisen esiintymisen osuus peräti noin 55 % koko viestinnän sisällöstä. Näin ollen meidän viestimme sisällöstä välittyy ympäristöön ulkoisesta esiintymisestäämme enemmän kuin sanojen sisällöstä ja äänen voimasta ja painosta yhteensä. Tämä tieto on syytä hyödyntää, kun arvioidaan ihmisten käyttäytymistä.

Sanaton viestintä - elekieli kertoo siis ihmisen aikomuksista, tunteista ja asenteista.

Sanattoman viestinnän muotoja ovat:

- äänen sävy ja paino
- puhenopeus; kiihkeys, takeltelu
- hengitys; epätasaisuus, kiihkeys
- ihon reaktiot; punastuminen, kalpeneminen, hikoilu
- lihasten reaktiot, kiristyminen
- silmien liikkeet; pälyily, "maalin etsintä"
- kehon asento; levoton liikkuminen, asennon vaihtelu, "ympyrää kävely"
- katsekontakti; pelokas, uhmaava
- kädet ja niiden liikkeet; levottomuus, käsien puristelu nyrkkiin
- kasvojen ilmeet; lihasten kiristyminen, hampaiden pureskelu

- vaatteet; siisteysaste, käsineet, kengät, vaateiden puuttuminen
- esineet ja niiden käyttö; uhittelu
- statussymbolit; tatuoinnit, merkit, korut
- sanavalinnat ja murteet; kuvaavat uhkausastetta

Väkivaltaa uhkaavan ihmisen käsittelyä vaikeuttaa vielä se, että varsin usein tällainen henkilö on aggressiotunteiden lisäksi erilaisten päihteiden vaikutuksen alainen ja/tai mielenterveysongelmainen. Tämä taas aiheuttaa sen, että tällaisen ihmisen kanssa kommunikointi voi olla erittäin vaikeaa ja hänen kipukynnyksensä voi olla tavattoman korkea. Kohtaamisvaiheessa emme näin ollen voi tietää, mitkä kaikki erilaiset tekijät vaikuttavat henkilön käyttäytymiseen. Tästä johtuen on varauduttava hyvinkin erilaisiin vaihtoehtoihin. Liian yksinkertaista ja ehdotonta toimintamallia tulee välttää.

Omalla käyttäytymisellään järjestyksenalvoja voi vaikuttaa erittäin paljon siihen, miten tilanne ratkeaa. Ääri vaihtoehdot ovat; harkittu, rauhallinen toiminta - tilanteen rauhoittaminen tai provosoiva, harkitsematon toiminta - väkivaltainen purkaus.

15.2 TOIMINTATAKTIIKKAA

henkilön kohtaaminen	↔	viestinnän ymmärtäminen
kommunikointi	↔	muista oma ulkoinen viestintä
tilanteenarviointi	↔	toimintasuunnitelma
tilanteen rauhoittaminen	↔	henkilön kiinniotto
voimakeinojen käyttö	↔	voimavälineiden käyttö
		tilanteen jälkihoito

16 HÄTÄ

16.1 HÄLYTYYS

Ilmoittajan tiedot

- nimi ja tavoitettavuustiedot

Tapahtumatiedot

- missä tapahtunut; tapahtumapaikan osoite ja sijainti mahdollisimman tarkasti
- mitä tapahtunut (yleisluontoinen selostus tapahtumasta)
- tämän hetkinen tilanne tapahtumapaikalla
- onko tilanne akuutti, avun kiireellisyys
- onko pelastus- / poliisiviranomainen hälytetty / paikalla

Tekijän tiedot

- tekijöiden/uhrien tavoitettavuus (paikalla/poistunut ym.)
- tekijän/tekijöiden viimeinen havaintopaikka ja poistumissuunta ja tapa
- tekijän/tekijöiden tuntomerkit: - ikä / sukupuoli - pituus - hiukset (pitkät/lyhye/väri) vartalo
- erityistuntomerkit (tatuoinnit ym.) Viittaus: katso liite tuntomerkit
- mahdollisen ajoneuvon rekisterinumero ja muut tuntomerkit (merkki ja malli, väri, erityistuntomerkit)
- tekijän/tekijöiden vaarallisuus (aseistautuminen, mielentila, uhkaukset, alkoholin ja huumeiden käyttö jne.)

Sovi poliisin / pelastusviranomaisten ja järjestyksenvalvojan tapaamispaikka. Paikka oltava mahdollisimman yksiselitteinen ja ulkopuolisenkin helposti ymmärrettävä, pääportti, tietyn tien päässä tms.

Muista

- soita aina kiinteästä puhelimesta jos mahdollista; matkapuhelinjärjestelmä ei yleensä toimi, jos yleisöä on paljon
- älä katkaise puhelua ennen kuin saat hätäkeskuksesta luvan
- kuuntele annetut toimintaohjeet
- ole rauhallinen, sillä apua on jo usein tulossa puhelun aikana

Järjestyksenvalvojan toimenpiteet

Tapaamispaikalle on vastaan tultava henkilö, joka tietää tapahtumasta ja osaa antaa paikalle tulevalle viranomaiselle heti tarkat alustavat tiedot.

Tapahtumapaikalle on järjestettävä kulkureitti. Huolehdi myös tekijän/tekijöiden kiinniotosta. Muista yleisön turvallisuus ja oma työturvallisuutesi!

Varmista todistajien ja asianosaisten paikalla pysyminen. Mikäli tämä ei ole mahdollista, kirjaa heidän henkilötiedot paperille. Todistajat ja asianosaiset on mahdollisuuksien mukaan pyrittävä pitämään tapahtumapaikalla, koska asian selvittäminen jälkikäteen on usein erittäin hankalaa. Varmista tapahtumapaikan koskemattomuus, mikäli ajattelet sillä olevan merkitystä itse tapahtuman selvittelyssä.

Asiakkaan ollessa hengen- tai vakavan sairauden vaarassa, hänen hoitoonsa saattaminen ohittaa alea poliisin tutkinnalliset tarpeet.

Järjestyksenvalvojan velvollisuuksiin kuuluu myös usein jälkikäteen toimia todistajana tapahtuneesta. Varaudu tähän toimiessasi järjestyksenvalvojana. Kirjaa tapahtuman jälkeen ydinkohdat paperille ja kertaa mielessäsi mitä todella näit ja kuulit. Tapahtumaa voidaan kysellä joskus hyvinkin pitkän ajan jälkeen itse tapahtumasta.

16.2 HÄTÄENSIAPU

Liitteenä on luentorunko hätäensiavusta.

16.3 TULIPALO

Lähes jokainen tulipalo on torjuttavissa, jos se havaitaan alkuvaiheessa ja sen torjuntaan on käytettävissä sopivia alkusammutusvälineitä.

Alkusammutusvälineet

1. vesiletku tai sankoruisku
2. jauhesammutin
3. sammutuspeite

16.3.1 Toimintaohjeet tulipalon sattuessa

1. Pelasta

- säilytä maltti ja toimi rauhallisesti
- pelasta välittömästi vaarassa olevat

1. Sammuta

- yritä sammuttaa palo alkusammutusvälineillä kun palo on vielä hallittavissa
- älä koskaan sammuta vedellä sähkölaitteen paloa tai rasvapalaa

1. Hälytä

- tee hätäilmoitus numeroon 112
- muista ! savu tainnuttaa nopeasti, pyri pois savusta

1. Rajoita

- estä tulen leviäminen sulkemalla ikkunoita ja ovia

1. Opasta

- opasta pelastushenkilöstö paikalle

Harjoittele alkusammutusvälineiden käyttöä ja tutustu ennakolta niissä oleviin käyttöohjeisiin ja varmista missä alkusammutusvälineet sijaitsevat. Sammuta aina palopesäkettä, älä liekkejä tai savua

17 JÄLKIHOITO

17.1 RIKOSUHRIPÄIVYSTYS

Rikosuhripäivystys tarjoaa rikoksen tai rikosyrityksen kohteeksi joutuneelle ja hänen läheisilleen henkistä tukea ja käytännön neuvoja.

Rikosuhripäivystyksen toiminta on

- koulutettujen vapaaehtoisten puhelinpäivystystä (Auttava puhelin)
- koulutettujen vapaaehtoisten tukihenkilöiden henkilökohtaista apua, joka voi olla kuuntelemista, keskustelua tai tukea apua rikosilmoituksen tukemisessa, oikeudenkäynnissä tai korvaushakemuksen laatimisessa (Tukihenkilötoiminta)
- juristin puhelinneuvontaa

Rikosuhripäivystyksellä on valtakunnallinen palvelunumero.

Viittaus: katso liite rikosuhripäivystys

17.2 KRIISIRYHMÄT

Suomessa toimii erilaisia traumaattisia kokemuksia kohdanneita ihmisiä auttavia kriisiryhmiä. Näitä ryhmiä on lähes jokaisessa kunnassa. Ne toimivat yleensä terveyskeskuksien yhteydessä ja niiden yhteystiedot on myös poliisilla ja pelastusviranomaisella.

Kriisiryhmien palvelu on ilmaista.

19 LIITTEET

SM:n ohje kokoontumislain soveltamisesta, SM-1999-612/Tu-53 (erillisenä)

SM:n määräys järjestyksenvalvojalain soveltamisesta, SM-1999-61 1/Tu-53 (erillisenä)

Lähdeaineistoa

Järjestyksenvalvojakoulutuksen rakenne ja toteuttaminen

Ennen - aikana - jälkeen; Järjestyksenvalvojan käytännön toimet

Asetus majoitus- ja ravitsemisliikkeistä (727/1991)

Rikoslaki 40 luku

Rikosuhripäivystys

Hätäensiapu

LÄHDEAINEISTOA (lainsäädäntö muutoksineen)

Kokoontumislaki (530/1999)

Laki järjestyksenvalvojista (533/1999)

Ulkoilulaki (606/1973)

Merimieslaki (423/1978)

Vartioimisliikelaki (237/1983)

Hallituksen esitys (1998 vp. - n:o 145) Eduskunnalle kokoontumislainsiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Perustuslakivaliokunnan mietintö (1998 vp. - PeVM n:o 13) hallituksen esityksestä kokoontumislainsiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys (1998 vp. - n:o 148) Eduskunnalle laiksi järjestyksenvalvojista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallintovaliokunnan mietintö (1998 vp. - HaVM n:o 33) hallituksen esityksestä laiksi järjestyksenvalvojista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Suomen perustuslaki (731/1999)

Rikoslaki

Teräselaki (1081/1977)

Teräseasetus (409/1977)

Tieliikenneasetus (1821/1982)

Päihdehuoltolaki (41/1986)

Meluntorjuntalaki (3821/1987)

Pakkokeinolaki (450/1988)

Löytötavaralaki (778/1988)

Valtioneuvoston päätös melutason ohjeistoista (9931/1992)

Jätelaki (1072/1993)

Huumausainelaki (1289/1993)

Terveystieteidenlaki (763/1994)

Alkoholilaki (1143/1994)

Ilmailulaki (281/1995)

Poliisilaki (493/1995)

Hallintolainkäyttölaki (586/1996)

Ampuma-asetus (11/1998)

Uskonnonvapauslaki (532/1999)

Kunnalliset järjestyssäännöt

Euroopan ihmisoikeussopimus (SopS 191/1990)

Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (SopS 8/1976)

Lapsenoikeuksia koskeva yleissopimus (SopS 60/1991)

Diplomaattisista suhteista koskeva Wienin yleissopimus (SopS 41/1970)

Konsulisuhteista koskeva Wienin yleissopimus (SopS 50/1980)

Eurooppalainen yleissopimus katsojien väkivallasta ja epäsovinnasta käyttäytymisestä urheilutilaisuuksissa ja erityisesti jalkapallo-otteluissa (SopS 91/1988)

Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomukset

Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomukset

Oikeuskäytäntö (KKO / KHO)

Esitteitä eri sairauksien tunnistamiseksi

JÄRJESTYKSENVALVOJAKOULUTUKSEN RAKENNE JA TOTEUTTAMINEN

1) Järjestyksenvalvojan peruskurssi

- ▶ kesto (vähintään) kolme päivää
- ▶ luentoja, käytännön harjoituksia, itseopiskelua
- ▶ sisäasiainministeriön vahvistama koulutusaineisto
- ▶ hyväksytty kirjallinen teoriakoe ja mahdollinen käytännön ammattitaitoa osoittava näyttökoe
- ▶ hakemuksesta järjestyksenvalvojan kortti kotipaikkakunnan poliisilaitokselta (todistus peruskurssista mukana)

2) Erityiskurssit

- ▶ voimankäyttövälineet ja niiden käyttö
- ▶ ensiapukurssi 1
- ▶ kesto (vähintään) kaksi päivää
- ▶ luentoja, käytännön harjoituksia, itseopiskelua
- ▶ hyväksytty kirjallinen teoriakoe ja mahdollinen käytännön ammattitaitoa osoittava näyttökoe
- ▶ hakemuksesta kotipaikkakunnan poliisilaitokselta uusi järjestyksenvalvojan kortti, jossa merkittynä erityiskurssin /-kurssien suorittaminen (todistus erityiskurssista mukana)

3) Järjestyksenvalvojan tehtävään oltava koulutus

- ▶ tilaisuuden järjestäjä perehdyttää toimeenpanopaikan erityiskysymyksiin ja -tiloihin
- ▶ esim. musiikkifestivaalit ja kansainväliset jalkapallo-ottelut, majoitus- ja ravitsemisliiketoiminta, matkustaja-alukset
- ▶ toteutus ja kesto tilaisuuden luonteen ja vaatimusten mukaisesti

JÄRJESTYKSENVALVOJAN KÄYTÄNNÖN TOIMET

A. ENNEN TILAISUUTTA

Tapahtumapaikalla tulee järjestää järjestyksenvalvojille toimialueeseen tutustuminen, jonka yhteydessä tehdään ennakkosuunnitelmat mahdollisten yllättävien tilanteiden varalta. Samalla selvitetään pelastusväylät ja -välineet jokaiselle järjestyksenvalvojalle. Tutustumisen aikana on viimeistään luotava yhteneväiset toimintamallit tilaisuuteen estettävien tai alueelta poistettavien tai kiinniotettavien henkilöitten suhteen. Tilaisuudessa määritellään järjestyksenvalvojen johtokeskus, joka voi samalla toimia tilapäisesti kiinniotettujen henkilöiden säilytystilana jatkotoimia odoteltaessa tai niitä suoritettaessa. Tila tulisi olla helposti löydettävän ja käytettävän kulkuväylän läheisyydessä.

Tutustumisen yhteydessä selvitetäisiin tilaisuuteen tulevien henkilöiden säilöön jättämien, kiellettyjen päihdyttävien aineiden säilytyspaikka sekä niiden vartiointi ja luovutustapa. Luvattomasti hallusta tavattujen esineiden ja aineiden talteenotto- ja säilytyspaikka voisi olla hyvin johtokeskuksessa.

Mikäli toimialueelle on katsottu tarpeen perustaa henkilöiden tilapäinen säilöäpitopaikka, tutustaan siihen sekä kerrataan säilöäpidosta annetut menettelymääräykset.

Tutustutaan poliisin antaman päätökseen ja sen määräyksiin.

Ellei aiemmin ole määritelty järjestyksenvalvojan sijoittumista toimialueelle erityistehtävineen, tehdään se tutustumisen yhteydessä. Samalla määritellään mahdollinen lohkon vetäjä.

Jos tapahtumaan tulee pääohjelmaa tukevia tai täydentäviä toimia kuten esim. ravitsemisliike- ja alkoholijuomien anniskelutoimintaa, muuta myyntitoimintaa tai muuta viihdepeli tai laitetoimintaa selvitetään niistä mahdollisesti aiheutuvat järjestys-, vaara- tai turvallisuusuhkat. Usein näiden oheistoimintojen järjestäjillä on myös omaa henkilöstöä turvallisuustehtävissä. Heidän kanssaan tulee luoda ennen tapahtuman alkua kyseisen lohkon järjestyksenvalvojen kanssa yhteneväiset toimintamallit.

Mikäli mahdollista tutustutaan tilapäisiin liikennejärjestelyihin ja jos mahdollista asetetaan siihen liittyviä opasteita ja liikennemerkkejä paikoilleen.

Suoritetaan mahdollisesti ympäristön asutuksen informointia tapahtuman johdosta.

Tapahtumapäivänä

- Ilmoittaudu määrätynä aikana tapahtuman järjestäjälle tai järjestyksen valvojen esimiehelle hyväkuntoisena, sopivaan työasuun pukeutuneena ja sovituin välinein (esim. käsivalaisimella, puhelimella tms.) varustettuna. Et saa olla päihdyttävien aineiden alaisena etkä väsyneenä. Työasun tulee olla sellainen, että voit työskennellä myös epämukavissa sääolosuhteissa täysitehoisesti. Muista myös järjestyksen valvojan tunniste (laatta, nauha tai liivi) ja hyväksymisasiakirjasi (järjestyksen valvojakortti tai poliisin päätös). Työvälineet tulee olla toimialueesi järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitoon hyväksytyjä sekä muutoin tarpeellisia.
- Varusta itsesi asianmukaisilla tunnuksilla ja varustuksilla heti saavuttuasi. Tarkista vielä poliisin antaman päätöksen määräykset. Aseta viimeistään nyt mahdolliset liikennemerkkit ja muut opasteet paikoilleen. Tarkista toimintalohkosi välineistö, yleisötilat, poistumis- ja

kulkuväylät, alkusammutusvälineistö sekä niiden ja hätäteiden merkinnät. Myös liukkauden torjunta viimekädessä kuuluu sinulle. Myöskin tilaisuuden wc-tilojen toiminta tulee varmistaa. Tilapäisrakenteet, kaapeloinnit tms. tulee olla ammattitaidolla tehty ja tarvittaessa suojattu siten, ettei niihin voi vahingoittaa itseään.

- Jos olet sisään tulevien henkilöiden valvontatehtävissä, tutustu tuloväylään hyvissä ajoin ja tarpeen vaatiessa huolehdi, että valvonta alkaa riittävän kaukaa, jotta tilaisuutta vaarantavat henkilöt voidaan karsia jo hyvissä ajoin pois tulevien joukosta. Sovi toisten järjestyksenvalvojien kanssa avunsaanti ja -antotavat, jos jokin tilanne vaatii useampaa henkilöä toimimaan. Sovi myös yhteydenpidosta johtokeskukseen ja lohkopäällikön kanssa. Selvitä taukosi aika sekä tuuraajasi.

B. TILAISUUDEN AIKANA

- Ole esimerkki hyvästä järjestyksestä ja turvallisuudesta - älä itse riko yleiskieltoja.
- Ole ulospäin suuntautuva, isällinen / äidillinen luottamusta herättävä yleisönpalvelija.
- Älä provosoi, vaan rauhoita. Säilytä malttisi. Ole kuitenkin tiukan joustava.
- Liikenteenohjaajana ole rauhallinen liikkeissäsi, jotta antamasi merkit “menevät perille”.
- Tarkkaile yleisöä sekä ympäristöä (eikä niinkään ohjelmaa) mahdollisten häiriöiden ja vaaratilanteiden ennalta estämiseksi ja mahdollisten häiriköiden kiinni saamiseksi.
- Turvaa toimissasi ihmisen henki, ruumiillinen koskemattomuus ja omaisuus. Puutu vasta näiden jälkeen muihin häiriö- tai vahingoittamistapauksiin.
- Muista, että henkilön yllä olevat vaatteet ja mukana olevat tavarat nauttivat myös kotirauhan suojaa.
- Estä järjestyshäiriöiden laajeneminen ripeällä ja riittävän aikaisella toiminnalla.
- Älä katso rikoksia “sormiesi” välitse, vaan puutu tilanteen salliessa vähäisempiinkin rikkeisiin. Jo isällinen neuvo saattaa lopettaa alkupalheessa olevan häiriön.
- Ilmoita järjestäjälle heti havaitsemistasi turvallisuutta vaarantavista asioista, ja jos ne ovat vakavia ryhdy samanaikaisesti turvaamistoimiin, kuten pelastusviranomaisen ja poliisin hälyttämiseen ja yleisön siirtämiseen opastaen pois alueelta.
- Ole valmis aloittaman tilaisuuden keskeyttämistoimet, jos lievemmistä keinoista ei ole ollut apua.
- Toimita löytötavara johtokeskukseen, josta niitä voidaan kysyä.

C. TILAISUUDEN JÄLKEEN

- Vapauta vielä mahdollisesti kiinniotettuina olevat henkilöt tai toimita ne poliisille. Ohjaa lohkosi yleisö pois tapahtumanalueelta tai toimialueeltasi. Älä jätä heitä maleksimaan välittömän läheisyyden alueelle.
- Tarkista toimialueesi:
  - Ettei sinne ole jäänyt ketään. Muista myös wc-tilat.
  - Kerää löytötavarat ja toimita ne johtokeskukseen edelleen löytötavaratoimistoon tai poliisille toimitettavaksi. Huomaa, että kyseessä on laitoslöytö, johon ei sovelleta löytötavaran vähimmäisarvoa (nyk. 100,00 markkaa), vaan kaikki omaisuus on toimitettava eteenpäin. Sinulle itsellesi ei synny oikeutta omaisuuteen tai löytöpalkkioihin. Jos löytönä on avoin käsipuhelin, älä sulje sitä, koska siihen soittavan kautta saatetaan saada omistaja selville.
- Luovuta säilytykseen jätetyt lailliset kielletyt aineet ja esineet asianomaisille.
- Toimita luvottomasti hallussa olleet esineet ja aineet haltijatietoineen poliisille.

- Kerää mahdolliset tuhka-astiat pois sekä kastele ne, mutta
  - Älä heti tyhjennä niitä yhteisjäteastiaan.
  - Sulje kulkuväylien portit ja ovet sekä valvo, että rakennelmien sähköverkko puretaan asiantuntijan toimesta.
  - Poista opasteet sekä liikenteenohjauksessa käytetyt liikennemerkkit.
  - Kirjaa havaintosi rikkoutuneesta omaisuudesta ja ilmoita niistä järjestäjälle.
  - Ilmoittaudu lohkovastaavalle tai järjestäjälle äläkä poistu toimialueeltasi ennen kuin saat siihen luvan.
-
- Säilytä jonkin aikaa muistiin merkitsemiäsi asioita

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
AUTTAVA PUHELIN
0600-16116
Ma klo 13-21, ti-pe klo 17-21

JURISTINEUVONTA
0600-16117
Ti-to klo 17-19
Puhelun hinta 62 p / min + ppm

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS SUOMESSA

Rikosuhripäivystyksen taustaa

Suomessa tulee poliisin tietoon vuosittain noin 50 000 sellaista rikosta, joissa uhri voisi hyötyä ulkopuolisesta avusta. Useimmat rikoksen uhreista selviytyvät kokemuksestaan oman sosiaalisen verkostonsa avulla. Osa heistä on kuitenkin ulkopuolisen avun tarpeessa. Monissa Euroopan maissa on jo vuosia ollut palveluja rikoksen uhreille. Suomeen tätä palvelua alettiin suunnitella vuonna 1993. Rikosuhripäivystys aloitti toimintansa vuonna 1995 Raha-automaattiyhdistyksen yhteistyöprojektina, jota toteuttavat Ensi- ja turvakotien liitto, Mannerheimin lastensuojeluliitto, Suomen mielenterveysseura, Suomen Punainen Risti, Kirkkohallitus/KDYK, Suomen Setlementtiliitto ja Unioni Naisasialiitto Suomessa. Raha-automaattiyhdistyksen lisäksi rahoittajina ovat sisäasiainministeriö ja oikeusministeriö. Rikosuhripäivystystä koordinoi Suomen Punainen Risti.

Rikosuhripäivystyksen tehtävät, tarkoitus ja tavoitteet

Rikosuhripäivystys tarjoaa rikoksen tai rikosyrityksen kohteeksi joutuneelle ja hänen läheisilleen henkistä tukea ja käytännön neuvoja. Toimintaa toteuttavat koulutetut, vapaaehtoiset tukihenkilöt ja puhelinpäivystäjät ja sitä ohjaavat ihmissuhdealan koulutuksen saaneet aluesihteerit.

Tavoitteena on parantaa rikoksen uhrin yhteiskunnallista asemaa vaikuttamana yleisiin asenteisiin ja lainsäädäntöön. Lisäksi tavoitteena on saada Rikosuhripäivystys valtion kustantamaksi pysyväksi valtakunnalliseksi palveluksi.

Auttava puhelin

Rikosuhripäivystys ylläpitää valtakunnallista auttavaa puhelinta, jossa koulutetut vapaaehtoiset puhelinpäivystäjät tarjoavat soittajille henkistä tukea ja käytännön neuvoja. Lisäavun tarpeessa olevat ohjataan joko oman alueensa auttamispisteisiin tai Rikosuhripäivystyksen tukihenkilötoiminnan piiriin.

Tukihenkilötoiminta

Rikosuhripäivystyksellä on aluetoimistojensa yhteydessä koulutettuja, tukihenkilöitä, jotka auttavat rikoksen uhria henkilökohtaisesti. Tukihenkilön apu on esimerkiksi kuuntelemista tai soittajan kokemuksesta keskustelemista. Tukihenkilö voi olla apuna muun muassa rikosilmoituksen tekemisessä, tukena oikeudenkäynnissä tai apuna korvaushakemusten laatimisessa. Tukihenkilötoimintaa on tarkoitus laajentaa mahdollisimman monelle paikkakunnalle.

Juristineuvonta

Rikoksen uhri on usein epätietoinen asemastaan oikeusjärjestelmässämme. Juristin puhelinneuvonta tarjoaa rikoksen uhrille mahdollisuuden tarkistaa juridisia oikeuksiaan ja saada myös näihin asioihin liittyvää ohjausta.

Ryhmätoiminta

Rikosuhripäivystys järjestää rikoksen uhreille “oma-apuryhmiä eri alueilla ilmenneiden tarpeiden mukaan. Ne ovat aina ammatillisesti ohjattuja. Kohderyhminä voivat olla mm. seksuaalisen hyväksikäytön, väkivallan ja petoksen uhrin. Ryhmätoimintaa kehitetään edelleen kysynnän ja voimavarojen mukaan.

RIKOSUHRIPÄIVYSTYKSEN AUTTAVAT PUHELIMET

Valtakunnallinen toiminta

Auttava puhelin 0600-16116

-Ma klo 13-21, ti-pe klo 17-21, puhelun hinta 62p/min + ppm

-Päivystäjiltä saa henkistä tukea ja käytännön neuvoja. Tukihenkilön tarpeessa oleva soittaja ohjataan ottamaan yhteys aluesihteerin, joka välittää soittajalle tukihenkilön tai muuta hänen alueensa palvelua.

Juristineuvonta 0600-16117

-Ti-to klo 17-19, puhelun hinta 62p/min + ppm

-Juristineuvonta on tarkoitettu rikoksen kohteeksi joutuneille yksityishenkilöille. Päivystävät juristit antavat suuntaa antavia käytännön neuvoja, kuten miten toimia tai mistä voi hakea apua. Tavoitteena on rikoksen uhrin oikeuksien tunnustaminen ja oikean avun piiriin ohjaaminen.

Keskustoimisto, Iso Roobertinkatu 21, 3. krs (SPR), 00120 Helsinki, puh. (09) 612 3232, fax (09) 612 3229

Alueelliset toiminnot Aluetoimistojen yhteydessä on tukihenkilötoimintaa ja erilaista ryhmätoimintaa. Lisätietoja saa aluetoimistosta.

Aluetoimistot

- Hämeen 1. aluetoimisto, Otavalankatu 12 A, 1. krs, 33100 Tampere, puh. (03) 3141 8S 15
- Hämeen 2. aluetoimisto, Torikatu 3 B 6, 15110 Lahti, puh. (03) 883 3177
- Itä-Suomen aluetoimisto, Siltakatu 14 b, 2. krs, 80100 Joensuu puh. (013) 221 990
- Savonlinnan kriisikeskus, Olavinkatu 40 A, 57130 Savonlinna, puh. (015) 273 778
- Keski-Suomen aluetoimisto, Suuruspääntie 11, 40520 Jyväskylä, puh. (014) 449 9916
- Kymen aluetoimisto, Korkeavuorenkatu 24, 48100 Kotka, puh.(05) 225 0076
- Länsi-Suomen aluetoimisto, Yliopistonkatu 24 B 25, 20100 Turku, puh. (02) 235 5055

- Vaasan aluetoimisto, Huvilakatu 1, 65200 Vaasa, puh. (06) 317 0663
- Pohjois-Suomen aluetoimisto, Uusikatu 22, 90100 Oulu, puh. (08) 312 0618
- Lapin aluetoimisto, Rovakatu 40 A 2, 96200 Rovaniemi, puh. (016) 352 414
- Uudenmaan aluetoimisto, Lauttasaarentie 28-30, 2. krs, 00200 Helsinki, puh. (09) 6815 3030

RIKOSUHRIPÄIVYSTYKSEN TOIMINTALINJAT

1. Rikosuhripäivystys on vapaaehtoistoimintaan perustuvaa ammatillisesti ohjattua toimintaa rikoksen uhrin auttamiseksi ja hänen asemansa parantamiseksi.
2. Rikosuhripäivystys sitoutuu vapaaehtoisten puhelinauttamisen eettisten periaatteiden neuvottelukunnan asettamien periaatteiden noudattamiseen.
3. Rikosuhripäivystyksen yleisiä toimintalinjoja ovat
  - A. Toiminnan tavoite
    - * tukea rikoksen uhreja ja heidän läheisiään
    - * saada parannusta rikoksen uhria koskeviin yhteiskunnallisiin ja lainsäädännöllisiin epäkohtiin
  - B. Toimintaperiaatteet
    - * kunnioittaa uhrin itsemääräämisoikeutta
    - * huolehtia vaitiolovelvollisuuden toteutumisesta
    - * kohdella tasapuolisesti kaikkia rikoksen uhreja
  - C. Toimintatavat
    - * toimia ensisijaisesti ohjaavana palveluna
    - * välttää päällekkäispalveluiden rakentamista
    - * huomioida alueellisten erikoispalvelujen tarve
    - * perus- ja jatkokouluttaa vapaaehtoiset puhelinpäivystäjät ja tukihenkilöt
    - * antaa vapaaehtoisilleen ja työntekijöilleen riittävä ammatillinen työnohjaus ja tuki
    - * edistää rikoksen uhrin asemaan liittyvää tutkimustyötä
    - * vaikuttaa rikoksen uhrin asemaan liittyvään valtakunnalliseen ja paikalliseen päätöksentekoon
  - D. Yhteistyö
    - * toteuttaa järjestöyhteistyötä
    - * toteuttaa yhteistyötä olemassa olevien viranomais- ja vapaaehtoispalvelujen kanssa
    - * osallistua kansainväliseen rikoksen uhrin asemaa parantavaan yhteistyöhön

A majoitus- ja ravitsemisliikkeistä (1991/727)

Kauppa- ja teollisuusministerin esittelystä säädetään elinkeinon harjoittamisen oikeudesta 27 päivänä syyskuuta 1919 annetun lain 3 §:n 6 kohdan nojalla, sellaisena kuin se on 12 päivänä joulukuuta 1941 annetussa laissa (858/41):

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Tätä asetusta sovelletaan:

1) ansiotarkoituksessa tapahtuvaan kalustettujen huoneiden pitämiseen vieraiden majoittamista varten (majoitusliike); ja

2) ansiotarkoituksessa tapahtuvaan ruoan tai virvokkeiden tarjoamiseen asiakkaille sitä varten varatussa huoneistossa tai paikassa (ravitsemisliike).

Majoitusliikkeestä voidaan käyttää sen toiminnan laatua kuvaavaa nimitystä kuten hotelli, matkustajakoti, retkeilymaja, täysihoitola tai lomakeskus taikka muuta vastaavaa nimitystä.

Ravitsemisliikkeestä voidaan käyttää sen toiminnan laatua kuvaavaa nimitystä kuten ravintola tai kahvila taikka muuta vastaavaa nimitystä.

Kioskeista on noudatettava, mitä niistä erikseen säädetään.

2 §. Poikkeukset soveltamisalasta. Tätä asetusta ei sovelleta:

1) yksityishenkilön haja-asutusalueella kausiluontoisesti sivuelinkeinona harjoittamaan majoitus- ja ravitsemistoimintaan, ellei samanaikaisesti majoitettavien henkilöiden lukumäärä ylitä 40 henkilöä;

2) laitoksen, yhteisön, yrityksen tai vastaavan toiminnan yhteydessä harjoitettavaan ravitsemistoimintaan, joka on tarkoitettu vain omalle henkilöstölle tai muuten rajoitetun henkilöpiiriin käyttöön; eikä

3) asiakkaiden majoittamiseen eikä heille tapahtuvaan ruoan tai virvokkeiden tarjoamiseen yksityisessä kodissa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan on kuitenkin sovellettava tämän asetuksen aukioloaikaa sekä ulosmyyntiä koskevia säännöksiä.

Tässä pykälässä tarkoitettua toiminnasta on ennen sen aloittamista tehtävä kirjallinen ilmoitus asianomaiselle poliisille, terveydensuojeluviranomaiselle sekä palo- ja pelastustoimen viranomaiselle. (1995/473)

3 §. (1994/69) Toiminnan aloittaminen. Ennen liikkeen toiminnan aloittamista tehtävään ilmoitukseen sovelletaan, mitä elinkeinon

harjoittamisen oikeudesta annetussa laissa sekä kaupparekisterilaissa (129/79) säädetään.

Sen lisäksi mitä 1 momentissa säädetään, on ennen toiminnan aloittamista liikkeen sijaintipaikan poliisille toimitettava 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua majoitus- ja ravitsemisliikkeestä neljänä kappaleena selvitys, joka sisältää seuraavat tiedot:

1) liikkeenharjoittajan toiminimi sekä liikkeen osoite ja puhelinnumero;

2) ravitsemisliikkeen asiakaspaikkamäärä osastoittain eriteltynä sekä majoitusliikkeen huone- ja vuodepaikkamäärät;

3) liikkeen toiminnan aloittamisajankohta;

4) aiotaanko liikkeessä harjoittaa alkoholijuomien anniskelua; sekä

5) onko kysymyksessä liike, jossa anniskellaan yksinomaan käymisteitse valmistettuja enintään 4,7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia. (1995/473)

Jos tässä pykälässä tarkoitettua toimintaa aiotaan harjoittaa useassa huoneistossa tai paikassa, on selvitys annettava jokaisesta toimipisteestä ennen sen käyttöönottoa.

Poliisi toimittaa selvityksen viipymättä terveydensuojeluviranomaiselle, palo- ja pelastustoimen viranomaiselle sekä asianomaiselle lääninhallitukselle tai sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukselle, jos liikkeessä aiotaan harjoittaa anniskelua. (1995/473)

2 luku. Liikkeen aukioloaika ja harjoittaminen

4 §. Aukioloaika. Ravitsemisliikkeen saa avata aikaisintaan kello viisi ja sen saa pitää auki kello kahteen.

Uusia asiakkaita saa vastaanottaa ravitsemisliikkeeseen viimeistään 30 minuuttia ennen liikkeen sulkemisaikaa.

5 §. (1995/473) Poikkeukset aukioloajoista. Ravitsemisliikkeen saa pitää auki kello kahden ja viiden välisenä aikana, milloin aukioloajan pidennys matkailuliikenteen takia, työmatkalla tai työssä olevia varten taikka muusta syystä on tarpeellista sekä yleisen järjestyksen ja

turvallisuuden ylläpitämiseen vaikuttavat seikat huomioon ottaen perusteltua. Aukioloajan pidennys koskee sellaista kahvilaa tai vastaavia palveluja tarjoavaa ravitsemisliikettä, jossa ei sanottuna aikana anniskella alkoholijuomia.

Alkoholijuomia anniskelevan ravitsemisliikkeen saa pitää auki enintään kello neljään sen mukaan kuin anniskeluluvan myöntävä viranomais päättää anniskeluajan jatkamisesta kello puoli kahden jälkeen siitä erikseen annettujen säännösten ja määräysten nojalla.

5a §. (1995/473) Aukioloajan pidennyksestä tehtävä ilmoitus. Liikkeen sijaintipaikan poliisille on viimeistään kaksi viikkoa ennen 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua aukioloajan pidennystä tehtävä kirjallinen ilmoitus, joka sisältää seuraavat tiedot:

- 1) aukioloajan pidennyksen peruste;
- 2) aukioloajan pidennys, jota liikkeessä on tarkoitus noudattaa;
- 3) aiotaanko pidennettyä aukioloaikaa noudattaa toistaiseksi, määräajan vai tietyn tilaisuuden tai tapahtuman ajan;
- 4) koskeeko aukioloajan pidennys koko liikettä, sen osastoa vai muutoin yksilöityä liikkeen osaa.

Poliisi voi ilmoituksen perusteella antaa yksityiskohtaisia määräyksiä liikkeen harjoittamisesta sanottuna aikana ja tarvittaessa kieltää aukioloajan pidennyksen, jos pidennykseen ei ole 5 §:n 1 momentin mukaisia edellytyksiä.

6 §. Vastaava hoitaja. Tämän asetuksen 1 §:n 1 momentissa tarkoitettun majoitus- ja ravitsemisliiketoiminnan tulee tapahtua vastaavan hoitajan valvonnassa ja johdolla. Vastaavana hoitajana voi toimia yksityinen liikkeenharjoittaja tai muu luonnollinen henkilö.

2 mom. on kumottu A:lla 1995/473.

7 §. Alkoholijuomien anniskeleminen ja myynti. Alkoholijuomien anniskelussa ja myynnissä on noudatettava, mitä siitä erikseen säädetään tai määrätään.

8 §. Ulosmyynti. Majoitus- ja ravitsemisliikkeestä saa sen aukioloaikana luovuttaa muualla nautittavaksi siinä tarjottavia tuotteita sekä pitää kaupan kioski- ja siihen verrattavasta kaupasta sekä automaattikaupasta annetussa asetuksessa (436/69) mainituin ehdoin myytäväksi sallittuja tuotteita.

9 §. Julkiset huvitilaisuudet. Julkisten huvitilaisuuksien toimeenpanosta majoitus- ja ravitsemisliikkeessä on noudatettava, mitä niistä erikseen säädetään.

10 §. Järjestyksen turvaaminen. Majoitus- ja ravitsemisliikkeen harjoittajalla sekä liikkeen henkilökunnalla on, milloin siihen on järjestyksenpidon tai liikkeen toiminta-ajatuksen vuoksi aihetta, oikeus evätä asiakkaaksi pyrkivältä pääsy liikkeeseen ja olla tarjoilematta ruokaa ja virvokkeita sekä tarpeen vaatiessa poistaa asiakas liikkeestä.

Järjestyksen turvaamiseksi liikkeenharjoittaja voi asettaa tai poliisi määrätä liikkeenharjoittajan asettamaan majoitus- ja ravitsemisliikkeeseen poliisin hyväksymän henkilön järjestyksenvalvojaksi, josta on soveltuvin osin voimassa, mitä järjestyksenvalvojista erikseen säädetään. (1995/473)

11 §. Matkustajista tehtävät ilmoitukset. Majoitusliikkeeseen saapuvasta matkustajasta on täytettävä sisäasiainministeriön vahvistaman mallin mukainen matkustajakortti, joka matkustajan on allekirjoitettava. Vain poliisilla on oikeus saada matkustajakortti haltuunsa ja tietoja sen sisällöstä. Majoitusliikkeen harjoittajan on säilytettävä matkustajakorttia vähintään yhden vuoden ajan sen täyttämistä. Ulkomaalaista koskeva matkustajakortti on kuitenkin toimitettava poliisille saapumispäivän jälkeisenä päivänä, jollei poliisi myönnä pitempää aikaa.

Jos on syytä epäillä matkustajan antamien henkilötietojen todenperäisyyttä, on siitä viivytyksettä ilmoitettava poliisille.

Muista ulkomaalaisista kuin Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kansalaisista on lähdön jälkeisenä päivänä tehtävä lähtöilmoitus poliisille, jollei poliisi myönnä pitempää aikaa. Sisäasiainministeriö voi antaa määräyksiä siitä, milloin muista matkustajista on vastaavalla tavalla tehtävä lähtöilmoitus.

3 luku. Täydentävät säännökset

12 §. (1995/473) Liikehuoneistot. Majoitus- ja ravitsemisliikkeissä on liikehuoneistojen rakenteellisten ja muiden teknillisten vaatimusten osalta noudatettava, mitä palo- ja pelastustoimesta, terveydensuojelusta sekä kaavoitus- ja rakennustoimesta erikseen säädetään tai määrätään.

13 §. (1995/473) Valvonta. Tämän asetuksen noudattamisen valvonta kuuluu lääninhallitukselle ja poliisille. Palo- ja pelastusviranomaiset sekä terveydensuojeluviranomaiset valvovat oman alansa säännösten ja määräysten noudattamista majoitus- ja ravitsemisliikkeissä.

14 §. (1995/473) Hallinnollisen seuraamuksen määrääminen. Jos majoitus- ja ravitsemisliikkeen harjoittaja on laiminlyönyt noudattaa tämän asetuksen säännöksiä tai sen nojalla annettuja määräyksiä tai jos toiminnan harjoittamisessa on ilmennyt väärinkäytöksiä taikka se on aiheuttanut järjestyshäiriöitä, poliisi voi antaa liikkeenharjoittajalle varoituksen tai kieltää liikkeen 5 §:n 1 momentin mukaisen aukioloajan pidennyksen.

Jos laiminlyönnit tai rikkomukset ovat vakavia tai jos ne annetusta varoituksesta huolimatta toistuvat, lääninhallitus voi poliisin esityksestä rajoittaa liikkeen 4 §:n ja 5 §:n 1 momentin mukaista aukioloaikaa tai sulkea liikkeen tai sen osaston määräajaksi.

14 a §. (1995/473) Muutoksenhaku. Muutoksenhausta poliisiin tai lääninhallituksen tämän asetuksen nojalla tekemään päätökseen säädetään erikseen. Päätöstä on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Päätökseen, jolla on annettu varoitus, ei saa hakea muutosta.

15 §. Rangaistussäännös. Joka rikkoo tämän asetuksen säännöksiä tai sen nojalla annettuja määräyksiä, on tuomittava majoitus- ja ravitsemisliikkeistä annettujen määräysten rikkomisesta sakkoon, jollei teosta muualla säädetä ankarampaa rangaistusta.

16 §. Tarkemmat määräykset. Kauppa- ja teollisuusministeriö antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä tämän asetuksen soveltamisesta.

17 §. Voimaantulosäännös. Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1992.

Tällä asetuksella kumotaan majoitus- ja ravitsemisliikkeistä 25 päivänä heinäkuuta 1969 annettu asetus (502/69) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen ja sen nojalla annetut määräykset.

Rikoslaki 40 luku

Virkarikoksista ja julkisyhteisön työntekijän rikoksista

1 §. (1989/792) Lahjuksen ottaminen. Jos virkamies tai julkisyhteisön työntekijä toiminnastaan palvelussuhteessa itselleen tai toiselle

1) vaatii lahjan tai muun oikeudettoman edun,

2) ottaa vastaan lahjan tai muun edun, jolla vaikutetaan tai pyritään vaikuttamaan taikka joka on omiaan vaikuttamaan hänen mainittuun toimintaansa, tai

3) hyväksyy 2 kohdassa tarkoitetun lahjan tai edun tai lupauksen tai tarjouksen siitä,

hänet on tuomittava lahjuksen ottamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Lahjuksen ottamisesta on tuomittava virkamies ja julkisyhteisön työntekijä myös, jos hän toiminnastaan palvelussuhteessa hyväksyy 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun lahjan tai muun edun antamisen toiselle tai lupauksen tai tarjouksen siitä.

Virkamies voidaan tuomita myös viralta pantavaksi, jos rikos osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi tehtävänsä.

2 §. (1989/792) Törkeä lahjuksen ottaminen. Jos lahjuksen ottamisessa

1) virkamiehen tai julkisyhteisön työntekijän tarkoituksena on toimia lahjan tai edun vuoksi palvelussuhteessaan velvollisuksiensa vastaisesti lahjanantajaa tai toista huomattavasti hyödyttäen tai toiselle tuntuvaa vahinkoa tai haittaa aiheuttaen tai

2) lahjan tai edun arvo on huomattava ja lahjuksen ottaminen on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, virkamies tai julkisyhteisön työntekijä on tuomittava törkeästä lahjuksen ottamisesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi sekä virkamies lisäksi viralta pantavaksi.

3 §. (1989/792) Lahjusrikkomus. Jos virkamies tai julkisyhteisön työntekijä vaatii, vastaanottaa tai hyväksyy itselleen tai toiselle tarkoitetun lahjan tai muun edun taikka vaatii tai hyväksyy sitä koskevan lupauksen tai tarjouksen, joka on omiaan heikentämään luottamusta viranomaistoiminnan tasapuolisuuteen, hänet on tuomittava, jollei tekoa ole rangaistava lahjuksen ottamisena tai törkeänä lahjuksen ottamisena, lahjusrikkomuksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

4 §. (1989/792) Menettämisseuraamus. Vastaanotettu lahja tai etu taikka sen arvo on tuomittava valtiolle menetetyksi rikoksentekijältä tai siltä, jonka puolesta tai hyväksi rikoksentekijä on toiminut.

5 §. (1995/578) Virkasalaisuuden rikkominen ja tuottamuksellinen virkasalaisuuden rikkominen. Jos virkamies tai julkisyhteisön työntekijä tahallaan palvelussuhteensa aikana tai sen päätyttyä oikeudettomasti

1) paljastaa sellaisen tiedon, joka on yleisten asiakirjain julkisuudesta annettujen säännösten mukaan salassa pidettävä, tai muun sellaisen palvelussuhteessaan tietoonsa saaman seikan, jota lain tai asetuksen nimenomaisen säännöksen tai viranomaisen lain nojalla erikseen antaman määräyksen mukaan ei saa ilmaista, tai

2) käyttää omaksi tai toisen hyödyksi sellaista tietoa,

hänet on tuomittava, jollei teosta ole muualla säädetty ankarampaa rangaistusta, virkasalaisuuden rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Virkamies voidaan tuomita myös viralta pantavaksi, jos rikos osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi tehtävänsä.

Jos virkamies tai julkisyhteisön työntekijä huolimattomuudesta tai varomattomuudesta syyllistyy 1 momentissa tarkoitettuun tekoon, eikä teko huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus sekä muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen, hänet on tuomittava, jollei teosta ole muualla säädetty ankarampaa rangaistusta, tuottamuksellisesta virkasalaisuuden rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

6 §. (1989/792) Asiakirjan luvaton paljastaminen. Jos virkamies tai julkisyhteisön työntekijä tahallaan palvelussuhteensa aikana tai sen päätyttyä luvattomasti

1) paljastaa tiedon asiakirjasta, joka yleisten asiakirjain julkisuudesta annettujen säännösten mukaan ei ole julkinen, tai

2) käyttää omaksi tai toisen hyödyksi sellaista tietoa,

hänet on tuomittava, jollei teosta ole muualla säädetty ankarampaa rangaistusta, asiakirjan luvattomasta paljastamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. Virkamies voidaan myös tuomita viralta

pantavaksi, jos rikos osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi tehtäväänsä.

7 §. (1989/792) Virka-aseman väärinkäyttäminen. Jos virkamies hankkiakseen itselleen tai toiselle hyötyä taikka aiheuttaakseen toiselle haittaa tai vahinkoa

1) rikkoo tai jättää täyttämättä virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa osallistuessaan päätöksentekoon tai sen valmisteluun tai käyttäessään julkista valtaa muissa virkatehtävissään tai

2) käyttää väärin asemaansa käskyvallassaan tai välittömässä valvonnassaan olevaan henkilöön nähden,

hänet on tuomittava virka-aseman väärinkäyttämisestä sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Virkamies voidaan tuomita myös viralta pantavaksi, jos rikos osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi tehtäväänsä.

8 §. (1989/792) Törkeä virka-aseman väärinkäyttäminen. Jos virka-aseman väärinkäyttämisessä

1) tavoitellaan huomattavan suurta hyötyä tai

2) pyritään aiheuttamaan erityisen tuntuva haittaa tai vahinkoa tai

3) rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti tai häikäilemättömästi

ja virka-aseman väärinkäyttäminen on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, virkamies on tuomittava törkeästä virka-aseman väärinkäyttämisestä vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi sekä viralta pantavaksi.

9 §. (1989/792) Soveltamisalasäännös. Tämän luvun 7 ja 8 §:n säännöksiä, viraltapanoseuraamusta lukuun ottamatta, on sovellettava myös julkisyhteisön työntekijään silloin kun hän osallistuessaan 2 luvun 12 §:ssä tarkoitetun julkisyhteisön tai laitoksen päätöksentekoon tai sen valmisteluun taikka käyttäessään palvelussuhteeseensa perustuvaa julkista valtaa muussa tehtävässään menettelee 7 tai 8 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Julkisyhteisön työntekijän menettelyn arvioinnissa on tällöin otettava huomioon virkatoiminnassa noudatettavien säännösten ja määräysten asemesta hänen työssään noudatettavat säännökset ja määräykset.

10 §. (1989/792) Virkavelvollisuuden rikkominen. Jos virkamies virkaansa toimittaessaan tahallaan

muulla kuin edellä tässä luvussa säädetyllä tavalla rikkoo tai jättää täyttämättä virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa, eikä teko huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen, hänet on tuomittava virkavelvollisuuden rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Virkamies voidaan tuomita myös viralta pantavaksi, jos hän on syyllistynyt 1 momentissa mainittuun rikokseen toimimalla jatkuvasti tai olennaisesti virkavelvollisuutensa vastaisesti taikka laiminlyömällä jatkuvasti tai olennaisesti virkavelvollisuutensa ja rikos osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi tehtäväänsä.

11 §. (1989/792) Tuottamuksellinen virkavelvollisuuden rikkominen. Jos virkamies virkaansa toimittaessaan huolimattomuudesta tai varomattomuudesta muulla kuin 5 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla rikkoo tai jättää täyttämättä virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa, eikä teko huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen, hänet on tuomittava tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta varoitukseen tai sakkoon.

12 §. (1989/792) Sotilasvirkarikokset. Sotilasrangaistussäännösten alaisten virkamiesten virkarikoksia ovat myös ne rikokset, joista säädetään rangaistus 45 luvussa.

Hätä-ensiapu

Luennon tarkoituksena on antaa järjestyksenvalvojille teoriaopetuksena 45 minuutin luento havainnollistama hätä-ensiavun toimenpiteet Anne-nukella tai vastaavalla nukella.

Teoriaopetuksen kouluttajana tulee olla terveydenhuoltoalan ammattihenkilö.

Luennon tavoitteena on, että järjestyksenvalvoja ymmärtää hätäensiavun keskeiset periaatteet ja osaa aktivoida ensihoitojärjestelmän.

HOITOKETJU

Kohtaus =>
 Tunnistaminen =>
 Hätäilmoitus 112 =>
 Hätäkeskus =>
 Ensiapu =>
 Ensihoito =>
 Sairaala

Hätäilmoitus - 112

=> Anna tarkka osoite ja puhelinnumero
 => Kerro lyhyesti mitä on tapahtunut
 => Vastaa kysymyksiin ja noudata ohjeita
 => Sulje puhelin vasta kun saat siihen luvan
 => Järjestä opastus auttajille

Ensiarvio/hoito

Hengitystie:

Varmista hengitysteiden auki pysyminen!

=> kohota potilaan leukaa niin että hengittäminen on mahdollista
 => tyhjennä potilaan suu vierasesineistä (omin sormin)

Hengitys:

Totea hengitys!

=> aseta kämmenselkä potilaan nenänielun eteen (tuntuuko ilmavirtaus)
 => katso liikkuuko rintakehä

Verenkierto:

Tarkista verenkierron tila!

=> tunnustele rannepulssia peukalon tyvestä kahdella sormella kevyesti painamalla
 => jos rannepulssi ei tunnu, tunnustele kaulavaltimon pulssia (henkitorven vierestä)

Jos potilas on eloton => => =>
 aloita peruselvytys

Ensiarvio/hoito

Tajunta:

Selvitä onko potilas tajuissaan vai tajuton!

=> reagoiko potilas puhutteluun

=> reagoiko potilas ravisteluun

Jos potilas on tajuton, hengittää ja pulssi tuntuu => => => aseta kylkiasentoon

Verenvuoto:

Tuki suuret verenvuodot!

=> paina kädellä vuotavaa kohtaa!

=> kohota vuotava raaja sydämen yläpuolelle

Hengitys ja sydänpysähdyksen syitä

Sydänperäiset sairaudet

Rytmihäiriö

Infarkti

Vammat

Tukehtuminen

Myrkytykset

Tajuttomuuden syitä

Aivoverenvuoto

Hapen puute

Myrkytys lääke/huumeet

Matala verensokeri

Matala verenpaine

Epilepsia